

AŞK KODU

x-y

AŞK KODU

Aşk Kodu / X-Y
Orijinal adı: Love Code

© Dharma Yayınları, 2012
© Éditions du Seuil, Avril, 2012

Yayın hakları Dharma Yayınları'na aittir.
Yayıncının yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz.
Kaynak göstermek koşuluyla alıntı yapılabilir.

1. Baskı Nisan 2012

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni: Namık Kemal Atalay
Türkçesi: Özgü Berksoy
Kapak Tasarımı: Dharma Creatif
Sayfa Düzeni: Çiğdem Dilbaz
Düzeltili: Serap Yeğen

Şefik Basım ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şirketi'nde basılmıştır.
Turgut Özal Cad. No: 137 İkitelli - İstanbul
Tel: (0 212) 549 62 62
Sertifika No: 19416

Kütüphane Bilgi Kartı (CIP):
X-Y
Aşk Kodu
Kişisel Gelişim, Psikoloji, İlişkiler
İstanbul, Dharma Yayınları, 2012, 160 sayfa

ISBN: 978-605-5598-55-6

Dharma Yayınları
Nuruosmaniye Cad. Eser İş Hanı 21-23
Kat: 2 No: 205 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0 212) 512 81 21 - 528 62 12 • Faks: (0 212) 512 50 21
Sertifika No: 11219
dharma@dharma.com.tr
www.dharma.com.tr

AŞK KODU

X-Y

Türkçesi: Özgü Berksoy

İçindekiler

I. Sıfır sınırı	7
Yıldırım aşkı.....	11
Üç katlı ev.....	14
Yanılmaca	18
“Sokrates, sana göre bu arzunun ve aşkın sebebi nedir?”	22
Avrupa ve arzu	24
Büyük İskender ilkesi.....	28
 II. Aşkın beş etaplı yolu	31
1. Arzu	33
İlk buluşma.....	33
Kierkegaard'dan uzak durun	34
Yemek aşkı alevlendirebilir.....	37
Tepeden tırnağa.....	41
Liderlik sendromu.....	46
 2. Şüphe	49
Gizli soru	49
Einstein ya da kabile yasası	51
Yer kapma savaşı	53
İşkencenin gerekçesi	55
Kanıt bulunmadığında.....	58

3. Seçim.....	61
“Birlikte yola çıkmak”	62
Erkeklerin coğrafi öncelikleri.....	64
Eşitlik yüzyılı.....	67
Le Camp du Drap d'or	70
Başlangıç için bir öpücük.....	73
4. Yatak odası.....	75
Sonsuzluk düşüncesi.....	76
Afrodizyak bir masa.....	80
Ne totem ne tabu.....	82
Simone de Beauvoir’a göre “erkek şehvet duygusunu kaybedince”	88
Yeniden barışmak için bir cep telefonu.....	90
5. Çift.....	97
“İkili yaşam” daha güzel.....	98
Lacan, itiraf ve söz.....	101
<i>Her zamanki erkek</i> ve yeni kadın	106
Kadın konuşuyor, erkek dinliyor, bu bir masal	111
Jules Verne’in saati, Claude Monet’nin güneşi.....	115
Alfabetik sıralamaya göre küçük bir ek.....	121

I. Sıfır Siniri

Global Positioning System ya da Uydu Destekli Küresel Konumlanma Sistemi. Kısacası, araba sürücülerinin bayıldığı ünlü GPS. Artık tanımadığımız bir şehrin labirentlerinde kaybolmak ancak büyük bir başarısızlık arzusundan kaynaklanacak. Çünkü yolunuzu bulmak için cihazdan yükselen sese kulak vermeniz yeterli olacak: “Sola dön, sağa dön, Jean-Jaures Meydanı’ndan sonra Liberation Caddesi’ni takip ederek Belediye Tiyatrosu’na ulaş.”

İnsan vücudu da doğal, hiçbir dış yardıma gerek kalmaksızın yerleştirilmiş bir yön bulma aygıtına sahip: Sıfır siniri.

Tüm erkeklerde, tüm kadınlarda mevcut.

İnsan makinesinin mucizesi! Terminal sinir olarak da adlandırılan sıfır siniri sayesinde -büroda, süpermarkette, sokakta, trende, nerede olursa olsun- bir anda bir sinyal size göz kırpar. Ayrıcalıklı, içten, kendiliğinden bir mesaj gelir. İşte o!

İki haftalık derginin üst düzey yöneticiliğini yapan gazeteci bir çift bunun güzel bir kanıtıdır: Yirmi üç yılı aşkın bir süre önce, ergenlik çağlarında ilk karşılaştıklarında, bir aile kuracaklarını hemen anlamışlardı.

Günümüzde -bilgisayar alışkanlığından olsa gerek- GPS’le-

rimiz, bazılarının elmalarının yarısını daha onu görmeden önce bulmalarını sağlayacak kadar gelişkin durumda.

Çokuluslu bir şirketin pek az aşk romanı okuyan CEO'su ve bir dağıtım şirketinde yönetici olarak çalışan bir kadın telefon konuşmalarının ilk saniyelerinde birbirlerini yıllardır tanırmış hissine kapıldıklarını itiraf ediyorlar. Kadın gelişim metafiziğinin doğrultusunda davranırken, erkek hemen randevu almakta tereddüt etmiyor.

Aşk ilişkisi elbette mutlak olarak bir yıldırım çarpmasının etkisiyle başlamıyor. Fırtınaların, boraların, siklonların değişkenlik yasasına uyduğunu, depremlerin farklı Richter ölçeklerinde gerçekleştiğini biliyoruz. Şimşek iki partnerde aynı anda sadece benzer bir coşkunun hissedilmesine neden olmuyor. Elektriklenme sırasında kadınlar âşık olduklarını düşünürken, erkeklerin aklına seks geliyor.

İşte, belki de büyük bir aşka dönüşecek olan ilişki böyle başlıyor. Fransızların %70'i "ömür boyu süren aşka" inanıyor.

Ama karşılıklı olarak sıfır sinirinde bir alarm hissetmiş bu iki kişi arasında henüz aşk doğmamış, tüm koşullar bir araya gelmemiştir. Romancı Hector Bianciotti şiirsel bir ifadeyle "aşkın yavaş adımları" diye yazar.

Aslında ritim sorunu, Fransa Turu'nda olduğu gibi önceden belirlenmiş zorunlu etaplardan daha önemsizdir. Sporcu hızlansa da, yavaşlasa da güzergâh değişmez. Bir etabı atlamak sarı mayodan mahrum kalmak anlamına gelir. Bir kenarda pes etmek diskalifiye olmayı gerektirir.

Bu arada, oyunun iki baş aktörü büyük bir aşk ya da kısa bir öykü için sahnedeki yerini alır.

Çünkü aşk oyunu, özel olsa da, toplumun gözünün önünde oynanır. Partnerlerden her biri başlayan saganın, kendi çevrelerinin ve küresel toplumun bir parçasıdır. Bu ikilik

tüm aşk hikâyesine ve çiftlere damgasını vurur. Şiddetli ya da hafif bir yıldırım aşkı yaşayan birinin bu durumu yakınlarından uzun süre saklaması zordur. Çevresindekiler, konuşma, davranış, hatta giyim tarzındaki, bakışlardaki değişikliği sezecektir.

Aşk ilk başta mucizevi işlevini yerine getirerek kişiyi metamorfoza uğratar. Her birimizi bir filmin başrol oyuncusuna, bir roman kahramanına dönüştürür.

Yıldırım aşkı

Yıldırım aşkı ifadesi internet arama motoru Google'da 1,5 milyon başlık açılacak kadar önemlidir. Muhafazakârlar bu duruma biraz tepki gösterecekler. Örneğin, Fransa Dışişleri Bakanlığı'nın france-diplomatie.com sitesi özel bir lezzete yıldırım aşkıyla tutulan bir adamın portresini çiziyor: "Kamamber savaşçısı Jim!" Bu Fransız hayranının tek ölçütü epoisses peyniriymiş gibi görünüyor! Diğer siteler insanların yolculuklara, şehirlere, mayolara, hatta borsadaki hareketliliklere yıldırım aşkıyla vurulabileceğini öne sürüyor.

Peki ya aşk? Aşk ateşi ve simya hakkında onca forum, tartışma, blog var. Ama iki Kanada sitesi dışında* kimse burunla kafatası tabanı arasında uzanan ve ismi pek de bilinmeyen bizim küçük, beyaz sinirimizden, içsel GPS'imizden söz etmiyor.

Sıfır sınırı henüz büyük çoğunluk tarafından tanınmıyor. Yine de, iki kişi arasındaki çekimin sorumlusu o olacak, vücudun gece gündüz yaydığı bazı alarmları iletme uzmanı olarak devreye girecektir.

Bilim insanları bile onunla yeterince ilgilenmiyor, bu sınırı koklama sisteminde pek de gerekli olmayan, muhtemelen işlevsiz bir ek olarak değerlendiriyor. Acaba *sıfır sınırı* ola

* Sıfır sınırıyla ilgili olarak Robert Brisebois'nın www.madame.ca sitesindeki makalesine ve Nelly Arcan'ın www.canoe.com sitesindeki yorumuna bakınız

rak adlandırılmasının nedeni bu mu? Uzman doktorlar onu daha çok *terminal sinir* olarak anıyor.

Hiçbir anlam ifade etmeyen bir sinirin sıfır ve terminal gibi iki isim taşımasının tuhaflığının altını çizelim. Bu durum tarihin başını ve sonunu tek başına temsil etmesinin bir işareti olabilir mi? Profesör Guy Lazorthes* bu terminal siniri kısaca “biriciklik, benzersizlik ve tek değişirlik özelliklerini taşıyan yegâne miyelinli sinir” olarak tanımlıyor. En eski beyin zarı oluşumlarıyla ve koku lifleriyle ilgili olduğunu varsaysa da, profesör bu sinirin işlevinin bilinmediğini belirtiyor. Aynı yaklaşım “merkezi sinir sisteminin işlevsel hiyerarşisini” filogenetiğe dayanarak inceleyen Limoges Üniversitesi profesörü Gérard Outrequin için de geçerli.

Yine de, 20. yüzyılın sonuna doğru, bir araştırmacı, sinir sisteminden diğer bilim insanlarıyla dalga geçercesine “on-
dan onun hakkında çok şaşırtıcı şeyler öğreneceğiz!” diye söz ediyordu. Bu kişi 1965 Nobel Fizyoloji Ödülü’nü alan, Bilimler Akademisi ve Fransız Akademisi üyesi olan doktor ve biyolog profesör François Jacob’dur.

Yeni yüzyıla birlikte yunuslar üzerine yapılan araştırmalar Dr. Douglas Field’i bizim sıfır sinirinin sırrını çözmeye yöneltti. Koku duyularını kaybetmiş hayvanların buna rağmen kafalarının içinde beyne bağlı beyaz bir sinire sahip olmalarına şaşırarak doktor, güçlükle fark edilen bu sinirin ne işe yaradığını kendi kendine sordu.

Her yerde rastlanacak sıradan mobilyalarla döşenmiş bir toplantı salonu. Etrafında koltuklar bulunan uzun dikdörtgen bir masa. Yapay ahşap, yapay deri ve metal ağırlıklı ortama açık kahverengi bir renk hâkim. Beyaz alçıpandan tavana gömülmüş spotların aydınlatığı salonun pencereleri bir bahçe-

* Beyin ve sinir cerrahı, eski Toulouse Üniversitesi profesörü, Bilimler Akademisi ve Tıp Akademisi üyesi.

ye açılıyor. Ne baobaplar ne de çiçekli elma ağaçları, her yanda iklim, mevsim, hava kirliliği, bölgeden bağımsız olarak yaprakları sürekli yeşil kalan bitkiler. Paris'teyiz. Ama Brüksel, Montreal, Cenevre, Dakar, Sidney, Londra, Berlin, Moskova, Cape Town ya da Tokyo'da da olabilirdik.

Daha önce hiç karşılaşmadığı Juliette'in karşısında oturan Antoine'ın sıfır siniri genç kadının feromonlarının yaydığı mesajları algılıyor. Burada cinsiyetlerin eşitliği söz konusu, Juliette'in terminal siniri de aynı işle meşgul.

Canlı bedenden salınan kimyasal maddeler olan feromonlar en gizli sırlarımızı dört bir yana anlatıyor. Bir türün bireyleri için oldukça bilgi verici olan bu salgılar çok düşük dozlarda olsa bile kilometrelerce öteden algılanabiliyor. Örneğin, kelebekler bu boşboğazlıkları antenleri sayesinde yakalayabiliyor. Feromonlar hayvanlar aleminde -böcekler, yılanlar, karıncalar, arılar, filler- bir grubun uyumlu yaşantısı için büyük önem taşır. Anlaşılacağı üzere mesajlar aynı zamanda cinsel içeriklidir.

İşte iki kahramanın eşkali:

Erkek, 45 yaşında, orta boylu, mavi gözlü, kahverengi saçlı. Kadın, 36 yaşında, aynı şekilde orta boylu, kestane rengi gözlü, uzun sarı saçlı, ince hatlı, hoş görünümlü.

Antoine'ın sıfır siniri Juliette hakkında ne gibi bilgiler ediniyor? Ve Juliette'in siniri Antoine hakkında nasıl bir izlenime neden oluyor?

Kişisel GPS'lerinin seçeceği bilgiler bu kadınla erkeğin üremelerinde rol oynayacak genlerin arasındaki uyumu belirleyecek.

Böylece tüm benliğimizi bir anda başkasına taşımanızı sağlayan bu hamle güzellikten, gülümsemeden, zariflikten ya da sözcüklerden değil, türün devamlılığı içgüdülerinden kaynaklanmış olacak!

Üç katlı ev

Oldukça özel olan sıfır sınırı görevdeşlerinin birçoğunun aksine omurilikten geçmez. Taşıdığı bilgiler beyne, Jacques-Monod Enstitüsü'nün "bilişsel işlevlerin ana üssü" olarak tanımladığı beyin zarının filtresinden geçmeksizin iletilir. University College of London'daki bilişsel nörobilim enstitüsü'nün iki araştırmacısı Andreas Bartels ve Semir Zeki "aşkın izlerini" "duygusal" beyinde incelemeyi başardılar.

Beynin görüntüsünden tiksinen bazıları, onu bağırsakları andıran kıvrımlı bir yüzey olarak görür! Oysa uzmanlar beyni bazıları eski, bazıları daha yeni bulvarları, mahalleleri, binaları olan bir şehir gibi hayal etmemizi öneriyor. Çünkü beyin evrimin tarihini anlatır. Birçok beyin, tıpkı Fransa'nın, Moskova'nın, Londra'nın mahalleleri gibi bir arada yaşar.

İlk kez gelen turistlerin beyne yaklaşımları için başka bir pratik yol var; onu üç yanlı bir ev gibi düşünmek. Bu yaklaşım, I. Dünya Savaşı'ndan önce, New York eyaletinde, Phelps'te doğan Amerikalı doktor ve nörobiyolog Paul D. MacLean'e borçlu olduğumuz *üçlü beyin* teorisinin eğlenceli bir uygulama tarzıdır. Evrimin aşamalarını temsil eden bu üç düzeyin isimleri *sürüngen*, *limbik* ve *neokortekstir*.

Zemin katta yer alan sürüngen beyin yolculuğuna 500 milyon yıl önce balıklarda başladı. Bu, muhtemelen dingin pazar günleri yenen kibar alabalık ya da tembel olduğu söylenen sazan balığı değil, beyni yaklaşık 250 milyon yıl sonra bir sürüngenin beynine dönüşecek ölçüde özel bir balıktır. Bu beyin, soluk alıp vermek, yemek, içmek, türün devamını üre-meyle garanti altına almak ve saldırılara karşı bedeni korumak (bir pitonu kayasından uzaklaştırmaya kalkın, ne olduğunu görürsünüz!) gibi yaşamsal ihtiyaçları karşılamaya yeterli olan bir gövde ve beyincikten oluşur. Alışkanlıkları korurken, yenilikleri büyük bir nefretle karşılayan (piton "hey burası benim yerim" demek ister) ve kokuyu diğer duyular-

dan üstün tutan sürüngen beynini MacLean “bir ejderhayla ya da tasmalı bir sürüngenle” karşılaştırır.

Kulağa fazla cüretkâr ve basite indirgeyici bir metafor gibi geliyor. Öyle ya, 60 milyon yıl önce yaşamış bu *Titanoboa cerrejonensis*’i kim bir köpek gibi tasmayla gezdirebilir ki? Bu devasa hayvanın kısa süre önce Kolombiyalı paleontologlar tarafından bulunan omurgaları onun on, on beş metre uzunluğa, yedi yüz kilo ile iki ton arasında değişen bir ağırlığa sahip olduğunu düşündürmektedir. Florida Üniversitesi’nde yürütülen bir çalışmanın koordinatörü olan Jonathan Block’a göre “hayal gücünün sınırlarını zorlayan bu devasa yılan Hollywood’un fantezilerini geride bırakan bir gerçeklik.”

Birinci katta limbik ya da duygusal sistem vardır. 150 milyon yıl önce, küçük memelilerle ortaya çıkan limbik sistem bizim dünyayı iki şekilde algılayıp hafızamıza kazınamamızı sağlıyor: *Hoşuma giden şey tekrar yaşanmalı, hoşuma gitmeyen şeyden uzak durmalı*. Burada aynı anda hem duygulanım hem aile hem klan dünyasında birlikte yaşıyoruz. Limbik beyin, her zaman bilinçli olmasa da, davranışlarımızı etkileyen değer yargılarının merkezidir ve işitme duyusunu diğerlerinden üstün tutar. MacLean onu “binicisi olmayan bir ata benzetir”.

İkinci katta, primatlarla ortaya çıkan ve insanda doruk noktasına ulaşan neokorteks yer alır. Bu yapıdaki bir beyin dilin, soyut düşüncenin, hayal gücünün, bilincin ve önsezinin geliştiği iki yarımküreden oluşur. Korteks beynin kültürel işlevinin yerine getirildiği bölümdür. Descartes’ın “Düşünüyorum, öyleyse varım” deyişi beynin bu bölümünden esin almıştır. Bu üst katın ayrıcalıklı duyusu görmedir. Her zaman geniş bir bakış açısına sahip olmayı düşleyen politikacılar bu katı tercih eder.

Ama görmek için gözlere ihtiyaç vardır ve göz oldukça

karmaşık bir mekanizmadır! Bir ışık kaynağından yayılan dalgaları algılamakla görevli olan bu organ kornea, iris, gözaki ve retina tabakalarından oluşur. Retina uyarıları şifreleyerek biyoelektrik sinyaller halinde beyne gönderir. Optik sinirlerin ve mesajların kiazma adı verilen bir kavşak noktasında kesişmeleri gerekir. Bilgiler birçok menzili aştıktan sonra çözümlenmek üzere kortekse girer. Bu güzergâh sırasında bağlantıları diğer bölgelerden gelen nöronlar sağlar.

Beyin kadar oldukça sınırlı bir alan içinde yer alan 100 milyar sinir hücresiyle birlikte tüm bu mekanizma nasıl işlemektedir? Her bölüm görelî olarak özerk midir, yoksa bağımsız mıdır? Bir kattan diğer kata geçişi kim denetleyip düzenlemektedir? Aşk ve onun varsayımsal *ilk belirtisi* yıldırım aşkı beynin kıvrımları arasında nasıl yol almaktadır? Bu durum sürüngen beyinde “birine susamak” ya da “tenini teninde hissetmek” şeklinde mi ifadesini bulmaktadır? Ama aşkın, duyguların merkezi limbik sistemden geçmesi imkânsızdır. Onun görme merkezi kortekse giriş belgesini kim soracaktır, belki de “aşkın gözü kördür” deyişi bir sansürü ifade etmektedir.

Kaliforniya Üniversitesi (San Diego) Beyin ve Biliş Merkezi yöneticisi nöroloji profesörü Vilayanur S. Ramachandran tıpkı daha sonra söz edeceğimiz “beyin mucidi” Profesör Jean-Didier Vincent gibi bizi bilimin henüz sorularımıza yanıt verecek durumda olmadığına ikna etmeye çalışıyor: “Beyin faaliyetindeki permütasyon ve kombinasyonların sayısının evrendeki elementer parçacıkların sayısının çok üzerinde olduğu tahmin ediliyor.”

Aşk evrenden, gezegenlerinden, yıldızlarından daha etkileyici bir sistemle karşılaştırılıyor. Araştırmacılar biraz abartıyor olabilirler mi? Bu gizemli beyin sıradan bir karnabahardan daha iri değil!

Önce kesin bir saptama yapalım: Andreas Bartels ve Semir Zeki izlerini bulduğuna göre aşk bir gerçekliktir. Bir pla-

jin ıslak kumları üzerinde bulunan izler. Ama bu izler kime ait? Bu izlerin sahibi okul çocuklarının dillerine doladıkları şu tekerlemeyle bizle sanki dalga geçiyor: “Koşuyor gelincik koşuyor, şimdi buradan geçti, birazdan şuradan geçecek.” Antoine ve Juliette bakıştıklarında, insula, singular korteks, amigdala, hipokampus, ventral striatum, prefrontal korteks gibi bölgeler harekete geçmiş gibi görünüyor.

Bu prefrontal korteks *başkalarının amacını anlamaya katkıda bulunmak* için devreye girer ve Juliette’in gülümsemesinin anlamını sorgulayan Antoine’ın işine çok yarar.

İnsula da çok önemlidir. Amerikan Uyuşturucuyla Savaş Ulusal Enstitüsü (NIDA) yöneticisi Dr. Nora Volkow’a göre, “insula, bağımlılığın temelini oluşturan bir ürünü, bir arzuyu ısrarla tüketme isteğinin algılanışında kilit rol oynayan bir bölümdür.” Şimdilik Juliette’in günün birinde Antoine’da bağımlılık oluşturacağı konusunda fikir yürütmeyi bir kenara bırakalım.

Singular korteks bir tür ara yüzey, vazgeçilmez bir öğedir. İğne batırılan birinin singular korteksi sıklıkla iddia edildiği gibi *acı nöronlarına* bağlı olarak harekete geçer. Bu durum sadece acı için mi geçerlidir? Juliette gülümsüyor, Antoine onu izliyor. Kadının onunla aynı duyguları paylaştığı nasıl anlaşılabilir?

Toronto Üniversitesi’nden William Hutchison, 1999’da, acı nöronlarının iğne batırılan birini gören kişide de aynı şekilde devreye girdiğini kanıtlamıştır. Ayna olarak adlandırılan bu tip nöronlarda kendimizle karşımızdaki arasında bir sınır yoktur.

Antoine’ın hissettiği duygular Juliette’e doğru yayılıyor-muş gibi görünüyor ve tersi de geçerli. Adeta birlikte, ortak duyguları paylaşıyorlar. Bu durum, belki de bir bebeğin ağlamasının diğerlerinin de ağlamasını tetiklediği bebek odalarında yaşanan empati olgusuna tekabül eder. Bebek odalarında

bebeklerin hepsi birden ağlamaya başlar. Ah, empati... Yıldırım aşkında da bir empati söz konusu olabilir mi?

Sana bakıyorum, bana bakıyorsun. İşte “gizli ellerden,” şifre çözücü, iletici ve belki de aşk mesajlarının içeriğini denetleyici unsurlardan oluşan bir gölgeler ordusu harekete geçti. Ya sıfır sınırı kime, hangi bilgileri iletti? Sitelerini büyük Fransız araştırmacı Henri Laborit’e ithaf eden Kanada Sağlık Araştırmaları Enstitüsü (IRSC) “beyinde asla bir çıkmaz sokak olamayacağını” belirtiyor.

Tamam, ama aşka “beynin her katmanındaki” koridorlarda nasıl rastlanıyor? Saygın Fransız nörobiyolog Jean-Didier Vincent’in* belirttiği gibi bu beyin “keşfedilmemiş bir kıtaya” benzer.

Yanılmaca

Coşkulanan Antoine’ın bazı sözcüklerde dili sürçüyor. Bu hammadde uzmanları toplantısında önündeki notlara bakmadan konuşmaya cesaret eden tek kişi o:

“...Bu arz talep ilişkisi nasıl bir anlam ifade ediyor? Yükselme evresindeki tıkanma olgusu bir yanda aşırı bolluk diğer yanda kıtlık gibi iki tehlikeyle karşı karşıya kalacak. Yoksunluk korkusunun isteği tetiklediği ve doygunluk riskini geciktirdiğini biliyoruz. Yasuo Hamanaka kırmızı metalin fiyatını yüksek tutmak amacıyla bir arz bulunurluk duygusunun yaygınlaşmasına ihtiyaç olduğunu belirtiyordu. Düşüş sürecine girmeden önce, bakırın tonunun fiyatı 1600 dolardan 2300 dolara yükselmişti. Yetmiş yıl önce, borsasında büyük düşüşler yaşayan dünyanın en büyük kahve üreticisi Brezilya kahveyi işleticilerden yeniden satın alıp fiyatını yükseltmek için yakıyordu...”

* Paris XI Üniversitesi Tıp Fakültesi emekli fizyoloji profesörü, CNRS Alfred-Fessard Nörobiyoloji Enstitüsü’nün eski müdürü, Bilimler Akademisi ve Tıp Akademisi üyesi.

Juliette konuşmacının sözlerinden ve kişiliğinden etkilenmişti.

Modern dünyada, kendimizi düşüncemizin ve bilgimizin ifadesiyle ayrıcalıklı kılmaya çalışırız. Ama aynı zamanda kendimizi sözcükleri kullanma ve telaffuz etme tarzımız, onlara jestlerle, mimiklerle ya da sadece bir soluk alışverişiyle eşlik etmemizle de belli etmek isteriz. Kendi hikâyesini sahneye koyan aktörler gibiyiz.

Antoine da gözlerini ondan hiç ayırmadı. Konferans masasının etrafında toplanmış on beş görüşmeciye müdahale edip onları dinlese de, dört dönen gözleri sonunda yeniden iki saatte beri hedef noktası olan Juliette'e yöneliyor.

Her şey sıklıkla bu bakışla, ilk başta şaşkınlık, hayranlık ifade eden, ardından hızla alevlenen bu patavatsız, meraklı bakışma zinciriyle başlıyor. Zihnimizdeki en içten arzular dizisinin gözlerimizin önünden geçtiği sözsüz bir diyalog, çok eskilere dayanan bir alışveriş. Daha sonra, kuşkuya düşüldüğünde arzunun tanıklığını yapan bu bakışlar tekrar hatırlanacak. Yine de, bir bakış yorumlanabiliyorsa, yadsınabilir de.

Aşk böylece bir belirsizlik içinde başlar.

Televizyondaki macera dizilerini model alan -ama kim kimi taklit ediyor?- bir epizotlar serisinin ilk bölümü. Dictionnaire de L'Académie Française'e göre *aventure*/macera sözcüğü Latince "olması gereken" anlamına gelen *adventura* sözcüğünden köken alır. 21. yüzyıldaki anlam genişlemesiyle burada daha çok, özellikle de "aşk macerası" konusunda "gerçekleşmesi muhtemel olan" deyişinin üzerinde durulacak. Akademiklerin ölümsüzleri bu macerayı bir başka tanıdık deyişe bağlıyor: "Aşk entrikası." Entrika, belirsizlik -polisiye romanlardaki gibi- öyle mi? "Macera arzusunu da" unutmamak gerek...

Bir de, böylesine kapsamlı bir senaryoyu neredeyse fark edilmeyen, binlerce yıldan beri kimsenin ilgilenmediği sınırların tetikleyeceğini söylüyorlar!

Hammadde Araştırma Merkezi'nde düzenlenen toplantı sona erer. Hükümet temsilcisi başbakanın talebi üzerinde ısrarcıdır:

“Komitenin oluşumunu beklerken, gelecekteki adayların birlikte çalışmaktan korkmamaları gerek! Fransa'nın bir numaralı sorunu bölünmedir. Amerikalılar ekonomi alanında farklı görüşteki yetkilileri bir araya getiren kutuplar oluşturmayı başardılar.”

Konuşmayı onaylayan Antoine “bir sonraki oturumun gündemi üzerinde çalışmak için” herkesin birbirine cep telefonunu vermesini önerir. Bu öneriyi yaparken, protokol gereği masanın diğer yanında oturan ama görüş alanında kalan Juliette'in tepkisini izler. Kadın, adamın ne düşündüğünü hissettiğini anlayarak gülümser.

Ama bu ne şımarık ne aktif ne düşüncesiz ne sabırsız bir çocuktur! Özel yaşamlarını iş yaşamlarından ayırmaya alışmış olan günümüzün iş kadınları duygularını erkeklerden daha iyi gizler. Zaten, başbakanın danışmanının aralarındaki etkileşimi anlamasına engel olmak için bakışlarını başka yöne çevirir.

Neyse ki, bir Profesör Tournesol homurdanıp, her şeyi birbirine karıştırarak dikkatleri başka bir yöne çeker:

“Sayın Cumhurbaşkanı, bildiğiniz gibi Fransa'dan çok Kafkasya'dayım!”

Ve iyi niyetini göstermek için kareli not defterinden bir sayfa koparıp on beş parçaya ayırır.

“Aksi gibi, yanımda kartvizitim de yok.”

Yine aksi gibi, ilk dört rakamını hatırladığı cep telefonunun on rakamını on beş kâğıdın kenarına yazmaya çalışırken Bic markalı tükenmez kalem biter. Antoine güler. Juliette bunun karşılaşmanın, tanışmanın sevincinden kaynaklanan genç bir gülümseme olduğunu fark eder.

“Çekingen” diye açılır aynı akşam Capucine'e.

“Pek de sayılmaz, cep telefonunu reddedilme riskine girmeden almayı başarmış!”

“Oldukça zeki! Ama aynı zamanda çekingen olduğunu hissettim. O kadar heyecanlıydı ki.”

“Evli mi?”

“Yüzüğü yoktu, ama bu o kadar da önemli değil. Evli ve karısıyla arası iyi olsaydı, mutlaka takardı.”

“Neyse, bunu öğrenmek o kadar da zor değil!”

Juliette, Antoine’ın telefonunu beklemeyi tercih etti. Bu hem kendisi hem de onun için bir saygı sorunuydu. Onu yemeğe davet edecek, böylece baş başa kalarak birbirlerini tanıma fırsatı bulacaklardı.

İki arkadaş Luxembourg Bahçesi yakınlarındaki bir terasta akşam yemeği yiyorlar. Doğa değişiyor gibiydi, daha nisan ayında olunmasına karşın her yer çiçeklenmişti. Juliette bu yazdan kalma akşamın, özellikle de henüz *hayatının erkeği* olarak tanımlamaktan çekindiği kişiyle nihayet karşılaşma mucizesinin keyfini çıkarıyor. Bu konuyu Capucine’le konuşmaları da ayrı bir şans.

Kadınlar dünyasında doğmakta olan büyük aşk ayrıntılarıyla anlatılır: “O bana böyle dedi, ben ona şöyle karşılık verdim, bunun üzerine o şöyle yanıt verdi...” Barthes’ın dediği gibi “dil bir deridir, onu karşımdakine sürterim” önermesi doğruysa, belki de bir buluşmayı yeniden yaşamak için sandığımızdan daha şehvetli bir tarz. Sanal olarak canlandırılması bile güzel.

Juliette ile Antoine arasındaki diyalog henüz iki sözcükle sınırlı. Bu sabah, toplantıdan sonra Antoine, gözlerinin içine bakarak sorgulayan bir ifadeyle “görüşmek üzere?” diye sorarken, Juliette onaylayan bir tarzla “görüşmek üzere” diye karşılık verdi.

Bunun çok kısa ve pek de anlamlı olmadığını mı düşünüyorsunuz? O zaman hiç âşık olmamışsınız demektir. Belki de

İtalyan sosyolog Francesco Alberoni aşkı yaşamıştır. Sözcüklerin ötesinde, bir bakış, bir gülüş, bir sessizlik, ortamdaki bir şeyler öykünün başlangıcını belirtebilir. “Doğmakta olan aşkın dili, gizemin, teolojinin ve şiirin dilidir.”

Bitmek bilmez gibi geçen bir hafta, iki hafta ardından üçüncü hafta akıp gider. Antoine, Juliette’in cep numarasını alınış olmasına rağmen aramaz.

Karşılıklı yıldırım aşkı romanı kadın hayal gücünün uydurması mıydı? Juliette küçük bir fare kılığına girip ilk karşılaşmaların erkeksi versiyonunu duyabilseydi altüst olacaktı.

Hammadde uzmanları merkezindeki bir iç değerlendirme toplantısında bir meslektaşı Antoine’a şu soruyu yöneltti:

“Hey, sanırım endüstri bakanının yanındaki yavrudan hoşlandın!”

“Olabilir, zarif bir kız, güzel göğüsleri var!”

Gerçekten de, dizimizin iki karakteri arasında bir aşk bağı yok mu? Sıfır sinirinin erkeklere ve kadınlara aynı mesajı göndermemesi ve feromonlar arsındaki seçiminin henüz şifresi çözülmemiş başka bir doğa yasasına bağlı olması mümkün mü?

“Sokrates, sana göre bu arzunun ve bu aşkın sebebi nedir?”

Platon’un *Şölen*’i aşktan söz edilen bir gecenin hikâyesidir.

Kitap Agathon, Phaidros, Sokrates, Pausanias, Aristophanes, Eryksimakhos, Alkibiades’in Yunan aşk tanrısı Eros’a öyküler yağdırdığı diyaloglardan oluşur.

Yirmi dört asır önce, MÖ 385’te yazılan bu yapıt çok önemli, çünkü televizyonlarda düzenlenen tartışma programlarındaki bir anormalliği, yani ete kemiğe bürünmüş ve erkeklere aşk konusunda yanıtlar veren bir kadının yokluğunu o dönemle kıyaslama olanağı sağlıyor. Yine de, Sokrates ve

Platon'a maoluklarından dolayı dava açmak söz konusu de-
ğil.

Şölede bir basamağın üstünde kadınları temsil eden mit-
sel bir kadın belirir. Sokrates'in baş konuşmacı olduğuna
şüphe yok. Bilge ve etkin bir kişilik olan ve Atinalıları "on yıl
boyunca tehdidi altında bulundukları vebadan koruyan"
sembolik kadın Diotima'yı diyaloglara dâhil eden odur.

Şölene katılmayan ve düşünceleri sadece Sokrates'in söz-
leriyle aktarılan Diotima şehvetten ve feromonlardan arınmış
soyut bir figürdür. Oysa yataklarına yarı uzanmış erkekler
–Yunan seçkinleri yemeklerini bir masanın etrafına yerleştii-
rilmiş yataklara uzanmış halde yiyorlardı– etkileşim uyandı-
racak şekilde feromonlarını salıp karşıdan gelenleri yakalar-
lar. Yine de, soruyu soran, yanıt veren, Sokrates'in aracılığıy-
la mesajı ileten Diotima'dır.

"Sokrates sana göre bu arzunun ve aşkın sebebi nedir?
[...] Karada yaşayan ve uçan hayvanların döllenme arzusu
hissettiklerinde ne garip tavırlar sergilediğine dikkat ettin mi?
Hepsi çiftleşme döneminde nasıl hastalanıyor, nasıl bir aşk
çalkantısı içine giriyor... İnsanların doğal olarak böyle dav-
randıklarına inanılabilir, ama hayvanların bu aşk hazırlıkları-
na nasıl yanıt vereceksin?"

Ve yanıt Diotima aktarır: "Bunun nedeni kendi sürekliliği-
ni sağlamak ve kendini mümkün olabildiğince ölümsüz kıl-
mak isteyen ölümlü doğadır. Bunun tek çaresi yaşlı bir bire-
yin yerini genç bir bireyin almasını sağlayan doğumdur..."

Sonuç itibarıyla Sokrates ve Platon sıfır sinirinin varlığını
ve türün devamı için uyaran görevini onaylamış, hatta bu
uyararı deneyüstü bir mutlağa yönelişin göstergesi olarak ka-
bul etmişlerdir. Felsefenin üstatları bilimi yirmi dört asır geri-
de bırakmışlardı.

Aşkın küçük öyküsü aynı şekilde yunusları da hatırlatı-
yor.

Daha eski çağlardan beri, bu sempatik balinagiller gemilere rehberlik ederek insanlığa hizmet ediyordu. Ege Denizi'ni İyon Denizl'ne bağlayan kıstak üzerinde yer alan ve doğuyla batı arasında yıldız gibi parlayan büyük metropol Korint bu anlayışla aınblein olarak yunusu seçti ve kente bereket, güzellik ve aşk tanrıçası Afrodit adına bir tapınak inşa edildi.

21. yüzyılda Dr. Douglas Field'ı sıfır sinirinin sırrını çözmeye yönelten incelemenin de yunuslar üzerinde yapıldığını tekrar hatırlatalım.

Juliette ajandasının satırlarını siyah bir çizgiyle çiziyor. Yirmi bir gün, yirmi bir gece. Onu gerçekten unutmuş olabilir mi?

Kadınlar sıklıkla erkeklerin hissettiği cinsel arzu konusunda yanılırlar. Çünkü kendi çocukları olduğu halde erkekler tarafından taşınan bu arzuya esin kaynağı olsalar da, bu arzu-yu bedenlerinde hissetmezler! Bu durum biraz da, sıfır sinirinin birbirlerine benzeseler de büyük farklılıklar gösteren ikizlerin doğumunu teşvik etmesini andırır.

Bu durum kadınlarda hemen aşk olarak adlandırılıp sonsuzluğun çehresine bürünür.

Erkeklerde ise arzu olarak adlandırılır: Tatmin olsun ya da olmasın bu arzu bir sonraki aşamayı nadiren olumsuz etkiler.

Ama bu durumda, fiziksel arzu, hatta aşk değilse, 21. yüzyıl insanını bir aşk entrikasına sürükleyen meçhul bir şey midir?

Avrupa ve arzu

Antoine ve Juliette âdetlerin ve kuralların kolektif olarak uygulandığı bir toplumun, yani bir ekip oyununun bireyleridir.

Bilindiği gibi toplum yüzyıllar boyunca erkeklere dış işleri yükledi. Kadınlara ise ev işleri, aile ve çocuklarla ilgilenmek düştü. Peki aşktan çok sıkıntının ve ruhsal boşluğun ci-

simleşmesini temsil eden roman kahramanı Madam Bovary neyle oyalanıyordu? Her halükârda, bütün ailelerde genç kızlara dayatılan o hedefe ulaşmış, kendine bir koca bulmuştu.

Kadının hayatının erkeği onu babanın sözünün geçtiği aile ocağından yasal olarak alıp götürüyordu. Bu rol erkeği yeğâne kılıyor ve kadının vasisi yapıyordu. Eşiyle birlikte Nobel Kimya Ödülü'nü alan Irene Joliot-Curie, 1936'da bakanlıkta çalışan dört kadın arasından Devlet Bilimsel Araştırmalar Bakanlığı'na bakan yardımcısı olarak atandı. Kişisel konumu ise mantığa hiç uygun değildi: Laboratuvarda atomun bölünmesi için çalışıyor, ama kocasının izni olmadan bankada hesap açtıramıyor, hatta kimlik kartı çıkaramıyordu!

Toplumun her katmanında eşit bir şekilde olmasa da, kadınların yaşam koşulları değişti. Kâğıt üzerinde (yasalar gereği) ve eşitlik ilkesine göre Fransız kadınların çoğu uygun bir işe girebiliyor, pantolon giyebiliyor, arabalarını, evlerini, bankalarını, milletvekillerini, bilgisayarlarını, tatil yapacakları yeri, hatta çocuklarının doğacağı günü seçebiliyorlar.

Peki ya *hayatlarının erkeğini* seçebiliyorlar mı?

INED'in yakın bir tarihte yaptığı araştırmaya göre, kadınlar açısından cinsellik, dil de dâhil olmak üzere birçok tabuyu yıkıyor. Gerçekten, durumlarını açıklamaya cesaret edebiliyorlar mı? Son otuz yılda yataktaki partnerleri hatırı sayılır ölçüde artarak 1,8'den 4,4'e yükseldi.

Ama yatmak sevmek ya da sevilme anlamına gelmiyor.

Günümüzde kadınlar renkli bir cinsel yaşam talep ediyorsa, bu yeni hakkın koşullarına kendiliklerinden uyacaklardır. Kadın dergilerinin kapak başlıkları aşk arayışının endişelere baskın çıktığını gösteriyor: "Erkekler, seks ve tam dürüstlük," "baştan çıkarmak; Gerçekten hoşunuza gideni keşfedin," "özel seks, her şey onu büyülemek için," "baştan çıkarmanın yeni ipuçları," "çılgın aşkın baş döndürücülüğü"...

İnternette birçok forum, blog ve araştırma büyük bir sorunun ana motifini özetliyor: *Beni gerçekten sevdiğini nasıl anlayabilirim?*

Mantıklı düşünürsek, erkeklerin eşlerinin bu değişiminden hoşlandıklarını söyleyebiliriz. Kadınlar tüm cinsel tabuları yıkarak eşlerinin aşklarını istiyor. Tüm bunlar duygusallıklarını ve *ondan başka bir şey düşünmedikleri* ünlü takıntılı libidolarını tatmin etmek için.

Ne yazık ki mantık böyle işlemiyor. *Bana yaklaşmana izin vermem illa ki seni istiyorum anlamına gelmez.*

Avrupa'da yapılan ve 2 Haziran 2008'de yayınlanan bir kamuoyu araştırması* kafaları karıştırıyor: Avrupalı erkeklerin %50'si (İspanyolların %72'si, Almanların %67'si, Britanyalıların %61'i) futbol maçı izlemeyi seks yapmaktan daha çok tercih ediyor.

Arzu azalması. Sadece o değil. Duyguların sıralamasında artık aşk esrimesi, orgazmın olağanüstü bir şekilde tanrılaştırılması ilk başlarda yer almıyor.

Avrupalıların %95'i futbolun kendilerine daha çok keyif verdiğini söylüyor!

Bu anketin 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası'ndan hemen önce yapıldığını ve Fransızların sadece %27'sinin top oyunlarını *Kamasutra* oyunlarına tercih ettiğini belirtmek gerek...

Ama belki de bu trajedinin ilk perdesi.

Eros ile Olimpiyat Oyunları arasındaki yarışmayı gözlemleyen bir anket yapılmadı. Yine de, 8 Ağustos 2008 gecesi saat 3 ile 5 arasında Fransızların yatağa girmeyi reddettiklerini tahmin etmek zor değil: 6,5 milyon televizyon seyircisi Pekin oyunlarının açılış törenini izliyordu!

Ah Hamlet... Kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkinin daha sıcakmış gibi görüldüğü o Danimarka Krallığı nerede?

* On yedi ülkeye mensup yaklaşık 2 bin Avrupalı üzerinde Social Issues Research Center tarafından Canon için yapılan araştırma.

Antoine'ın sessizliğini sürdürmesiyle saga stratejik bir kavşakta durur. Bir yönetmen asistanı tebeşirle yere bir daire çizer. Bundan böyle gelişmeler dört varsayıma bağlı olarak orada yaşanacak:

- 1- Antoine onu unuttu. O da aynısını yapacak.
- 2- Antoine sonunda harekete geçecek.
- 3- Juliette onu arayacak.
- 4- Talih bir şans daha verip onları yeniden karşılaştıracak.

Çözümlemesi en kolay olan 1. durumu inceleyelim. Antoine ve Juliette birbirlerini unuturlarsa, yola yeni partnerlerle devam edeceklerdir. İlişkinin bu aşamasında iki kişiden birinin uzun süre acı çekmesine nadir rastlanır.

4. durumda, öykü kekemelik taklidi yapar. Her şeye sıfırdan başlanmaz. Ama ilkinin aynı olmayan bu tekrar başrol oyuncularını saganın sonraki epizotlarının şekillendiği iki merkezi konuma sürükler.

2. ve 3. durumlarda kimin kimi arayacağı söz konusudur.

Günümüzde, erkekler ilk adımı kadının atmasından ve onları yeniden görme isteğini belirtmesinden gurur duyduklarını ileri sürüyorlar. Egoyu okşamadan önce, avlanmayı düşleyen avcılar ne kadar içten olduklarını sorgulayalım.

Aslında ilk adımı atan kim olursa olsun, bu aşamada ulaşılması gereken hedef diğerini görmek değil, entrikayı daha da derinleştirmektir. Bu anahtar bir ilkedir. Bunu unutanlar kaçınılmaz bir şekilde *ilerleme kaydedememe* hissine kapılacaklardır. Oysa havadaki bir uçak gibi hareketsiz kalmak uzun süre devam edemez ve uçağın düşüşünü ya da herhangi bir yere inişini görme riski taşır.

Senaryonun devamının kapısını açacak anahtar kimin elinde? Anahtar meselesi bilmece gibi. Mavi Sakal, mutluluğun, cennetin, düşlerin ya da tarlaların anahtarı. Anahtarın fallik bir sembol olduğu söylenir. Ah demek öyle! () zaman

anahtar Antoine'da ama cebindedir! Neden telefon etmiyor? Kadınların gözüne mantıklı görünmesine rağmen erkekler neden asla telefon etmezler?

Erkekler dünyasında, Antoine'ın davranışı benzersiz değildir. İlemcinsleri ona bahaneler bulurlar. *Meşgul*. İşlerin yoğunluğu, yolculuklar, ebeveynler, dostlar ve boşanmışsa bile elbette çocuklar.

Sonuç olarak, erkekler bir aşk ilişkisine girmek için yeterli zamanı hiç bulamayacaklar.

Gers'de on beş gün tatil yaptıktan sonra geri dönen bir Orange firması çalışanının itirafları bilmeceyi çözüyor: "Bizden çok şey isteniyor. Bu yaşımda, bu maaşımla, yakışıklı, yetenekli, zeki, sportif, kültürlü, esprili, hızlı, kibar, güçlü, şık, rekabetçi, çevreci, birikimli, işteki performansını yatakta da gösterebilen, her işten anlayan, iyi vergi ödeyen, iyi araba süren biri olmam bekleniyor. Ayrıca iyi bir yönetici, iyi bir koca, iyi bir baba, iyi bir dul, iyi bir tüketici, iyi bir internet kullanıcısı, iyi bir vatandaş, iyi bir müşteri, iyi bir çalışan, iyi dost, iyi bir oğul ve iyi bir sinema izleyicisi olmam gerekiyor. Yakınmıyorum, ama bu çok yıpratıcı!"

Demek insanların yarısı yeniden soluk alabilmek için sadece tatile ihtiyaç duyacak!

Büyük İskender ilkesi

Kadınlar için tatile çıkmak dinlenmek anlamına gelir. Erkekler dünyasında ise tatil faaliyet değişikliğine tekabül eder. Ama erkeklerin yaşam enerjisinin temel direği olan meydan okuma olgusunu zedelemekten.

Muhasebeci mi? Bir bakarsınız elinde oltası ciddi bir balıkçı, bir bakarsınız altında şort, elinde pusulasıyla Castro'nun topraklarında gezinen bir seyyah, bisiklet yarışçısı, tüccar, tren kondüktörü, Airbus pilotu olmuş! Nihayet, televizyonun önüne oturduğunda, topu sol ayağının ucuyla kesen ve rakip

defansı geride bırakarak topu ustaca ağılara gönderen bir futbolcuya dönüşmüş.

Bu nedenle bir savcının tatili ünlü bir davaya konu olmuştur: Üst düzey politikacıların da dâhil olduğu bir davanın tehdit edici boyutlara ulaşması üzerine, maliye bakanı etkin bir görevde olan Paris savcısıyla bu konuyu gizlice görüşmek istemiş, bunun üzerine istikameti dünyanın öbür ucuna bir uçak kiralaması gerekmişti. Savcı ağustos ayı için Himalaya'ya tırmanan bir dağcıya dönüşmüştü!

Başarısızlığın bu adamın ağlamasına neden olması şaşırtıcı değildir. Ne de olsa, o kişisel mitolojisinde on iki görevin üstesinden gelmiş Herkül değil miydi? Ya da Theba-i'den geçerken o korkunç sfenksin bilmecelerine bir *Questions pour une champion* yarışmacısından daha hızlı yanıt vererek kraliçe lokaste'nin gönlünü kazanan ve kral olan Oedipus değil miydi? O, labirentten Ariande'nin ipliği sayesinde kurtulan Theseus'tu. O Güneş Kral, Kartal Napolyon, Dürüst Süleyman'dı, hatta kimi zaman efsanede “dünyada iki güneş olmaz” gibi inanılmaz bir deyişle anılan Büyük İskender'di!

Hiçbir âşık kadın erkeklerin kendilerini insanüstü görme eğilimlerini göz ardı etmemeli.

Aşk bir oyundur.

Bu bir video oyunu olsaydı adını *Strateji* koyardık.

İskambil oyunu olsa savaş diye adlandırırdık.

Bir öykü olsa, adı bir adımda yedi fersah yol alan Çizmeli Kedi olurdu. Kadın erkeği Beyaz Atlı Prensi olarak mı tercih eder? Çevresi böğürtlen çalılıklarıyla kaplı bir kulede yüzyıldan beri yatakta olan Uyuyan Güzel gibi diğer masal kahramanları unutulmamalıdır...

Juliette makul sayılabilecek bir iş görüşmesi bahanesiyle Antoine'ı arar. Ama onu sinirlendirmekten, sessizliğinden dolayı suçlamaktan, bir randevu teklif etmekten kaçınır. Arama

nedeni 2008 başında 8400 dolardan işlem gören bakırla ilgili çözülmesi güç bir problem hakkında bilgi almaktır.

Bakır! Ve kendi alanındaki hammaddelerle mücadele veren bir kadın! Hiçbir erkek kendini bir kurtarıcı olarak görme-ye karşı koyamaz.

Kurnaz Juliette konuşmayı fazla uzatmamayı düşünmüştü. İlişkinin temeli olan bu konuşma devamı için merak yaratmak üzere kısa olmalıydı.

Sonunda:

“Yeni belirsizlikler ortaya çıkarsa, bu konuyu yeniden görüşebilir miyiz?”

“Elbette, ama bunu bir yemekte de konuşabiliriz, Cuma uygun mu?”

Gol! Her iki kaleye birden.

Bir kadın ve erkek ikinci kez karşı karşıya geldiklerinde, ilk görüşmeden beri hiçbir ilerleme kaydedemediklerini fark edebilirler.

Bu durum bizim öykümüz için geçerli değil. Çünkü aralarındaki ilişki derinleşmeye başladı. Antoine yeniden aktifleşti. Juliette onda yeniden dümeni ele alma arzusu uyandırabileceğini öngörmüştü: İster kabul edilsin ister reddedilsin, aşkta yolu erkek açar. Gerçeklik ilkesi nasıl yadsınabilir? Sıfır sınırı bir kez harekete geçtiğinde, erkeğin yanıtı olmaksızın iki beden bütünleşmeyi tasarlayamaz!

Yolculuk sırasında dümeni elinde bulunduran Christophe Colomb'dur.

Kaptan gemide Tanrı'dan sonraki tek hâkimdir.

Yolculuk haritasında beş ada beliriyor. Ama çalkantılı denizin karmaşasında kimse onlara yanaşmak istemez. Peki kuralları kim koyuyor?

II.

Aşkın Beş Etaplı Yolu

1. ARZU

“Chateaux Burnu’nun doğusunda, 16° 21’ kuzey enlemi, 63° 22’ batı boylamında, 27 km²’lik dar ve uzun bir kara şeridi uzanır. Burası, çok arzulanan Désirade Adası’dır!”

Hayır, bu, Stevenson’ın kaybolup sonra yeniden bulunan kitabının girişi değil, Antil Takımadaları’nın oğlak ve koyun sürüleriyle, beyaz kumlu plajları, hindistancevizi ağaçlarıyla ünlü, sessiz ve zaman dışı bir adasının turistik broşürüdür. İnsanlık tarihinin ilk faaliyeti olan balıkçılığa adanmış bir adadayız. Ağlara takılan ya da avcı sepetleriyle yakalanan yeşil ağızlı balıklar, siyah yılanbalıkları, sarı keseler, vahular, denizinekleri, çarpanbalıkları, muz balıkları, cola, sarı kuyruklu kral balıkları çok eski bir tarihe dayanan geleneği sürdürür.

2 Kasım 1493’te, zorlu bir Atlantik yolculuğundan sonra, Christophe Colomb kıyıya yanaşmak için sabırsızlanan İspanyol mürettebatıyla birlikte işte bu Désirade Adası’nda karaya çıkıyordu.

İlk buluşma

Désirade, Paris’in Bastille mahallesinde gözde bir restoran. Hiçbir şey Antiller’i, Christophe Colomb’u, balık restora-

ını çağrıştırmadığına göre, acaba buranın kurucusu adaya geri mi döndü?

25 Nisan Cuma günü, öğle sığığında, bahçeye dönüştürülen iç avlu tamamen dolu. Ama, Antoine bir kenarda, kestane ağacının altındaki masayı ayırtmış. Randevu saatinden beş dakika önce Juliette'i bekliyor.

İlk buluşmaların büyüü. Aşkta sıklıkla yataktaki ilk buluşma hatırlanır. Yine de, toplum önünde baş başa kalınan ilk anların da aşağı kalır yanı yoktur. Fransa'da bu ilk buluşma çoğunlukla restoranlarda gerçekleşir. Yıldırım aşkıyla çatal sesleri birbirlerini etkileyecek midir?

Fransız kültürü çirkinini güzele dönüştürmekte nasıl da başarılıdır! Sofra örtülerinin beyazlığı, yemeklerin sunumundaki şiirsellik –“sebzelerin farandol dansı”!– sofrta takımlarının dizilişindeki protokol, görgü kuralları gereği erkeğin şarabı davetlisine sunmadan önce tatması...

Yine de, âşıkların masasını süsleyen içimizdeki ilkel çirkinlik olan yemek yeme ve çiftleşme isteğidir.

Öğle yemeğine mi yoksa akşam yemeğine mi davet etmeli?

Sanılanın aksine söz konusu olan aşk ise alternatif belirleyici değildir.

Kuşkusuz yatağa geçişi kolaylaştırmak için akşam yemeğini tercih eden bazı erkekler alacakaranlığın gizli niyetlerini örteceğini düşünür.

Kierkegaard'dan uzak durun

Varoluşçuluğun öncüsü olarak kabul edilen ve insan üzerine düşüncesini kendi özel yaşamından yola çıkarak şekillendiren felsefeci ve yazar Kierkegaard -kısacası kendini kelebek gibi hissedip mikroskobunu kendine yönelten bir böcek bilimci- arkadaşlarıyla akşam yemeği yerken 14 yaşındaki Regine'i ilk kez gördüğünde 25 yaşındaydı. Soren'in evlilik

teklifi üzerine nişanlandılar. Felsefeci daha bir yıl geçmeden genç kıza nişan yüzüğünü geri gönderdi. Kierkegaard'ın Regine'e olan sevgisi bitti mi? Hayır. Zaten birçok aşk entrikasına rağmen onu hiç unutmayacak, eserini ona ithaf edecektir. Maçoluğun kaidesinde oldukça tahrik edici bir eylem -ben erkeğim, bu yüzden ortak projelerimiz konusunda ben karar veririm, ama 21. yüzyıldayız- aileler arasında bir kan davasına (Kierkegaard Sicilyalı değil Danimarkalıydı) ya da genç adamın kendini unutturmak için yurtdışına gitmesine neden olmadı (bu olasılıklar, Regine'in erkek kardeşlerinin yaşadıkları utanç nedeniyle yüzyıllar sürecektir bir kan davası başlatacakları Doğu'da kaçınılmaz bir şekilde gerçekleşecekti).

Danimarkalı filozof üzerine *Encyclopédie de l'Agora*'da yazılan "*Bin Bir Gece Masalları*"nın prensesi hayatını kurtarmak için masallar anlatırken, Kierkegaard aynı amaçla kitaplar yazıyordu" yorumuna farklı bir anlam yükleyelim.

Genç filozofa göre, mutlak ihtiyaç olarak aşk bir başkasına âşık olmakla yetinemezdi. Goethe'nin *Günlüğü*'nde şu cümleye rastlanır: "Sıradan şeyler ve Tanrı yüreğinde yan yanadır." Platon'un aksine Hristiyan olsa da, her ikisinde de aşkın daha büyük bir arzunun parçası olduğu düşüncesiyle karşılaşılır.

Platon, Diotima'yı şöyle konuşturuyordu: "Çünkü aşka giden doğru yol bu dünyadaki güzelliklerden başlayıp ulvi güzelliğe doğru yükselmeli... Tanrının sevgili kulu olmak gerçek erdemi besleyen ve büyütene layıktır ve ölümsüz olması gereken biri varsa, işte bu kişidir."

Kierkegaard da günlüğünde şöyle yazıyor: "Şu an Tanrıya giderek yaklaştıkça, kendimi anlama ihtiyacını daha derinden hissediyorum. İçimde yavaş yavaş bir metamorfozu andıran bir şeyler şekilleniyor..."

Ama felsefecilerin, şairlerin, yazarların, sanatçıların sık sık kendi deneyimlerinin altını çizerek bizi karşısında ihtiyatlı

davranmaya davet ettikleri aşkın bu kötü büyüğü de nedir?

Örneğin Apollinaire şöyle diyordu: “Bir serseri ki/Aşkıma benziyordu.. ” Birkaç satır sonra: “Aşk bir aldatmaca/Bunu anladığım anda.. ”

Kiraz Zamanı’nın yazarı olan devrimci Jean-Baptiste Clement, komünle bütünleşmiş şarkısında aynı vurguya yer veriyor: “İşte o zamandan beri/Yüreğimde açık bir yara.. ”

Yvonne Printemps 1789 Devrimi’nin en hararetli günlerinde Florian’ın yazdıklarını şarkılarla dile getiriyor. Ama evet, barikatlar aşıp mutlak monarşiye karşı mücadele verilirken şarkılar mırıldanıyor: “Aşkın hazzı bir an sürer/Acısıysa ömür boyu.” Aynı müzikal trajedinin 1939’da Rina Ketty için yeniden düzenlenmiş versiyonu: “Eski coşkularımızın anılarını/Ağır bir zincir gibi taşıyordum.”

Elsa ile karşılaşmasına rağmen büyük Aragon bizi uyarmayı görev biliyor: “Mutlu aşk yoktur.” Bizim Johnny Hallyday bile 21. yüzyılın eşiğinde şunları söylüyor: “Kendimi öyle kötü hissettim ki sonunda öldüğümü sandım.../Bluz, gitarım ve ben/Yapayalnız kaldık.”

Racine, Berenice’in duygularını farklı bir şekilde ifade etse de, aynı aşkın Roma İmparatorluğu’nun zirvesi de dâhil olmak üzere güçlülere ayrıcalık tanımadığını dile getiriyor: “Bir, ay, bir yıl içinde, nasıl acı çekeceğiz,/Tanrım, aramızda ne çok deniz var!”

Uyarılar boşuna. Aşk günümüzde özlemlerin zirvesine yükselmektedir. İşsizlik endişe verici boyutlara ulaşırsa da, Fransızların %64’ü mutlu bir ilişki yaşamak için işlerinden ayrılacaklarını belirtiyor! *Yalnız aşk ve su yeter...*

Âşıklar *dünyadan yalıtılmış* gibi görünürler. Ama arzu görünümünü altındaki aşk, bildiğimiz gibi türün devamı adına beslenmeyle bağlantılıdır.

Bu yüzden evlilik sıklıkla şölenlerden sonra *tüketilir*.

Evlilik elbette bir dönüm noktası, bir sonuç ve bir yenilenme anıdır. Sivil toplum tarihin kayıt defterini dikkate alarak çiftlerin karşılıklı aşk hamlesini onaylamak için belediye başkanını görevlendirdi. Takım elbisesinin üzerine bayrağın renklerinden oluşan bir şerit taktığı için bu önemli kişiyi tanımak kolaydır. Sayın Belediye Başkanı! Kısacası, aşk macerasında ölümsüzlük ihtiyacının resmi temsilcisi. Bir kuruma dönüşmüş olan bu kişinin karşısında “evet” denmesiyle sıfır sınırı yasadışı konumundan kurtularak aile fotoğraflarında zımnî bir şekilde yerini alır.

Davetliler yiyip içip dans eder. Bu kitlesel bir bayramıdır. Evlilik burada da *tüketilir*. Türün devamının zaferini sahneleyen bu törende tartışılmaz olarak alegorik bir şey vardır.

Yemek aşkı alevlendirebilir

Fotoğrafların kişileri düzenlenmiş bir dekorun içine yerleştirmesi gibi, romanslar da kafelerin ve restoranların yapay çerçevesini kullanır. Kirlara, köylere, Alsace’lılara, İtalyanlara, Akdenizlilere, Japonlara, beynelmilleliğe özgü bir ambiyans ya da yine bir salon, Belle Epoque, küçük bir çay salonu, meyhane, şarap evi, vs.

Aşkın garipliklerinden biri de budur. Yolculuğun sonuna varılırsa, iki kahraman tüm yaşamlarını birlikte sürdürecektir. *İyi ve kötü günde*. Kısacası, çocukların doğumu, yaşanacak yerin, işin ve kariyerin seçimi, hastalıklar, yaslar vs. gibi yaşamın somut sorunlarına birlikte karşı koyacaklar.

Ama bu gerçek yaşama ulaşmak için bilinçaltından gelen bir mesajın gerçekliğine vakıf olmaları gerekir. *Bu o erkek, bu o kadın*.

Işıklar saçan Juliette tüm çekiciliğini takınmak isteyerek gülümsüyor, Antoine’ın söylediklerini dinliyor. Ona dünyanın öbür ucuna kadar eşlik etmeye hazır görünüyor.

“Demek spesiyaliteleri çiğ somon. Tamam ben de sizin gibi yapıyorum. Dana ciğeri de istiyorum.”

Antoine çok memnundu, adeta somonu kendi avlamış, danayı o yetiştirmişti. Kibarlık gereği “patlıcanla başlamak istemediğinize emin misiniz?” diye sormaya kalkışması sadece onaylandığını duymak istemesindendi.

“Hayır, kararımı verdim.”

Aynı restoranda oturan ve Juliette ile Antoine’ı tanımayanlar küçük ayrıntılardan büyük sonuçlar çıkarmayı bilen romancıların dikkat ettiği bazı ilginç tavırları fark edecektir. Kısacası, tarihin mayası. Bu, torununun oğlunu yani geleceğin XV. Louis’sini görene dek yaşayan XIV. Louis’den alınacak derslerden biridir.

Bilgi çağındayız. Ve aşk konusunda bildiğimiz birçok şey var! Geriye kalan oyunların, kuralların, eğitimin, kitapların gözünden kaçan bu küçük kırıntının, bu özgürlük çeperinin şifresini çözmektir. Aşkta içtenliğin rolü nedir? *Bu sensin, bu benim.*

Demek çift kenardaki bir masaya yerleşti ve erkek önce geldi... Antoine’ın içtenlik arayışı içinde olduğuna ve aşkın kodunun gereklerine uyduğuna hiç şüphe yok. Bu durum, bir kadını beklemenin ve karşılamamanın erkeğe düştüğünü açıkça gösteriyor.

Demek kestane ağacının altındaki en iyi masayı ayırtıyor... Bu adam önce düşünüp sonra harekete geçiyor.

Juliette kendini Madonna sanmasa da, bir yıldız gibi davranmayı biliyor. Bekleyişi heyecanlandırmak için birkaç dakika gecikiyor, ama hepsi bu, çünkü ikisinin de işlerine dönmesi gerekiyor. Günün ortasında, yarım saati aşkın bir süre geç kalan bir kadın partnerine ve aynı zamanda toplumsal bir örgütlenime olarak çalışma yaşamına saygısızlık etmiş olur (geç kalmayı alışkanlık edinmiş bu kadınların ve erkeklerin kariyerlerinde sıklıkla güç durumda kaldıkları bilinmektedir).

Hemen iskemlesine oturmamaya özen gösteriyor. Ölçülü, kısa bir geçit töreni gereklidir: Kadın ona doğru ilerlerken mekânın konumu erkeğin onu tamamıyla -tüm bedenini- görmesine izin vermiyorsa, bir süre yanında ayakta durmasında fayda vardır.

Bu yemek sahnesinde kendilerini birbirlerine asla bu kadar yakın hissetmeyecekler.

Bu, yemeğin en seksi anı.

Juliette kendini sergilerken, Antoine ona nereye oturmayı tercih ettiğini, kestane ağacının alçak dalının saçlarına değip değmeyeceğini sorarmış gibi yapıyor.

İşte karşılıklı arzunun, toplum önünde doruklarına ulaştığı an, dakika -kim sonsuzluğu kronometreyle ölçer?

21. yüzyılda bazı erkekler ve kadınlar yeni tanışmış olsalar da, birbirlerini yanaklarından öpüyorlar.

Kadın gülümsüyor, adam gülümsüyor. Birbirlerine uzun uzun gülümsüyorlar.

Maymunlarda iki tür gülümseme olduğu söyleniyor. Biri “saldırmaya hiç niyetim yok” anlamına gelirken, diğeri biraz şakacı bir ifadeyle “saldırmıyorum çünkü şu an eğleniyor, oyun oynuyorum” manasındadır.

İnsanda gülümsemeler daha çeşitlidir. İçten, doğal, yapmacık, zoraki, umutsuz, mutlu, politik. Ayrıca, herkes hafızasının yumuşak bir kenarında annenin tanımlanamaz, yegâne gülümsemesini muhafaza eder.

Gülümseme, aşkta açılış sinyalini gönderir.

Partner de buna bir gülümsemeyle karşılık verir.

Büyülenmiş bir halde, Antoine’ın sözlerini dikkatle dinlemiş gibi görünüyor. Sohbeta paralel olarak davranışlarını da konuştuğu gözleniyor.

Doğruyu söylüyorlar mı, içtenler mi?

Bir iş toplantısında, servis şefi ya da CEO bitmek bilmez

açıklamalara giriştiğinde, onu dinlemek ve dikkatliymiş gibi görünmek adettendir. Onaylama başka bir kategoriye aittir.

Bu noktada kadın sadece onaylamayı değil boyun eğişi de ister.

Sözlerin içime sızıp benliğimi sarsıyor.

Jestlerin, mimiklerin, bir buçuk metre mesafeden iç içe geçebilen bakışların şifresini çözmek uzun sayfalar tutabilir.

Elbette, bu çiftin karşı karşıya ya da hafif çaprazlamasına oturması önemli bir veriyi açığa çıkarıyor.

Erkek usta bir avcı olarak bir ava asla bir metreden fazla yaklaşmaz: “Benim, küçük tavşan, seni öldüreceğim... Ateş!” Çünkü bazen tavşan yerine pençelerini öne çıkaran bir panterle karşılaşabilir.

Juliette hata mı yapıyor? İskemlede dimdik duran bedeniyle partnerinin tam karşısına oturuyor. Popüler romanlarda söylendiği gibi *kaderine karşı* oturuyor!

Antoine’ın bedeninin yavaş yavaş huysuzlandığını, yana, bir kaçış hattına doğru yöneldiğini fark etmiyor. Erkekler masanın altına hiçbir zaman rahatlıkla yerleştiremedikleri bacaklarını bahane ederler. Antoine’ın birazdan iskemlesini geri çekmesiyle aralarındaki mesafe yirmi santimetre arttı. *Tabanları yağlayıp kaçıyor mu?* Bu kitabın devamı bir kâğıt sayfası genişliğindeki bu yirmi santimin aralarında bir olanaksızlıklar dünyası açıp açmayacağını anlatacak.

Ama tüm bu davranışlar az çok bilinçli bir şekilde gerçekleşiyor. Nörobiyologlar, özellikle de *Biologie des Passions/Tutkuların Biyolojisi* kitabının (Odile Jacob, 1999) yazarı Jean-Didier Vincent bize haberimiz olmadan içimizde yaşananları anlatıyor: Beyinle beden arasındaki sohbetin çok azının farkına varabiliyoruz.

“Bilinmeyen kıta” olarak anılan, hepimizde doğal bir şekilde var olan ve milyarlarca yıldızıyla evrenden daha geniş olan bu beyin canlılar âleminin en gizemli alanı olma özelliğini koruyor.

Antoine ve Juliette beyinleri arasındaki karşılıklı iletişimin tam anlamıyla farkında olmadan aşk öykülerini yazmaya devam ediyorlar.

Aşk iki çözümlü bir bilmecedir.

Aktörler de çifte bir rol üstleniyor.

Bir sahne aydınlık, bir sahne gölgede.

Eşzamanlı olmayan partisyonlar bir kakofoniye dönüşürse saganın devamı mümkün olmayacak.

Tepeden tırnağa

Önce sahnenin aydınlık bölümünde olup bitenlerin şifresini çözmeliyiz.

Karşı karşıya oturan iki baş oyuncu sohbet edip bakışıyor. Ticari temsilciler, SNCF görevlileri ya da politik şahsiyetler olsalar da, dış dünya, gezegenin geri kalanı öykülerinin basit bir çerçevesi olarak onların aralarına giremiyor! Zaten iki kişinin birbirlerine gösterdiği bu özel dikkat diğerleri tarafından aşkın belirtisi olarak yorumlanıyor.

Ama burada sadece dikkat yeterli değil, her biri diğerine tam anlamıyla sahip olmak istiyor. Juliette'i harekete geçiren Antoine'ı ele geçirmek. Aynı şey Antoine için de geçerli. Désirade çok uygun bir sözcük. (Özgürlüğüne düşkün olanlar için, karşısındakini, özgürlüğüne kavuşturmak için ele geçirmek söz konusu değil: "özgürlüğünü geri vermek" ayrılmak anlamına geliyor.)

Yine de, kadın ve erkek için bu ele geçirme hedefi aynı yöntemleri içermiyor.

İnsani denklemimizin çözümü aşama kaydetmiş gibi görünüyor.

20. yüzyıl, özellikle Lacan'ın "Şey'inin" şifresini çözme denemek için tinlerin aynasıyla yetindi. Sonra, bilimlerin aynasında genellikle dış salgı bezleri tarafından üretilen ve or-

ganizinalarınızda ilettiği mesajlar açısından oldukça geveze olarak kabul edilen feromonlar ortaya çıktı.

Bu arada, magazin basınında, bloglarda ve internet sitelerinde yer alan sorular binlerce yıldan beri bir arada yaşayan erkeklerin ve kadınların fazla gelişme göstermediğini belirtiyor. *Onun hoşuna gidiyor muyum? Beni seviyor mu?*

Kadınlar her zaman önemli kabul edilen olaylara hazırlanırlar. Kuaföre giderler ya da bigudi takarlar, makyajlarını, giyecekleri giysilerini, ayakkabılarını önceden tasarlarlar. Aynı şey el çantaları için de geçerlidir. Erkekler bazı koşullar dışında -örneğin, polis romanlarında güzel kadınların el çantalarından sedef kabzalı bir silah çıkardıkları anda- sıradan bir malzeme olarak gördükleri bu garip çantayla hiç ilgilenmezler.

Buna karşılık, Juliette restorana geldiğinde, Antoine onun iskarpinlerine bakınıştı.

Ayakkabılar bedenin bir bölümünü, ayağı örter. Ulusal metinsel ve sözcüksel kaynaklar merkezi bu sözcüğü pek de sevimli bir şekilde tanımlamıyor: “Alt üyenin, bacağa bilekle eklenmiş, beş parmakla sonlanan ve zeminin üzerine düz bir şekilde yerleşebilme özelliğiyle ayakta durmanın ve yürümenin temel unsurunu oluşturan son bölümü.”

Ama ayak hemen sembolizine kayıyor. Günahkârın ayaklarını yıkayan İsa’dan popüler deyişlere kadar asırlar süren bir yolculuk!

Colleague de France’ın eski profesörlerinden etnolog ve tarihçi André Leroi-Gourhan’a bakılırsa, bu ayak kültürü pek itibarlı olmasa da mantıklı görünüyor: “İşe önce ayaklardan başlamayı kabul etmemiz lazım. Ayakta duruş ve ayak insanın atasını maymun soyunda kalan ‘kuzeninden’ ayıran ilk özelliktir.”

Demek ki, insan sagasında ayakları sayesinde ilerleyecekti.

Bir mitin oluşumuna katkıda bulunan: “Ayaklar çok zeki-

dir,/ Çok uzağa gitmek istediğinizde,/Sizi çok uzağa götürürler.” (Prévert, *Paroles*) şairler ve efsane anlatıcıları pek de romantik olmayan ayakları aşkla bağlantılandırmaya çalıştılar: “Soluğunu içiyordum ey tatlı ey zehir (tatlı niyetine, zehir niyetine – ç.n.) /Ve ayakların dost ellerimde uyuyordu.” (Baudelaire, *Kötülük Çiçekleri*)

Çünkü mutlak aşk karşıdakinin ele geçirilmesinin “tepeden tırnağa” ve “kolları ve ayakları bağlı” bir tarzda gerçekleşmesini unutmaz.

Arabasının balkabağına dönüşmemesi için acele eden Kùlkedisi, Prens’in kendisini bulmasını sağlayacak olan sincap kürkünden ayakkabısını tam zamanında kaybeder.

Erotik öyküler ayakkabıların zaferini rahat görünüşleriyle ters orantılı bir şekilde onaylıyor. Bazıları bu rahatsız görünümün avcılarının içini rahatlatacağını iddia eder: Kovalanan av topallamaya başlayınca rahat koşamaz. Yani güzel kadınlar sivri topuklu ayakkabılarıyla koşarak kaçma yetilerini mi kaybedecekler?

Kuşkusuz bu soruya yanıt vermemek için Çin’de kızların ayakları barbarca bir alışkanlıkla bantlarla bağlandı. Ne mutlu ki bu uygulama geçmişte kaldı. Mao, Qing hanedanının 1912’de düşmesiyle doğan cumhuriyetin aldığı bir kararı onaylayarak bu geleneği resmen yasakladı. Kadınlar, uzaktan ya da yakından “Uzun Yürüyüş”e katılmamış mıydı?

Burada, Mao’nun Çin devrimini yargılamamız ya da övmemiz söz konusu değil. Ama milyonlarca Çinli kadını dizginsiz bir maçoluk adına sakat bırakan -elbette bu sakat bırakma arzusu kadınların özgürleşmesinden duyulan korkudan kaynaklanıyordu- bu geleneğe son verdiği için, devrimin pek de bilinmeyen bu yanını saygıyla selamlayalım!

Bazen ifade özgürlüğünün yetersizliğini belirtmek üzere dudaklarına ve gözlerine bantlar yapıştıran her kesimden entelektüelin bu başarıyı önemsemesini bir kenara bırakalım.

Yürümeyi engellemek, ayak parmaklarını kırmak, kadın bedeninin doğal gelişimini önlemek için ayakları bantlarla sarmak... Güzel olmak için acı çekmek!

En hüzünlü dönemleri bile hatırlandığında tarih nasıl da gülünç görünüyor! 2008 Haziran'ında, Cholet yakınlarındaki küçük Saint-André-de-la-Marche müzesinde ayakkabıcılık mesleğine atfedilen *Lotus ayaklar şehidi ya da bantlı ayaklar* sergisi açıldı.

Daha öncesinde, 1902'de, Orta Krallık'ın yöneticileri bu ürkütücü geleneği sona erdirmeyi denemişti. Ama küçük ayagın çekiciliği yüzyıllardan beri hafızlara kazınmıştı! Halk arasında yaygın bir şekilde büyük ayaklı bir kızın koca bulamayacağı söylentileri dolaşıyordu. İdeal olan 3 ya da 4 yaşından itibaren sürekli bantlama yöntemiyle ayak parmaklarının ve tabanının tamamıyla deforme edilmesiyle oluşan on beş santimlik ayaklardır. Lotus şekli dört parmağın ayak tabanına doğru kıvrılması ve başparmağın serbest kalmasıyla elde edilir.

Batılı Katolik misyonerlerin karşılaştığı en beklenmedik sorunlardan birinin ayaklara karşı bu farklı yaklaşım olduğu söylenir. Meryem Ana'nın çıplak, iri ayaklı bir resmi halkı şoke edecekti!

Araştırmacılar bu fetişist ritüelin 5. yüzyıldan kalma izlerini bulsalar da, geleneğin 10. yüzyıldan itibaren yaygınlaştığı biliniyor. Tang hanedanının imparatorlarından biri cariyelelerinden birinden lotus dansı yapması için ayaklarını bantlamasını istemişti. İmparatorluk aristokrasisinin bin yıl sürecek bu modası zamanla büyük burjuvaziye ve mütevazı kentli ailelere yayıldı. 12. yüzyılda, Song hanedanı döneminde, edebiyatçı Zhu Xi bantlı ayakların erkekler ve hareketlerinde zorlanan kadınlar arasındaki büyük farkı kanıtlayan bir norm haline gelişini anlatıyor:

Parfümünü yayarak lotus adımları atıyor

Ve yaşadığı acıya rağmen
Hiç ayak izi bırakmadan hafif adımlarla yürüyor
Rüzgâr gibi dans ediyor.

Mançurya'da annelerin kızlarının ayaklarını bantlamaya hakları yoktur. Ergenlik çağına gelen kızlar, erkekleri baştan çıkardığı söylenen duraksayan adımlarla yürümek için ayak-kabılarını -adeta topuklu ayakkabı gibi- kumaş parçalarıyla dolduruyordu.

Juliette'in sivri topuklu ayakkabıları acaba Antoine'a şunları mı söylüyor: "Beni baştan çıkarmayı denersen kaçmayacağım."

Günümüzde âşıkların bakışları ayaklarla yetinmiyor. Juliette'in seçtiği tüm giysiler onu harekete geçmeye teşvik ederse, göğüslerini saran bu tişörtün içinde onu gerçekten çekici bulursa ve kadın ona gülümsemeye devam ederse, Antoine da kendi payına onu ele geçirme çabalarına girişecek.

Aslında, sıfır siniriyle kamçılanan matador şimdiden muletasını göstermeye başlamıştı.

Restorana gündelik giysileriyle gelmiş, muhtemelen sabah tıraş olduktan sonra biraz losyon sürmüştü. Bir tanışma töreni için ne az çaba! Ne önemi var? Erkekler tavus kuşu gibi kabarmaz. Avcının sanatı şık bir giysiye değil, stratejisine dayanır.

İşte güçlükler burada doruk noktasına ulaşıyor.

Juliette'in *hayatının erkeği* tarafından fethedilmekten başka bir şey istemediğini biliyoruz. Bu koşullar altında savaş başlamadan kazanılırsa Antoine'ın stratejisi ne işe yarar?

Aşkta cezbetme aşamasından itibaren ne çok belirsizlik var! 21. yüzyılın bir iş kadını av rolünü oynamayı bu kadar açıkça nasıl kabul eder? Ya o, erkek, sandığı gibi avını ele geçirmiş midir?

Kendini göstermenin öne çıktığı bir dünyada yaşıyoruz.

Aşk, bu aşamada üstlenilen rollerle sınırlanır.

Liderlik sendromu

Juliette öyle sansa da henüz Antoine'ı sevmiyor. Antoine da onu. GPS'leri uyarılarını harekete geçirdi. Yine de, bu erkek ve kadın henüz tanıştılar.

İncil'de yazdığı gibi: "Ve onu tanıdı."

Bedenlerden önce zihinlerin ve yüreklerin yakınlaşması gerekiyor. Aşkın *yüreğin derinliklerinin okunmasını* gerektirdiğini unutmayalım. Ama hiç kimse ilk buluşmada kendini teslim etmez. Tekrar görüşecekler.

Edebiyatın başyapıtlarından *Bin Bir Gece Masalları* önemli bir verinin altını çizer: zaman. Bin gece, bir yıl üç yüz altmış beş gün olduğuna göre, neredeyse iki buçuk yıldan fazla! Çağınızda oldukça uzun olan bu süre sembolik bir anlam taşır.

Müstakbel âşıkların önünde açılan zaman-mekân boyutunda Antoine oyunu sürdürecektir, kendi ritmini dayatmaya, liderliği ele geçirmeye çalışacak.

Antoine bunu başarır, Juliette durumu kabullenirse, aşkın koşulları bir araya gelmiş olur.

Artık restorandan ayrılma zamanı. Antoine hesabı ödüyor. Erkeğin hesabı ödemesini gerektiren yazılı bir yasa yok. Bazıları bu durumu, insanlığın başlangıcına, erkeklerin kadınları ve çocukları beslemek için avcılık ve balıkçılık yaptıkları döneme bağlıyor. Erkeklerle gücü ve savaş sanatını atfeden bu cinsiyetçi bakış açısına bağlı kalmaya devam mı edeceğiz? Bunu saatlerce tartışabiliriz, özellikle de üst düzey yönetici asker ve polislerle. Ama Juliette'in arayışından uzaklaşmayalım: Antoine tarafından arzulanmak ve sevilmek.

Désirade'ın kapısında, yüzyıl haklarını talep ediyor, herkes işine, yaşamına dönüyor. Gözlerini Antoine'ın gözlerine yönelten Juliette kaldırımında şunları mırıldandı: "Teşekkürler, harika bir mekânmış." Elbette gece restoranı inşa eden, tüm

yemekleri hazırlayan, şemsiyeleri yerleştiren, kestane ağacını diken oydu, bununla övünüyordu. Stratejisi hayata geçiyor. Juliette bazı hususları not alıyor. Antoine onu öpüyor, dört kere yanaktan öpüşüyorlar. Yüzyılın ve Batı'nın simgesi önemsiz öpücükler.

Gerçekten önemsiz mi? Tamamıyla değil. Geri dönülmezi oluşturabiliyor ve yakın çevreye bir bilgi iletiyorlar. Hammadde Araştırma Merkezi'nde birkaç gün sonra yeni bir toplantı yapıldığını farz edelim: Antoine ve Juliette diğer katılımcıların yanında öpüşürlerse, daha önceden görüştükleri ve *doğmakta olan dostlukla* yetinilmeyeceği kolayca tahmin edilebilir.

Antoine şu an için Juliette'in bir akşam yemeğini ve daha fazlasını kabul edeceğinden emin. Juliette de bunun farkında. Tüm âşıklar asla dile getirilmemiş sorulardan ve yanıtlardan oluşan ama çok iyi anlaşılan bu sessiz diyalogları yaşamıştır.

Ama hayır, çünkü aşk bir bulmacadır. İstersin ya da istemezsin, çok basit. Bir hafta, iki hafta, ardından üçüncü hafta geçiyor. Antoine telefon etmiyor.

Yine de, senaryo gelişiyor. Kimi zaman aydınlık kimi zaman loş sahnede.

Ortaya çıkan şüpheler ikinci sahnede beliriyor.

2. ŞÜPHE

Aşkta neden şüpheleniriz? Bu soru dünyayı ikiye bölüyor.

Bu soruya neredeyse her zaman tinsellikten, felsefeden dem vurarak yanıt veren erkekler bazen şüpheyi Pascal'ın "şüphe eden çok az insan şüpheden söz eder" deyişinde olduğu gibi son sınırlarına kadar götürmektedir.

Kadınlar ise bu soruya *Claudine*'in yazarı Colette'in dediği gibi duygularla karşılık verir: "İnsan seviliyorsa, hiçbir şeyden şüphe etmez. Ama seviyorsa, her şeyden şüphelenir."

Gizli soru

Şüpheyle ilgili bu bölümün hedefi olumsuz eğilimleri tersine çevirmek.

Oysa, iki partner karşılıklı etkileşimlerini çözümlemeye çalışırken, işte aralarındaki bağ, fiziki arzu sanıldığından daha niteliksiz bir şekilde açığa çıkıyor.

Restoranda dünyadan yalıtılmış bir haldeyken sadece birbirlerini arzuluyorlardı.

Yeniden kendi gündelik yaşamlarına gömüldüklerinde, sadece bedenlerin arzusunun kararsızlığını -bir alçalıp bir yükselen Rus dağları- değil farklı ilişkilere yönelebileceklerini

fark ederler. Bir kadını yoğun bir şekilde arzulayan bir erkek başkalarına da ilgi göstermeye açıktır.

Zaten düşlenen yaşam çok yönlü arzuların paletine benzer. Zengin, güçlü, ünlü, herkeste hayranlık uyandıran biri olmak ya da huzurlu bir yaşam sürmek arzulanır. İnsan ayrıca ailesine yardım etmeyi, terk edilmiş çocuklara destek olmayı, en azından bir kere olsun uzak bir ülkeye gitmeyi, ekonominin neden hep kötüye gittiğini anlamayı arzular.

Aslında, şüphelenenler tarafından çözümlenmesi gereken ikilem bir alternatifle özetlenebilir. Acaba sıfır sinirinin uyarısını hazzın büyüülü hedefi olarak diğerinin bedenini mi işaret ediyordu? Yoksa mesaj şu anlamı mı ifade ediyordu? *Bu o kadın, bu o erkek.* Buna aşk karar verecek.

Muhtemelen yeni doğan aşk -erkek dehası bu durumu “ben farkında olmadan” diye açıklar -şüphenin kanıtlarını saptıracak.

Bir erkek için önemli olan bir kadına duyduğu arzunun yoğunluğunu değerlendirmek değil, kadını mutlu ettiğinde mutlu olup olmayacağını bilmektir.

Kadın ise erkekte kendini mutlu kılacak ve doyuma ulaştıracak arzuyu uyandırıp uyandıramayacağını belirlemelidir.

Sonuç olarak, söz konusu olan mutluluk ve iki partnerin bu mutluluğu oluşturma kapasiteleridir. Aksi takdirde şüphe mutluluğu yok eder.

Antoine kendi öyküsünde küçük hesapları gözetken birine dönüşür.

Elbette Juliette, Désirade'dan etkilendi. Ama hangi kadın bu büyüleyici ve oldukça pahalı mekâna karşı koyabilir? Vakti olmadığı için öğle yemeğini sıklıkla kantinde ya da karşı kafede yerken şimdi her buluşma için ilginç restoranlar bulması, tüm Paris'i gezmesi, rezervasyon yaptırmayı, kur yapmak için büyük zaman ayırması mı gerekecek?

Bazı erkekler işi yatırımın verimliliğini hesaplayacak ka-

dar ileri götürür. Bir kadını “elde etmek” bir bütçe gerektirir.

Peki uğurlarında hiç düşünülmeden onca para harcanan o hafif meşrep kadınlar, kibar fahişeler ya da bir zamanlar sinemanın kraliçesi olan, ilkesel olarak çiçekleri “çürüyen hiçbir şeyi kabul etmem” diye geri çeviren ve üçüncü kocası Charlie Chaplin’e birkaç elmasa mal olan Paulette Goddard hangi büyüleri uyguluyordu?

Bu diva gözü açık her kadın gibi erkeklerde ortak bir ihtiyaç olan kendini kanıtlama arzusunu teşvik eder. Bu durumda, diğerleri çikolata verirken elmas hediye edecek kadar para kazanmak gereklidir.

Kendini bu kanıtların ulvi bir hediyesi yerine koyuyordu.

Sinemanın kısa tarihi onu şu repliğiyle anar: “Hollywood’da tenis oynamayı öğrenecek ve başrol oynayacak kadar uzun süre kaldım, ama orada kendimi asla evimdeymiş gibi hissetmedim.”

Belki de divanın birçok evliliğini ve sanat yaşamına 43 yaşında veda etmesini açıklayan melankolik bir itiraf.

Antoine neden Juliette’i mutlu edip etmeyeceğinden şüphe duyuyor? Zaten bunu istiyor mu?

Einstein ya da kabile yasası

Aşk asla erkeklere özgü tutkuların arasında yer almaz.

İşte Einstein’ın insanlığa bakış açısı: “Evren olarak adlandırdığımız bir bütünün parçası olan insan zaman ve mekânla sınırlanmış olarak yaşarken, bilincinin adeta optik bir yanılsamasıyla varlığını, düşüncelerini ve duygularını evrenin geri kalanından bağımsızmış gibi deneyimler. Bu yanılsama bizi kişisel arzularımızla ve yakınlarımıza olan sevgimizle sınırlayan bir hapishanedir. Bize düşen sevgi halkamızı tüm canlı varlıkları ve tüm görkemiyle doğayı kapsayacak şekilde genişleterek bu hapishaneden kurtulmaktır.”

Görelilik kuramının babası bile bir çift tarafından -Her-

mann Einstein ve Pauline Koch- dünyaya getirildi, Maja adında bir kız kardeşi vardı. 5 yaşında, babasının pusulasına hayranlık duymuştu. 16 yaşında, kendi kendine “bir ışık huzmesini ışık hızında izlersek ne göreceğiz?” diye soruyordu. 24 yaşında, Mileva Maric ile evlendi.

30 Ağustos 1900’de Mileva’ya yazdığı bir mektup bunun bir aşk evliliği olduğunun kanıtıydı:

“Sevgilim!

Araştırma yapmak benim tek uğraşım. İşimi ikiye katlanmış bir aşkla yapıyorum ve sen benim tek umudum, sadık dostumsun. Seni düşünemeseydim, bu hüzünlü insanlığın ortasında tek başıma yaşayacak cesareti bulamazdım. Ama seninle olmaktan gurur duyuyorum ve senin aşkın beni mutlu kılıyor.” (Albert Einstein ve Mileva Maric. *Lettres d’amour et de science*. Seuil, 1999)

Aynanın iki yüzü.

Erkekleri -genel söylemlerinde- hayatlarında aşka verdikleri yeri azaltmaya yönelten bu kabile yasası değişmez bir eğilime dayanır.

Burada erkeklerin gerçekliğiyle karşı karşıyayız.

Erkek zayıf cinsle olan ilişkisinde liderliği resmi olarak elinde tutması gerektiğini düşünüyor. Günlük dilde bu konuda önemli göstergeler var: Evliliğine bağlı bir erkeğe “kılıbık” denir! Yani karısının egemenliği altındadır.

Ama Homer’ın İthakalı Ulysses’i serüvenlerle dolu bitmek bilmeyen bir yolculuğa göndermesinin tek amacı sadık Penelope’nin “boyunduruğu altına girmediğini” göstermek değildi.

Uzağa, hep daha uzağa, bilinmeyen düşlere doğru gitmek en büyük özlemiydi.

Yine de erkekler en olağanüstü maceralarını kadınlarla yaşarlar. Bu macera iki bedenin birlikteliğiyle sperm ve yu-

murta hücrelerinin karşılaşması ve yeni bir insanın dünyaya gelmesi sırasında yaşanır.

Davranışlar tarihi sürekli aynı şeyi tekrarlar. Bu macerayı başlatmak için “aşk yapmak” deyişi kullanılır.

Kuşkusuz bunun için elmalı turta ya da kurnazlık yaparkenkinden biraz daha fazla yürek, ruh, haz, duygu gerekir.

Âşık aşk erkekler tarafından inkâr edilmese de, üstü kapalı olarak yaşanmalıdır. Tıpkı her yemeğe fark ettirmeden bir lezzet katan tuz gibi.

Bu üstü kapalılık gücünü şüphe aşamasında gösterir.

Yer kapma savaşı

Güçlü bir maya hamura kıvamını verir: dünyada her şeyin değişebileceğine inanma ihtiyacı. Mezarlıklar yeri dolduramaz insanlarla dolu değil mi? Şüphe aşkta, özellikle bazı erkeklerde değişim değerlerinin arayışını teşvik eder. Bir kumralın ya da sarışının kolayca avlayabileceği bir balık olma düşüncesi hükümdarlık imajını zedeler. Her turnabalığı rüyasında kendini köpekbalığı gibi görür... “Ah, demek beni ağlarında çırpınan küçük bir balık sanıyorsun!”

Açıklığı, netliğiyle hayranlık uyandıran Fransız dili karışıklığa ya da bir tür yadsımaya katkıda bulunuyor. Bir kadını, erkeği sevdiğimizi sanırız, ama aynı şekilde kedimizi, köpeğimizi, bilgisayarımızı, işimizi, dostlarımızı, çikolatayı ya da şair Saint-John Perse’in birkaç kıtasını da severiz.

Yine de, biz insanların, her birimizin istisnai kahramanlar olduğunu nasıl unutabiliriz?

Gen haritalarına gerek yok. Ellerimize, geniş bir iş alanı için hazırlanmış o muhteşem organlara bakmamız yeter. Sinir cerrahı Profesör Guy Lazorthes’e göre: “Parmak uçlarımızda milimetrekafe başına yaklaşık iki bin sinir ucu vardır.”

Bilimin güvenliğe nasıl katkıda bulunduğu açıklayan başparmaklarımızı inceleyelim. Bu parmakların, günümüzde “di-

jital parmak izi” olarak anılan dermatoglifleri ya da derinin doğal yapıları vardır. Birbirine tıpatıp benzeyen iki başparmak üstderi kıvrımına rastlayabilmek için 17 milyar eli karşılaştırmak gerekir! Oysa dünya nüfusu şu an için, 6,7 milyardır, yani 13 milyarın biraz üzerinde başparmak vardır...

Bu milyarlarca insan haklı olarak aynı anda ya da sırasıyla istisnai karakterlerini ortaya koysalar, aşk yaşamında ya da daha geniş anlamda toplum yaşamında ne büyük karışıklıklar yaşanacaktır! Yegâneliğimiz ve çoğulluğumuz arasındaki algının gelgitleri toplumsal yaşamda iki âşığın telefon konuşmalarında rastlanan cızırtılara yol açacaktır.

Yegânelik kendi kendine yetebilirlik anlamına gelmez. Herkesin yaşamını sürdürebilmesi için çevresine, kendine benzeyen ve benzemeyen diğerlerine ihtiyacı vardır. En gürültücüler, en benciller, en uyuşuk ya da en hareketliler, en kıskançlar, futbolda hezimete uğrayanlar, kibirliler, müsrifler, halinden hiç memnun olmayanlar. Sonuç olarak, diğerleri katlanılmazdır. Özellikle o kadın ve o erkek.

Katlanılmaz ve kaçınılmaz. Hepimiz yegâne ve birbirimize bağımlıyız. Robinson Crusoe adasında tek başına çok sıkılıyor olmalıydı. “Baksana, sevgilim, tavşan yakaladım. Birazdan tadına bakacağımız etinin lezzetini sana anlatmayacağım!” ya da “odun ateşi yakmak için düzenli olmak gerektiğini sana yüz kere söyledim. Çalı çırpıyı böyle alelacele üst üste yığmak hiçbir işe yaramıyor!” diyebileceği bir sevgilisi yoktu.

Platon, *Şölen*’de, Eros ile ilgili sohbeta katılanlardan birine, bir zamanlar kadın ve erkek cinslerinin karışımından oluşmuş, iki yüzlü, dört kollu ve dört bacaklı garip bir insan türünün varlığından söz ettirir. Zeus bu erdişiyi cezalandırmak için onu ortadan ikiye böler.

“Bu yarımalar hep diğer yarılarını ararlar.”

Herkes için kendi yarısını arama sürecinin ne kadar zorlu

olacağını belirten bir söylence. Şüphenin tüm gayreti diğerini elmanın olası öbür yarısı olarak kabullenmeyi reddetmekten ibaret olacak. İşte yer kapma savaşı başlıyor. Saganın karmaşık kişiliklerinden arzu bu savaş oyununda önemli bir rol üstleniyor.

İşkencenin gerekçesi

Antoine'ın işi başından aşkın. Hammadde bulmacasını çözmeyi başarmak. Oğlu Adrien'in okulu kırmaması için geçerli bir motivasyon bulmak. Adrien'in bitmek bilmez suçlularıyla canını sıkan annesinin sorununu anlamak. Boşanmalarının öncesine dayanan bir mani halini çözümlemek. Ama şu an için, onu tıpkı şirketin restoranının yeni müdürünün diyet nutku gibi merakla dinliyor. Her şey onu ilgilendiriyor, her şey kafasını karıştırıyor. Yoldan geçen kadınlara karşı duyulanlar da dâhil olmak üzere çok yönlü arzular. Ah, o görüntü! Avcı uyanıyor mu? Tam da değil. Kurgu aşamasındayız.

İçindeki avcı geninin hâlâ yaşadığını ve özgür bir erkek olduğunu kanıtlamak için arzulamayı arzuluyor. Bu sıfır sınırı, yunus ve yıldırım aşkı zırvaları bizi oyalıyor. Ama bu kadarı yeter.

Kimse yıldırımın varlığını reddetmiyor. 22 Temmuz 1999 günü, saat 22'ye doğru kopan fırtınada, Nantes Botanik Bahçesi'ndeki kalın ve sağlam bir ağaç tüm dallarını kaybetti. Tanıklar, ağacın elektrik deşarjından yaklaşık dokuz yıl sonra, 2008'de yaşam belirtisi göstermeye başladığını söylüyor.

Yıldırım aşkı erkekleri derinden sarsarmış gibi görünmüyor. Antoine fethetmek için büyük iştah duyuyor.

Aşk kaçamağı saatlerinde, erkekler fantezilerindeki tüm uyuyan güzellerin izini sürüyormuş gibi görünürler. Birinin göğüsleri bir metre otuz santim. Diğerinin saçları Julia Roberts'a benziyor. Şunun beli incecik ya da dudakları dolgun

ya da sesi “bir ölüyü uyandıracak” ölçüde alçak titreşimlerle fısıltı halinde yayılan. Ne yazık ki büroda işler çok yoğun, ajandalar dopdolu...

Arzunun ismi filozofları bile coşturmaya yetiyor! Gilles Deleuze’ün 26 Mart 1973’te Vincennes Üniversitesi’nde verdiği bir dersin özeti bunun kanıtı: “Arzunun tıpkı bir Hristiyan laneti gibi arzunun üzerine çöken ilk laneti Eski Yunan’a dayanır: Arzu bitmek tükenmek bilmeyen bir özlemdir. İkinci lanet ise: arzu hazla tatmin edilir ya da keyifle doğrudan ilişki içindedir. Elbette bize bunun aynı şey olmadığı söylenecek. Yine de ARZU-HAZ-KEYİF* arasında ilginç bir bağlantı var.”

Ve arkası geliyor: “Tüm bunlar, bir kez daha arzuya sövmenin ve onu dışlamanın bir yöntemidir! Arzu kavramı tamamıyla çürümüştür -bunu anlamak için Freud’un arzu-haz ilişkisiyle ilgili metinlerine bakmak yeterlidir, söylenmek istenen arzunun her şeyden önce hoş olmayan bir yönelim olduğudur...”

Freud ve... Platon’a karşı bir savaş mı?

Şüphe evresinde bazı âşıklar yeni aşk deneyimleri elde eder. Artık bir partner bulmak eskisinden daha kolay değil mi? “Yasaklamak yasaktır” sloganıyla cinsel tabulara kadar uzanan 68 Mayıs’ı, çiftler arasındaki ilişkiler de dâhil olmak üzere gelenekleri yıkmış mıdır?

Mayısın bir diğer sloganı olan “eğlenmemi engelleme” toplumun yasalarıyla uyuşmayan bir talebi dile getiriyordu. Belki unutuldu ama Napolyon’un 1810 yasası zinayı önlemeyi hedefliyordu. Kocasını aldatan bir kadın için üç yıla varan hapis cezası uygulanıyordu. Zina yapan koca ise para cezasına çarptırılıyordu. Zina Mayıs 68’den yedi yıl sonra, 1975’te, Başkan Giscard D’Estaing döneminde çıkarılan bir dizi liberal

* Bkz. Paris 8 Üniversitesi felsefe öğrencilerinin resmi olmayan sitesi: www.paris-philo.com

yasayla suç olmaktan çıktı. Bu yasalar uyarınca kürtaj serbest bırakılıyor, rüşt yaşı 18 oluyor, boşanmalar karşılıklı anlaşmayla gerçekleşiyor, (30 yıl sürecek bir reformun başlangıcı) zina suç sayılmıyordu. Gelenekler yasalardan önde gidiyor.

Juliette için şüphenin yolu daha acımasız bir şekilde ortaya çıkıyor. Antoine'ın sessizliğinin şaşkınlığıyla ona bir e-posta gönderdi. İşi başından aşkın olan Antoine ona üç satırla yanıt verdi. Juliette e-postayı tekrar tekrar okudu: "Evet, insanı tutkuya davet etse de hayat çok kısa, mümkün olduğunca çok şey yapabilmek için çabuk davranmalı, ajandalar dolu. Sizinle tanışmak gerçek bir mutluluktur."

Juliette incinmiş bir halde yaptığı hataları sorguladı.

Duygularını çok mu belli etmişti? Elbette, her kadın bir erkeği ayartmayı, onu avucuna almayı bilir. Ama Juliette bu çocuksu oyunları çoktan aşmıştı. Bir erkekle tanışmak, hayatı onunla paylaşmak, çocuk sahibi olmak, aynı kitapları okumak. Sevdiği insanın karşısında neden dolap çevirecekti ki?

Ama ya o aradığı erkek değilse? Zaten kaçamak davranışları aklına geldi. Çiçekli kestane ağacının bir dalı Antoine'ın neredeyse yüzüne değiyordu. Ona çocukluğundan söz ettiğinde ilgilenmezmiş gibi görünüyordu. Kahveyi hemen söylemiş, iskemlesini geri çekmişti. Bacaklarını sanki kalkmaya hazırmış gibi masanın altından uzaklaştırmıştı.

"Uğraşmaya değmez" dedi Capucine'e.

Capucine de başıyla onayladı.

Uğraşmaya değmese de, Juliette onu düşünmeye ve e-posta kutusuna sürekli göz atmaya devam etti.

Coşkunun ve melankolinin art arda yaşandığı şüphe evresi, birkaç hafta, hatta birkaç ay sürer. Geri çevrilme, düşünüyü gerçekleştirme becerisini gösterememe. Ama aynı zamanda, nostalji, *bir şeyleri göz ardı etme* korkusu.

Beyinde olağanüstü bir curcuna.

Şüphe bir kanıt oluşturuyor, çünkü yapıcı araçlar seçmek yerine uzak durmak tercih ediliyor. Öyle belirsizlik içeren bir durum ki, bazıları acı çekmek pahasına buna bir son vermeyi, kendilerine doğrudan “hayır seni sevmiyorum ve bir gün seni sevebilmem mümkün görünmüyor” denmesini isterler.

Ama şüphe her şeyin dönüştüğü simya laboratuvarında terslenmekten şüphelenebilir ve “seni sevmiyorum” sözlerini duyan kişi bu ifadenin kesinliği karşısında gizli bir itirafı açığa vurabilir. “Seni seviyorum, ben de hiç.”

Şüphe etmek bazı kişiliklerde obsesyon aracılığıyla bir sahiplenmeye dönüşebilir. Karşısındakine oyuncak gibi davranıp onu ezer ve tanınmaz hale getirir. Belki de onu cezalandırmak için ona zarar verebilir. Kendine ne büyük işkence yapıyor!

Roger Martin du Gard şüphenin acımasızlığını mükemmel bir şekilde tasvir ediyor. “İnancın en derinlerine çakılan ve onu yavaş yavaş tüketen bir çivi.” Şüphe ayrıca şüphelenen kişiyi de tüketir. Felsefeci Alain şüpheyi aranması gereken gerçeklik çerçevesinde daha soğukkanlı bir şekilde tanımlar: “Şüphe etmek, araştırmak, inancın içimizdeki olağanüstü gücüne karşı, düşünceleri önyargısız ve acele etmeden bir makinenin parçaları gibi söküp takmaktır.”

Kanıt bulunmadığında

Şüphe duyulduğunda kanıtlara inanılır.

Sevilmenin reddedilmez kanıtı nasıl elde edilir?

Littré sözlüğüne göre, kanıt “bir önermenin doğruluğunu, bir olgunun gerçekliğini ortaya koyandır”.

Bu gerçeklik aşkta kendini nasıl dışa vurur?

Cocteau, kübizmden etkilenmiş olan Pierre Reverdy’nin sözleriyle şöyle haykırır: “Aşk yoktur, sadece aşkın kanıtları vardır”. Ve Brel aşka olan inancı kanıtlamak için şu şarkıyı söyler:

Sana

Yağmur yağmayan ülkelerden gelen

Yağmur incileri

Sunacağım...

Montesquieu, *Yasaların Ruhu*'nda kanıt sözcüğüne tarihsel bir bakış açısıyla yaklaşır: "Ateşle kanıtlamaya gelince, suçlunun kızgın demirin üzerine koyduğu ya da kaynar suya daldırdığı eli mühürlenene bir çuvala sarılır, üç gün sonra elde yanık izi kalmazsa masum olduğuna karar verilirdi."

Ama bir kişinin aşkı nasıl kanıtlanabilir? Ne yazık ki bunun hiçbir garantisi yoktur. Bu aşkın ilkesidir. Doğrulanamaz, kanıtlanamaz.

Örneğin, bir milyarder, buluşmanın ilk anlarında kendi kendine karşısında heyecanla gülümseyen kişinin kişiliğini mi yoksa hesap cüzdanını mı sevdiğini soracaktır.

Evrimsel psikoloji Amerikalı bir Krezüs'ün bazı yanılsamalarını ortadan kaldırabilir. Psikolojinin de fizyoloji gibi evrimin yasalarına ve seleksiyonlarına tabi olduğunu savunan bu akım özellikle ABD ve Kanada'da gelişmektedir. Bir Amerikan üniversitesinde evrimsel psikoloji profesörü olan David Buss'a göre kadınlar erkek partnerlerinin sosyal statüsüne önem verirken, erkeklerin öncelikli tercihi doğurganlık, gençlik, güzellik üzerinde yoğunlaşıyor.

Her zaman hayvanlar âlemine yakın mı duracağız? İrabilimciler erkek aslangillerin çiftleşmeden önce yaptıkları baştan çıkartıcı dans sırasında ailenin gelecekteki ihtiyaçlarını karşılayabileceklerini kanıtlamak için dişilere bir et parçası sunduklarını ileri sürüyor.

Diğer aslan uzmanları ise aslan ailesinde avı dişinin yakaladığını belirterek bu görüşü reddediyor. Tembel erkek ise ganimetin paylaşılacağı anı bekler. "En güçlünün yasası" ifadesi işte bu sırada anlam bulacak gibi görünüyor.

Şüphe evresi aşk için gereklidir, çünkü kendi tarzınca canlının zamanını ve gizemini belirtiyor. Kuşkuculuğumuza rağmen yaşayan ve etkisini hissettiren aşk.

3,5 milyar yılı aşkın bir süre önce ortaya çıkan yaşamın filmi ne muhteşem olurdu! İlk çokhücreli canlılar 1 milyar, omurgalılar 500 milyon yıl, insangiller belki de 5 milyon yıldan az bire önce ortaya çıktı...

Ama bunun aşkla, aşkın doğuşuyla nasıl bir bağlantısı vardır?

Yıldırım aşkımız üzerine değil evrim üzerine kafa yoran Nobel Fizyoloji Ödülü sahibi Profesör Jacob'a göre: "Bir sineğin bedenini oluşturan genler, bir fareninkilerle ve bir insaninkilerle aynıdır." Demek ki evrim sürecinde yapılar bir yandan varlıklarını sürdürürken bir yandan değişime uğrar. "Aynı başlangıç unsurlarından yola çıkılmasına rağmen sonunda bir toprak solucanı, bir zürafa ya da bir insanın oluşumunu nasıl açıklamalı?"

Aşkta ilk baştaki tüm duyguların, tüm karmaşaların aynı mekanizmaları harekete geçirdiğini hissederiz. Bir görüntü, bir bakışma, bir ses tonu. Peki aşkla açmaz arasındaki fark nasıl, ne zaman kendini belli eder.

Haziran sonunda, Juliette, Balear Adaları'ndaki bir kulüp otelde yer ayırttı. Tatil birbirlerini farkında olmadan sevenleri ayıracak.

Ama hayır, sıfır sınırı ve yıldırım etkisi tıpkı eski şatolardaki hayaletler gibi boş durmuyor.

3. SEÇİM

“İnsanlar gerekçelerinize, içtenliğinize ve acılarınızın derinliğine ancak siz öldükten sonra inanırlar. Hayattayken durumunuz şüphelidir ve sadece onların kuşkuculuklarına mahkûmsunuzdur.” Bunları Camus, *Düşüş* adlı önemli eserinde söylüyor. Ne hüznün verici bir saptama!

Yine de, aşkta bu ders akılda tutulmalı. Juliette, Antoine’ın üzerine gidip onu usandırmak yerine -birçok kadın bu çıkmaz yola sapar- ortadan kayboldu. Tabii fiili olarak. Ne bir telefon ne bir e-posta ne bir SMS. Ve Antoine, Hammadde Araştırma Merkezi’nde yapılan bir toplantıda onu yeniden görme fırsatı bulduğunda, Juliette’in yerini bir başkasının aldığını gördü. Hatta bakanın genç teknik danışmanı uygun görülürse, bundan böyle geçici komitede kendisinin görev almayı istediğini belirtti.

Ne yapacağını şaşırان Antoine, “ben Juliette Darros’nun bakırla ilgilendiğini sanıyordum” dedi.

Profesör Tournesol’ün başka dünyalarda gezinen benzeri:

“Ah! Matmazel Juliette bir Cu (bakır) hayranı mıydı?

Gülüşmeler.

Tournesol öfkelenir:

“Çekici bir kadının CuSO4 ya da CuO'ya ilgi duymasında gülünecek ne var?”

Antoine boğazına sarılmamak için kendini zor tuttu.

Birkaç gün sonra, Juliette'e telefon ediyordu.

“Birlikte yola çıkmak”

Arzu. Şüphe. Ve işte mantıki olarak sonu evliliğe varabilecek bir sonraki adım.

2008 yazında, iki yıldız arasındaki bir saga aşkın etaplar halinde yol aldığını doğruladı.

Romans beş yıl önce başlamıştı. Karşılıklı çekim, şüphe, sadakatsizlik... Aniden, 25 Şubat 2006'da, bir basın açıklaması zengin ve ünlü iki sevgilinin görüşmelere başladığını bildirdi. Herkes artık müzakerelerin tüm üçüncü partnerleri dışlayarak birlik arayışına yönelik tek bir hedef doğrultusunda ikili olarak sürdürüleceğini anlamıştı. Birikimli birçok uzman mal varlıklarını karşılaştırmaya girişti. *Mal varlığı* terimi asla maddi olanakların listesiyle sınırlanamaz. Diğerinin kişiliği, yaşama arzusu, ortak çıkarlara duyarlılığı, potansiyelleri aynı şekilde ilişkinin geleceğini belirler. Birleşmek geleceğe birlikte atılmak anlamına gelir.

Ya aşk? Görüşmeler ilerledikçe bağların kopması giderek zorlaşacak. Aksi takdirde gelsin öfkeler, kıskançlıklar. Shakespeare açıklama getirmiyor, ama Montaigu ve Capulet aileleri arasındaki nefret ancak bir ölümle sonlanabilirdi!

16 Temmuz 2008 sabahı, bu tutkulu ilişki borsaya girdi. 22 Temmuz günü her şeyi ballandırarak anlatmayı seven medyada şu haberler dikkati çekiyordu: “GDF-SUEZ: gelini öpebilirsiniz!” (*Le Point*), “SUEZ-GDF EVLENDİLER!” (*Le Nouvel Obs*), “SUEZ-GDF evlilik için imza attılar” (*Le Moniteur*), “GDF-SUEZ, mutlu bir evlilik, ilk bebek geliyor” (www.boursier.com).

Demek şirketler için mantık evliliği, bireyler için aşk evliliği öyle mi?

Sınıflandırma manyakları bu konuda yanılıyor.

İkinci buluşmadan önce, Juliette ile ilişkisini çözümlemeye girişen Antoine kesin bir karara vardı: Evet onu beğeniyor ve onunla bir gelecek kurabileceğini düşünüyor.

SUEZ ve GDF'nin düğünlerinden önce olduğu gibi Juliette ve Antoine'ın potansiyellerini inceleyelim.

Eskiden iş çöpçatanlara düşüyordu. "Aracılar" sayesinde aileler bazen ilk "vaatlerden" itibaren yakınlaşıyordu. Evlilik bir birliktelik sözleşmesi anlamına gelir. Sözleşmenin resmi olarak imzalandığı sırada bir basın açıklamasının SUEZ ve GDF'nin birleşmeye doğru ilerlediklerini bildirdiği gibi müstakbel eşler "yola birlikte çıkmak" ritüeline uygun davranmaya hazırlanıyorlardı.

Aşkın şifresi yazılı olmasa da kesindir. Kanada Kütüphanesi ve Arşiv Müdürlüğü, *Evet, onunla evlenmeyi kabul ediyorum. 19. yüzyılda Kanada'da aşk ve evlilik* başlıklı sitede 1868 tarihli fotoğrafları sergiledi. Resimlerde "birbirlerini tanıma" dönemindeki bir çift kızakla geziyor, Montmorency Şelalesi'nden kayıyordu. "Bir sevgi bağının oluşmasına yarayan bu yeterince özel buluşmalar aynı zamanda çiftin kendilerini geleneklere uygun bir şekilde topluma takdim etmeleri anlamına geliyordu.

Günümüzde âşıklar kendi başlarının çaresine bakıyor. Görülmemiş bir özgürlük. Bu bağlamda, müstakbel eşiyle altı yıl boyunca mektuplaşan Kanadalı Mary Westcott'u anmak gerekir. Aralarındaki mesafenin uzaklığı ve kökenlerinin farklılığı (Mary'nin müstakbel eşi başka bir ülkede yaşıyordu) nedeniyle çiftin geleceğinin belirsiz olduğuna karar veren Mary'nin babası mektuplaşmalarını kısıtlamış, böylece, Mary bir yıl boyunca tek bir mektupla yetinmek zorunda kalmıştı. Ah, kadınlar... Altı yıllık bir direnişten sonra, babasının da onayıyla mektupların yazarıyla evlendi!

Buradan yola çıkarak modern dünyada aşkın toplumsal baskıları aştığı düşünülebilir...

Erkeklerin coğrafi öncelikleri

Antoine. 24 Haziran Salı günü, Juliette ile buluşmasından birkaç saat önce talihsizlikler yakasını bırakmadı. Önce bilgisayarı yavaşladı. Bilgisayarı tamir edecek bilgi işlem uzmanı yazılımların güvenilirliğinden çok polis romanlarına düşkün biriydi.

“Kuşkusuz bir hacker’ın oyununa gelmişsiniz.”

Saat ilerledikçe Antoine sinirlenmeye başladı.

“Bir hacker’ın neden beni hedef aldığını anlayamıyorum! Ayrıca, Hammadde Araştırma Merkezi’nin güvenli bir koruma sistemi olduğunu sanıyordum.”

Virüs uzmanı bilgiçlik yaptı:

“Bakın, Mösyö Privat, her güvenlik sistemi çözülmeye mahkûmdur. Hacker’larla yaptığımız maçta önemli olan bir adım ileride olmaktır.”

“Aksi takdirde?”

Adam yanıt vermedi, bilgisayar da... Sekreter kahkahayı bastı. Antoine onları bürodan atmayı düşündü. O sırada cep telefonu çaldı. Arayan Adrien’di, neşeli bir ses tonuyla:

“Selam, annem merdivenden düştü.”

“Zırvalamayı bırak. Annem hiç merdivenden inmez.”

“Bu sabah asansör bozuldu. Bileği burkuldu. Gelip gele-meyeceğini soruyor.”

“Ama sen derste değil misin? Bana okulu asmayacağına söz vermiştin!”

“Bu sefer öğretmen okulu astı!”

Ve elbette, Hammadde Araştırma Merkezi’nin Öngörü departmanı şefinin kafası kapı aralığında belirdi.

“Hola! Başbakanın kabine toplantısında paparayı yedim. Hammadde fiyatları öngörülerimizin aksine hiç kımıldamıyor.”

“Bakır da mı?”

“Buğday ve pirinç dışında hepsi!”

Anlaşılabacağı gibi, Juliette, birazdan Antoine'ı etkilemek istiyorsa, onu günlük yaşamın sıkıntılarından uzaklaştırması gerekecek. Oysa bu sıkıntılar Antoine'ın daimi güneş sisteminin bir parçası.

Erkeklerin evreni *tek merkezli hiyerarşiler* yasasına göre şekillenir.

Öncelikle o, bir erkek olarak kendini ağırlık merkezi olarak görmektedir.

Süreklilik ve sosyal bir statü gerektiren mesleki yaşam onun en yakınındaki halkada yer alır.

İkinci halkada ise kurduğu aile bulunur. Daha uzaktaki halkalarda akrabalar, dostlar, meslektaşlar, tesadüfen kurulan ilişkiler yer alır.

Hayatı bu *coğrafi önceliklerle* kavramak erkek beyninin dünyayı uzaysal bir tarzda algılaması üzerine şekillenmiş olmasından kaynaklanır. Bu yeti, eskiçağların avcısının tehlikeyi uzaktan sezme ve tehdidin gerçekleşmesi için gerekli süreyi belirleme, kısacası kendisinin ve ailesinin yaşamını sürdürebilmesi kaçınılmaz öncelikleri hesaplama özelliğiyle kazanılmıştır.

Bu öncelikler hiyerarşisi modern savaşçıların zihnine bir kez yerleştğinde -erkekler için hayat bir mücadeledir- etkisini günden güne daha fazla hissettirir. Çünkü erkekler alışkanlıklarına bağlı maceracılarıdır... Örneğin bir erkek asla şunu demez: "Bak, bugün yaşam tarzımı değiştirmeye başlıyorum, öğle yemeğini kantinde ya da bir restoranda yemek yerine mahallenin dükkânlarını gezip oyalanacağım."

Bir erkek öğle yemeğini asla sorun etmez. Hatta on yıl boyunca öğlenleri aynı restoranda aynı masada oturabilir. Tembellik mi? Koşullanma mı?

Ama hayır. Sadece bu alışkanlığı denediği ve makbul kabul ederek kazanımlar kategorisine eklediği için. Her şeyi yeniden denemek için neden zaman kaybedip kendini tüket-

cek ki? Hayat yolunda *terfi ediyor*. Uzun süre sadece erkeklerin egemen olduğu iş yaşamında bir ilerleme “terfi” olarak adlandırılıyor.

Désirade. Saat 13.17. Genç, güzel, sarışın bir kadın güney denizlerinin mavisini yansıtan tişörtüyle kestane ağacının altında tek başına bekliyor. Ama buna kimse şaşırmıyor. Tam eşitlik ilkesinin umulmadık sonuçlarından biri: artık erkekler de bekletme hakkına sahip.

Kadın birçok kez cep telefonunu eline alıyor, duraksıyor, sonra tekrar masa örtüsünün üzerine bırakıyor. El çantasını karıştırıyor. Cep telefonunu yeniden eline alıyor, duraksıyor... Antoine soluk soluğa geliyor.

“Pardon. Sabahım peş peşe gelen talihsizliklerle geçti.”

“Umarım, ciddi bir sorun yoktur.”

“Bakır fiyatları düşüyor.”

Üç dört kere yanaktan öpüşüyorlar. Kesin bir kural yok.

On dakika sonra, Juliette umutsuzluğunu gizlemiyor. Çok deneyimsiz davrandı.

Her şey yolunda gitmişti. Antoine sevimliydi.

“Bakanlıkta işler yolunda mı? Dostunuz Capucine stajını tamamladı mı?”

Nasıl olur? Ona iki ay önce bu masada anlattıklarını hatırlıyordu! Demek ki onu dikkatle dinlemişti.

Kendinde ona günlük yaşamından söz edecek cesareti buldu. On dakika sonra, nezaket icabı ona şu soruyu yöneltti:

“Ya siz? Bakırla ilgili ciddi endişeleriniz mi var?”

Ne yazık ki, bir erkek tercihi olan otoyolda hızlı gider!

Bir aşk ilişkisinin başlangıcında bir kadın erkek partnerine asla mesleki yaşamıyla ilgili bir soru sormamalıdır. Bu önlem iki nedenle açıklanabilir.

Öncelikle, erkekler kendi meslekleri söz konusu olduğunda susmak nedir bilmezler.

Ama özellikle, mükemmeliyetçilikleriyle sadece bir konu-

ya yoğunlaşırlar. *Age quod agis*. “Yaptığını yap”. Ya da eski bir atasözü: “İnsan aynı anda iki işi yapamaz (iki yerde olamaz -ç.n.)”

Bakırın hikâyesi Antoine’ın aklından hiç çıkmıyor. Juliette ona bu fırsatı verdiği için yüksek sesle bazı ayrıntıları anlatıyor:

“Sumimoto bakırdan 2,8 milyar dolar zarar etti. ‘Bakır parmaklar’, Merrill Lynch 1996’da, 20 milyar dolar.”

Juliette için ne büyük hayal kırıklığı! Birkaç gün sonra uçakla Mallorca’ya gidip, sahildeki küçük bir otelde üç hafta tam pansiyon kalmak istermiş gibi görünmüyor. Paris’e döndüğünde temmuz bitmiş olacak. Antoine tatile ağustosta çıkarsa, eylüle, ekime kadar, belki de hiçbir zaman görüşemeyecekler.

“Galiba sizi sıkıyorum?” dedi Antoine, garson sebzeli but tabaklarını kaldırırken.

“Yoo hayır, bakır hikâyesi çok ilgi çekici. İlgi çekici ve stresli. Sanırım tatili sabırsızlıkla bekliyorsunuz! Programınız var mı?”

“Program? Henüz kesin bir şey yok. Ya sizin?”

İkisi için bir programı yok ve bunu itiraf ediyor. Sinirli bir ifade ve kararlılığını belirten bir ses tonuyla yanıtını veriyor:

“On gün sonra İspanya’ya gidiyorum, Temmuz sonunda döneceğim.”

Antoine şaşkın, kararsız görünüyor. Garson kahveleri getirdiğinde Juliette cep telefonuna kaçamak bir bakış atıyor. 13.53. On beş dakika sonra kalkmaları gerekiyor. Kaderin bir çeyrek saati. Onu nasıl değerlendirmeli?

Eşitlik yüzyılı

Aktif ve modern kadınlar gün içinde birçok karar almaları gerektiğini, bu kararların sayısının sıklıkla erkeklerden fazla olduğunu belirtiyorlar. “Zaman kaybetmememiz lazım, her dakikamız önemli” teoremiyle bütünleşen bu bakış açısı bir-

çok kadında her şeyi çabucak kesip atma eğilimini, hatta otoriterliğe yönelimi güçlendiriyor.

Bu durumda, erkekler ağır ve kararsız kalmaya mı eğilim gösterecekler?

Aslında karar almada etkili olan iki faktör arzu ve gerekliliktir.

Birçok evi kadınlar yönetir.

Gündelik yaşamda mesleki faaliyetler de dâhil olmak üzere peş peşe gelen bir dizi olay düzenlenir. Bir kadın yirmi yıl, otuz yıl boyunca, saat 19'a doğru kocasının "bu akşam yemekte ne var?" sorusuna yanıt vermek zorunda değil mi?

Çocukların yaşamı birçok karar almayı gerektirir. Örneğin, işyerinden saat 18'den önce çıkamayan eşlerden hangisinin salı günü 17.45'teki veli toplantısına katılacağını belirlenmesi.

Ertesi gün giyilecek eteği seçmek yatmadan önce onu ütüleremeyi gerektirir. Fırıncının buyurgan bageti akşam yemeğinde buzdolabından kamamber peynirini, mini bardan bir şişe şarabı çıkarmak anlamına gelir.

Bir erkek için saat 18.45'te fırın kapanmadan önce baget ekmek almaya gitmek ya da kuru temizleyicideki ceketini almak kararların üst evreninde yer almaz. Bu angarya işler yapılsa da, yapılmasa da, dünya yerinden oynamaz.

Kadınlar her an, erkekler ara sıra karar verir.

Kadınlara göre mutluluk sürekli bir planlamayı gerektirir. Erkeklerle göre ise bu küçük zorunluluklar lojistiğin alanı girer. Erkek sadece stratejiyle ilgili konularla yetinir.

İki kişilik bu yaşam algıları tamamlayıcı gibi görünse de bazen çatışmalara neden olur.

Juliette kararlı bir şekilde "on gün sonra İspanya'ya gidiyorum, temmuz sonunda döneceğim" dediğinde Antoine ne yanıt vereceğini bilemedi.

Ortak geleceklerine karar vermek için çiftin önünde on beş dakika var.

Yazar Bernard Thomas kaderin bazen bir trafik ışığının kırmızıdan yeşile dönme süresine bağlı olduğunu ileri sürer. Arabadaki bir kadın, bir bakışma, işte kavşakta gözden kayboluyor. Tam piyango! Elbette burada söz konusu olan aşk değil, türün devamlılığı ilkesine ciddi bir şekilde bağlı olan sıfır sınırı tarafından bile yayılmayan geçici bir arzu şimşegi.

Désirade'in kestane ağacının altında, Antoine bir karar almak zorunda. Bir kadına tatil planını değiştirmesini önermek ona başka bir alternatif sunmayı gerektirir. Henüz kafasında şekillendirmediği bir proje. On beş dakikası var. Sayın cellat, bir saniye...

Seçimin bu evresinde, kahramanlarımızın hem şu anı-tüm duygusal sıçramalarıyla doğmakta olan aşkı- yaşamaları hem de yaşam boyu sürececek bir şemayı tasarlamaları yani birlik-teliklerini düşünmeleri gerekecek.

Sıfır sınırı bedenlerin cinsel birliktelik için uygun olduğunu belirtmişti.

Şu an için yapılacak değerlendirme iki kişinin zenginliğini oluşturan birikimlere, zaaflara, potansiyellere dayanır. Senin İspanya'daki şaton, benim hesap cüzdanım, senin annenin mutfağındaki tereyağına alışkanlığın, benim her zaman haklı olan iş kadını çılgınlığım arasındaki muhasebeyi yapmak söz konusu olduğu için bu iş bir noterinkinden, bir portföy yöneticisinininkinden daha karmaşık.

Karşısındakini ve niyetlerini kavramak, bu keşifleri kendisiyle ve kendi özel düşleriyle karşılaştırmak, hedeflerden sapmadan partneri ikna etmek, açık yüreklilikle konuşmak elbette bir özgüveni gerektirir.

Sevgiyle dokunma, dinleme, sırlarını açma, konuşup tartışma. Aşk burada ölçülü bir diplomat gibi davranır, çünkü paylaşılan sırları üçüncü bir kişiye anlatmak gerçek anlamda bir kabalık olacaktır.

Devletin dosyalarını hazırlayan diplomasinin sessiz evre-

ninde sadece tarihin konuşma hakkı vardır. Ama bu arşivlerde ne muhteşem bilgiler vardır.

Bu yüzden “Camp du Drap d’or” (Altın Kumaş Karargâhı) olarak adlandırılan toplantı örnek bir vakadır. Antoine’ın harekete geçmesini beklerken, bize “14 numaralı dosyanın” açılacağı Orsay rıhtımında bir tur atalım.

Camp du Drap d’or

Şairler bizim süre giden güzellik düşümümüze hitap ederler... Ama bir olayın tanığı olarak daha inandırıcıdır.

Fransız kralının kız kardeşi, geleceğin Marguerite de Navarre’ının maiyetinde yer alan ve Camp du Drap d’or’un ilk elden tanığı olan Clément Marot:

Bu dünyanın en güçlü iki kralının karargâhına
Üç muhteşem sancak asıldı [...]
Aşk, Zafer ve Ulu Güzellik.

Camp du Drap d’or, Fransa tarihinin, Rönesans’ın genç, çekici, sporcu, kültürlü ve ünlerinin zirvesindeki iki prensi arasında yapılan en görkemli diplomatik görüşmesidir.

Fransa Kralı I. François (25 yaşında) ve İngiltere Kralı VII. I. Henry (27 yaşında). Ve kısa süren tüm ilişkilerde olduğu gibi kuliste üçüncü bir kişi bekliyordu: Charles Quint (V. Karl-Şarlken, 20 yaşında).

Randevu, 7-20 Haziran 1520 tarihleri arasında, bugün Kuzey Pas de Calais bölgesinde kalan, ama o dönemde Calais’nin kıyısındaki İngilizlere ait Guines ile Fransızlara ait Ardres mevkiilerinin ortasında gerçekleşti.

Arka planda, davet edilmeyen büyük eksik zihinleri kurcalıyordu: Hollanda, İspanya, İspanyol Amerika’sı, Napoli ve Sicilya kralı, Avusturya arşidükü ve bir yıl önce Kutsal Roma Cermen İmparatoru olan V. Karl.

Üçü bir araya gelip anlaşsalar, Avrupa Birliği 16. yüzyılda kurulmuş olacaktı!

Barış için şarkı söylemeyi tasarlayan Clément Marot ise bu Avrupa'nın ilk şairi olacaktı.

Ama o dönemde, Avrupa satranç tahtası sadece politik üstünlüğü ve toprak genişliği sayesinde değil, Katolik İsaabel'in soyundan gelen V. Karl'ın ömrünün on sekiz yılını geçirdiği İspanya'nın desteğiyle Roma Cermen İmparatorluğu lehine büyük avantajlar içeriyordu. İspanya'ya Katolik krallar döneminde fethedilen Amerika'daki sömürgelerden büyük zenginlikler aktarılıyordu.

“Üzerinde güneş batmayan” ve “hep daha ileri” ilkesini benimseyen bir imparatorluğun başındaki V. Karl'ın gücünü dengelemeye çalışan I. François, İngiltere Kralı VIII. Henry ile ittifak oluşturmayı umut ediyordu. VIII. Henry on beş gün önce Güney İngiltere'de V. Karl'ı ağırlamıştı...

I. François gibi donanımlı bir adam neden böyle acemice davrandı?

O Marignan fatihiydi. Leonardo da Vinci'nin hamisi olarak Joconde'un gülümsemesinin değerini herkesten önce kavramış ve eseri büyük bir para karşılığında satın almıştı.

Aşkın bir parçası olan ve Fransa kralının kafasını karıştıran bu kıskançlık duygusunu kınamak mı gerekir?

Ya da bu acemiliği gençliğine mi bağlamak gerekir? Marignan'da I. François'nın 21 yaşında olduğunu unutmayalım.

1808'de yayınlanan *Fransız Diplomasisinin Genel ve Açıklamalı Tarihi* kitabının yazarı, diplomat Gaétan de Raxis de Flassan diplomasi arşivleri üzerinde bir çalışma yaptı. 14 numaralı dosya hangi sırları (anlaşmalar ve yasalar) açığa çıkarıyordu ve Dışişleri Bakanlığı'nda Talleyrand ekolünde yetişmiş tarihçi diplomat bu sırlardan yola çıkarak nasıl bir sonuca varmıştı?

I. François ve V. Karl, Kutsal İmparatorluk'un tacı için ya-

rış halindeydiler. “Para içinde yüzen” Fransız kralı yedi seçici prence elçileri aracılığıyla paralar, mücevherler, vaatler gönderiyor, İspanya ve Hollanda Kralı Karl da aynı taktiği uyguluyordu.

Papa X. Leon’un desteğini aldığı için gelecekteki başarısından emin olan I. François rakibine “birbirlerini aynı kadını seven iki âşık gibi görmeleri ve ikisinden birinin lehine karar verildiğinde birbirleriyle aynı ilişkiyi sürdürmekten vazgeçmemeleri gerektiğini” bildiren şaşırtıcı bir mesaj gönderdi.

I. François mücadeleyi kaybetti. Diplomatın yorumu şöyle: “Umut var oldukça bu şekilde düşünülebilir, ama seçim yapıldığında tutkulu ve reddedilmiş âşığın yüreği bu aşağılamayı kolayca kabullenemez.”

Bir yıl sonra gerçekleşen Camp du Drap d’or görüşmelerinde I. François müttefiki olacağını umduğu kişinin gözünü kamaştırmak için ona ne eşsiz bir hükümdar olduğunu göstermeye çalışıyordu!

İngiltere Kralı VIII. Henry de kendini göstermek istiyordu.

İngiliz ve Fransız yandaşlarıyla birlikte en görkemli silahlarıyla dizginsiz bir yarışa girdiler.

Karargâhı Fransız Ardres ile Calais yakınındaki İngiliz Guines arasında oluşturuldu. “Altın işlemeli kumaştan yapılmış yüzlerce çadır, görenlerde tarihin bu otağı Altın Kumaş Karargâhı olarak anacağı şekilde geniş bir altın kumaş tarlası izlenimi bırakıyordu.”*

I. François, Andres bataklığı yakınlarında kurulan altın işlemeli çadırında beklerken, VIII. Henry, Guines’te “Tudorların renklerini taşıyan ahşap ve camdan” yaptırdığı “kristal saraya” geliyordu. Geçici sarayların boyutları da yarışa katılıyordu: İngiliz sarayının uzunluğu yüz metre, yüksekliği kırk

* Gaétan de Raxis de Flassan, *Fransız Diplomasisinin Genel ve Açıklamalı Tarihi*, 1808.

metreyken, I. François'nın karargâhı "bilinen en yüksek kule kadar yüksekti".

İki Katolik kralın yan yana katıldığı bir ayin töreninin ardından, şölenler, ok yarışları, turnuvalar, çeşitli oyunlar düzenlendi. İçtenlikli bir uyum söz konusuydu. 1453'te İngilizlerin Calais ve çevredeki birkaç bölge dışında Fransa'dan çekilmesiyle sona eren Yüzyıl Savaşı çok geride kalmış gibi görünüyordu.

Aniden VIII. Henry iki kralın teke tek dövüşmesi teklifini yaptı. I. François da bu öneriyi kabul etme çılgınlığını gösterdi. Bu buluşmanın amacının iki krallık arasında ittifak oluşturmak olduğunu unutmuş muydu?

Fransız kralı soyluların ve şaşkın bir kalabalığın önünde bir çelmeyle İngiliz kralını yere serdi.

Vanitas vanitatis. Fransa dövüşte kazansa da, VIII. Henry V. Karl ile anlaşmaya karar verdi.

Aradan iki yıl geçmeden, 1522'de iki krallık arasında yeniden savaş başladı. Bir ordu Fransa'yı işgal etmek için, o dönemde İngilizlere ait olan Calais'den giriş yaptı. VIII. Henry bir araya gelmiş maiyetlerinin önünde uğradığı hakareti unutmamıştı. Kuşatılması ve yakılması için talimat verdiği ilk şehir, yakınlarında Camp du Drap d'or'un görkemli Fransız çadırlarının kurulduğu Ardres'di.

Kralların bu acıklı hikâyesinden çıkarılacak ahlâk dersi: Bir birlikteliği oluşturmak için çelmeden, daha genel anlamda partnerin canını sıkacak her türlü girişimden uzak durmak gerekir.

Başlangıç için bir öpücük

Désirade'ın kestane ağacının altında, Antoine bir piyomunu ileri sürüyor:

"Bir kahve daha alır mısınız?"

Juliette zaman kazanmak, zaman kazandırmak için kabul

ediyor. Bakanlığa geç kalacak. Olsun. Şu anda mesleki yaşamıyla ortaya çıkmaya çalışan aşk arasında bir tercih yapıyor. Ama Antoine'ı nasıl harekete geçirmeli? Çağdaş kadınların aşktaki dramı, erkekler çekingenlikten dona kaldıklarında inisiyatifi ele geçirememelerinden mi kaynaklanıyor?

Kurmaca öykülerde kader çekingenlere yardım eder. Kahveleri getiren beceriksiz garsonun kolu yarı dolu Bourgogne şişesine çarpıyor. Örtünün üzerine yayılan şarap hafif bir çığlık atan Juliette'in beyaz eteğine doğru süzülüyor. Antoine hemen yardıma koşuyor.

Üzerine doğru eğilip ıslak mendili Juliette'in eteğinde gezdiriyor. Kalın bir kumaşla kaplı olsa da, bacaklarına dokunduğunda yeniden aktifleşen sıfır siniri talimat veriyor. Antoine, Juliette'in omzuna, boynunun kenarına kaçamak bir öpücük kondururken kulağına şunları fısıldıyor:

“Birazdan ararım.”

Grenelle Caddesi'ne doğru giden takside Juliette bu ilk öpücüğün keyfini çıkarıyor. Evet, onu kollarıyla sarması için acele ediyor. Ama onu tanıdığı için bir sorun kafasını kurcalıyor: Yeter ki telefon etsin!

Brüksel Komisyonu haklı, cep telefonu görüşme ücretleri mümkün olduğunca düşürülmeli. Operatörler türün devamlılığına katkıda bulunduklarını biliyorlar mı?

4. YATAK ODASI

“Yatak hazırlanırsa yatılır!”

İşte herkesin kaderine karşı sorumluluğu ve yatağın kut-sallaştırılması.

“Yatmak”, “biriyle yatmak”, dünyadaki zamanımızın üçte birini ayırdığımız bütünleşmiş iki fiil. Başka bir deyişle yılın dört ayını yatakta geçiriyoruz.

Çok mu uyuyoruz?

Günde yaklaşık yirmi dört saat uyuyan Latin Amerika’nın tembel hayvanına göre hepimiz uykusuzluk çekiyoruz. Bizi tedbirsiz bulan zürafaya gelince, güvelik önlemi olarak ayakta uyur. Sevgili kedilerimiz de bilindiği gibi tek gözleri açık uyur.

Yatmanın, aşk yapmanın diğer faaliyetler arasındaki yeri nedir?

Bayan zürafa grubun baskın erkeğinin kurlarına on beş günde bir karşılık verir ve gün boyunca çiftleşirler. Toplam olarak ayda iki günlük çiftleşme. İnsan türünde, Fransızlar ayda 8,9 kez, Almanlar 8 kez, İtalyanlar 7,3 kez cinsel ilişkiye girerler.

Öyleyse insan dünyanın sekse en düşkün canlısı mıdır?

Her zaman olduğu gibi rakamlar gerçeğin yalnızca bir bölümünü yansıtırlar, gerisi karanlıkta kalır.

Erkek aslan dişiye iki, üç ayda bir doğurganlık dönemine girdiğinde yaklaşır ve hayvanlar âleminin kralı olduğunu kanıtlarcasına günde yirmi, otuz, kırka ulaşan rekor bir cinsel ilişki sayısına ulaşır. Bazıları bu sayının elli olduğunu ileri sürerler. Britanyalı zoolog Brian Bertram kızıışmış dişi aslanın yaklaşık on beş dakikada bir cinsel ilişkiye girdiğini iddia eder.

Erkek aslan dişinin yanında bir haftaya yakın bir süre kalabilir. Sonra bu dişiyle ilişkisi bir dahaki doğurganlık dönemine kadar ertelenir. Bunun üzerine erkek doğurganlık dönemine yeni girmiş başka bir dişiye yönelir.

İnsanlarda, bunun aksine çiftler bir tercih sonucu ortaya çıkar.

Bu tercih olmaksızın aşk doğmaz.

Neden beni seçti? Neden onu seçtim?

26 Haziran Perşembe, 20.30. Saint-Germain-des-Prés'nin merkezindeki, Mabillon Caddesi'nde bulunan Les Charpentiers restoranının patronu onu fark ettiğinde homurdanır:

“Baksana, hiç ortada görünmüyorsun.”

“Ahmakça bir yaşam sürdürüyorum” dedi Antoine mahcup bir ifadeyle.

“Pek de öyle görünmüyor” dedi adam Juliette'e doğru gülümseyerek.

İltifat gururunu okşuyor. Gece, fırtınalı bir haziran ayının sıkıntılarından uzakta, sakin geçecekmiş gibi görünüyor. Akşam yemeği için terasa oturuyorlar.

Sonsuzluk düşüncesi

Kamuoyu kabul görmüş estetik normlara uyan iki bireyin birlikteliğini onaylar. Ama *uyumsuz* ve mutlu görünen çiftler için herkes küstahça şu soruyu sorar: “Ama onda ne buluyor?”

Çünkü baskın düşünce, tıpkı bir zamanlar iffet cemiyetle-

rinin ahlâk kurallarını belirlediği gibi aşk sagasının belirtilerini görmek ister.

Çiftlerden biri benimsenmiş yaş ve güzellik normlarına uymuyorsa, toplum dağıtma/denkleştirme yasaları uyarınca üç durum saptaması yapar.

İlki ya da Ödipus'un zaferi. Sevgi dolu, anlayışlı, "pek de yakışıklı ya da güzel değil" ve eşine, sevgilisine çok özenli davranıyor. Muhtemelen ufak tefek yemekler yapmasını da biliyor. Anneyi ya da dahası babayı temsil ediyor.

İkinci vaka ya da Sokrates'in miti. "Çirkin" zekâyı temsil ediyor. Örneğin, Marilyn Monroe ve Arthur Miller'ın birlikteliği. Güzellik zekânın üstünlüğünü kabul etmezse hemen aptallıkla suçlanır.

Üçüncü vaka ya da altın dana. Aynı "çirkinin" adı bu kez Krezüs. Baskın çıkıyor. Para satın alıyor. Zaten işi bu.

Herkesin hayranlık duyduğu genç, güzel, ünlü, zarif bir kadınla evlenen Charles yüreğinde, bedeninde, beyninde daha çirkin, daha yaşlı başka bir kadının özlemini hissediyordu. Charles ve Camilla. Sadece Camilla'yı sevdiği değil, onu arzulamaktan vazgeçmediği de anlaşıyordu! İlginç bir prensti. Dahası ekolojinin erdemlerine de inanıyordu.

Ve işte sonunda Batı'nın 21. yüzyılı ve yaşlanan toplumu insanın hep merak ettiği ama kendi bedeninde hiç denemediği bir gerçeği kabul etti: İnsan her yaşta, gençliğini, güzelliğini kaybettiğinde de arzu duyar.

Ortaçağda uzun yaşanmıyordu.

Günümüzde, 40, 50, 60 ve daha yaşlı bir erkek 20 yaşında ya da yaşıtı bir kadını arzulayabiliyor ve bunu yatakta kanıtlayabiliyor.

Erkeler yüzyıllardan beri binlerce kitapta kadınlarda neyin kendilerini cezbedtiğini tekrarlayıp, itiraf ediyorlar: bacakların bükeyliği, göğüslerin dolgunluğu, kalçaların kıvrımları... Sonuç itibarıyla gençliği ve güzelliği.

Yine de, yakın tarihlerde yapılan birçok araştırma bu tercihlerin gerçeği tamamıyla yansıtmadığını gösteriyor. Eşleriyle ya da sevgilileriyle birlikte yaşayan 50 yaş üzerindeki 10 kadından 9'u yoğun bir cinsel ilişki yaşamaya devam ettiklerini söylüyor.

Daha da şaşırtıcısı, 80 yaş ve üzerindeki kadınların %30'u cinsel ilişki yaşadıklarını itiraf ediyor!

Ama gençlik güzellik değilse, özellikle arzunun fiziki olarak ortaya çıktığı erkeklerde hangi uyaran cinselliği belirli bir eşle paylaşmayı tetikliyor?

Erkek doğurganlığı ve cinselliği konusundaki en ünlü uzmanlardan Dr. Georges-Antoine de Boccard iki temel anahtar sunuyor.

İlki: Fiziki mekanizma ve kimyasal aracılardan ötesinde, erkek cinselliğine egemen olan entelektüel ve ilişkisel süreç. Bu süreç *gizlice* gerçekleşiyor.

İkincisi: Bu *gizli* egemenlik gizemi başka bir gizemle çakışıyor.

Doktor Boccard'a göre, "erkekler sürekli seksten söz etse de, ilişkisel düzlemde sessiz kalıyorlar."

Bu koşullarda, erkeklerde aşkta duyulan arzunun şifresi nasıl çözülebilir? Belki de boyalı ahşaptan yapılmış ve iç içe geçmiş Rus Matruşka bebeklerinden yola çıkılabilir.

Hikâyenin son sözcüğü kuşkusuz boyutlar küçüldükçe büyüklerinin biçimlerine ve renklerine benzer bir şekilde beliren son bebedir.

Ama açılmazsa çıkmaz sokağa girilmiş demektir!

Erkeklerin derinlemesine bir açıklamadan kaçınarak kendi cinselliklerini ortaya koyma tarzları bizi sonsuzluk düşüncesine, kendini tekrarlama olgusuna ulaştırabilecek mi?

Reklamcılık sektöründe sonsuzluk düşüncesinin bir örne-

gi La Vache qui Rit'nin ünlü afiştir. Neden güldüğünü söylemeyen bu ineğin kulaklarında Vache qui Rit kutularından küpeleri olan Vache qui Rit vardır, o Vache qui Rit de kulaklarında Vache qui Rit kutularından küpeler taşır, böylece Vache qui Rit küpeleri ve kutuları sonsuza dek uzanır...

Ya her şey yanılısamaysa? 68 Mayıs'ının “engellenmeden eğlen”, “yasaklamak yasaktır” sloganları? 20. yüzyılın aralarında pornoyla ve porno yıldızlarının radyo ve televizyonlardaki aile programlarında yer almalarının da bulunduğu talepleri? “Yaşasın cinsellik, yaşasın bedenler, artık bedenler özgür olduğu için cinsellik de özgür”*

Ve Pascal'ın “melek gibi davranmak isteyen canavarlık yapar” deyişini tersinden okursak insanlar melek olduklarını gizlemek için mi canavarlık yapmışlardır?

Yine de erkeklerin cinsiyeti var! Peki ya melekler cinsellikleriyle ilgili ne söyleyebilirler?

Doktor Bocard: “Bu konuda konuşmayı bilmediklerinden değil, konuşmayı bilmediklerinden.”

Demek ki tatmin edici bir yanıt alınamayacak.

Matruşka bebeklerinin yaratıcısı ancak bir erkek olabilir, Sergey Maloutin. Dünyanın dört bir yanına yayılan bebekleri 1900'deki Paris Dünya Fuarı'nda bronz madalya kazandı. 20. yüzyıl başlıyordu.

* Kaynaklar: AIDS ve Viral Hepatitler Ulusal Araştırma Ajansı'nın girişimiyle, Inserm ve INED tarafından 2005 Ekim'i ile 2006 Mart'ı arasında yaşları 18 ile 69 arasında olan 12 bin erkek ve kadınla telefonla yapılan görüşmelerle gerçekleştirilmiş bir araştırma; 26 Eylül 2006'da *Liberation*'da, Ondine Millot ve Lyon Üniversitesi “Sağlık ve Yaşlanma Psikolojisi” kürsüsü başkanı Gérard Ribes'in yorumlarıyla yayınlanan bir Amerikan araştırması; 2002'de kurulan ve İnsan Üremesi Eğitimi ve Araştırma Merkezi'yle işbirliği halinde çalışan Cenevre Tıbbi Formasyon ve Araştırma Kurumu'nun sitesi.

Afrodizyak bir masa

Les Charpentiers restoranında, Antoine bir şişe şarap söyledi. Akşam yemeğinde şarap belki de aşkı cesaretlendirebilir. Marie Laforêt birkaç yıl önce yumuşak sesiyle sonbaharda bağlarda yaşanan bir aşk üzerine şarkı söylüyordu, bağbozumu adeta aşkın vaadiydi:

Aşkın bağbozumunu
Yarın birlikte yapacağız
Çünkü biliyorum ki
Aşka iki su damlası gibi benziyorsun...

20. yüzyıl tehlikeyi ölçümlledi. “Bir kadeh yarar, ikiden sonrası zarar.”

Dinlerin ve kültürlerin aşka yaklaşımı farklı oldu. Hristiyan dininde efkaristiya ayinini yöneten papaz şarabı içtikten sonra İsa’nın adına şunları söyler: “Bu benim kanım.”

Bazı Müslüman ülkelerde, Müslüman olmayan turistlerin gittikleri otellerde bile şarap yasaktır.

Yine de, 16. yüzyılda, ortaçağın en ünlü matematikçilerinden biri “lâl renkli şarabın” iyimserlik veren erdemlerini övmüştü. Çift görmeyi sakıncalı bulmayan cebirin ve kübik denklemlerin bu üstadı Pers takvimini yeniden düzenleyerek artık yılı eklemişti. Hesaplarına göre, bir yıl 365,24219858156 gün sürer. Yine de, bir insanın ömrü boyunca yılın uzunluğu milyonda birler basamağı kadar değişir.

Gelecek kuşaklarca Ömer Hayyam olarak anılacak olan Nişaburlu şair Gıyaseddin Eb’ul Feth Ömer İbni İbrahim’el Hayyam’ın ünlü dördlüğü:

Benim imanım şarap ve eğlence
İnancım inançsızlık
Nişanlım dünyaya “ne çeyiz istersin?” diye sordum
Bana “yüreğinin sevinci” dedi.

Montesquieu de aynı şekilde şarabı, özellikle de Garonne şarabını melankolinin muhteşem bir panzehiri olarak görüyordu. *Yasaların Ruhu*'nun yazarı da tıpkı Malaga şatosunda doğan ve üzüm bağlarına tutku duyan ozan François Mauriac gibi Bordoludur.

Yine de, MS. 1. yüzyılda yaşayan ve Augustus tarafından Roma'dan sürülen (resmi tarihe göre *Sevme Sanatı* adlı yapıtında ahlâktan çok aşka vurgu yaptığı için) Ovidius erkeklerle şu uyarılarda bulunuyordu: “Venüs şarabın içinde, ateşin içindeki ateş gibi... Güzellik hakkında karar vermek konusunda gece ve şaraba danışılmaz... Onlara kalsa çirkin kadın yoktur. Mücevherlerin ve lâl renkli kumaşların değeri ancak gün ışığında anlaşılır...”

Ovidius pek de hakkaniyetli davranmamış. Ama bunları yirmi yüzyıl önce, cinsiyet eşitliği oluşmadan yazmış.

Antoine ve Juliette'e afrodizyak yemekleriyle aşk mutfağını tavsiye etmeyelim. Şimdiden *gözleriyle birbirlerini yiyip bitiriyorlar*. Kimin melek kimin canavar olduğu belli değil. Atlanta Sinirbilim Merkezi tarafından yapılan bir araştırmada sevişen bir çift resmi gösterilen erkeklerin öncelikle çıplak kadının yüzüne baktıkları saptanmış! Kadınlar ise gözlerini önce erkeğin bedenine sabitliyormuş.

İnternette aşkın her türüsüne rastlamak mümkün. “Ailece ve dostlar arasında tadına varılacak aşk mutfağı” ile “aşkın biyolojik mutfağı” arasında “kokteyllerinizi büyüleyecek bir porno video: “Mutfakta sıcacık” ya da daha eylül ayından 14 Şubat, Saint-Valentin gününe hazırlanma gerekliliği...

“Aşk olmadan iyi yemek yapılmaz” deyişi bir polemige yol açmıyorsa, tartışma “annesinin yemeğini tercih ediyor” ifadesi çerçevesinde başlıyor.

Her halükârda, kayınvalidenin sofrasında afrodizyak olarak ünlenmiş ama bu özelliği hiç kanıtlanmamış ve sağlık

için tehlikeli olabilecek adamotu, yohimbin, bois-bande, kuduz böcek tozu gibi ürünlere hiç yer yoktur. Buna karşılık, her evde olduğu gibi bolca baharat, adaçayı, köri, jinseng, zencefil, istiridye, kereviz, çikolata, kahve, sarımsak, soğan masada her zaman yer alır. Ama komşu hipermarketteki bir promosyon ve egzotik ürünler gününde, kendiliğinden monte edilen bir etajer ile bir teflon tava arasından fanteziler dünyasına girdiğini fark edemeyen masum kayınvalide alışveriş sepetini köpekbalığı yüzgeçleriyle, boğa yumurtalıklarıyla, gergedan boynuzlarıyla doldurabilir. Bu ürünlerden bazıları tıpkı zengin selenyum kaynağı olan sarımsak gibi ilginç özelliklere sahiptir. Bu oligo elementin spermelerin sağlığına iyi geldiği bahanesiyle sarımsak kokan ateşli bir öpücüğe ne dersiniz?

Sonuç olarak afrodizyak mutfak düşler ve umutlar dünyasına ait olduğu için domates salatasıyla yetinilebilir. Öğle yemeğinde bir domates *aşk elması* anlamına gelir.

Ne totem ne tabu

“İkinci kahveyi bende içelim mi?”

Juliette gözleriyle evet yanıtını veriyor.

Yaz gecesi hava geç kararıyor. Onları yan yana yürürken gören hiç kimse bir yatak odasına doğru gittiklerini, belki de birbirlerini sevdiklerini hiç anlamayacak.

İçtenlikli olmaktan kim korkar?

20. yüzyılın sonları duygusallığın üzerini örterken, arzuda cinselliğe yakın ne varsa ön plana çıkarırmış gibi görünüyor. Çıplaklık ve pornografi sahneleri sinemaya, televizyona, internete, günlük gazete bayilerinin vitrinlerine yayılıyor ve reklamlar erkekleri ve kadınları slipleriyle sergiliyor. Ama sokakta çok az çift birbirine dokunuyor. Erkeğin koluna girmiş bir kadına ya da eskiden olduğu gibi biri omzuna biri beline sarılmış çiftlere nadiren rastlanıyor. Âşıkların artık banklarda

öpüşmediklerini görse, Brassens çok şaşıracaktı. Aslında artık banklar da ortadan kayboldu.

Juliette salonda, şöminenin karşısındaki gri kumaştan büyük kanepeye oturduğunda Antoine soluklanmasına izin vermedi:

“Verilen söz yerine getirilir. Muhteşem bir kahve makinesi var. Sana düşlerinin mokasını yapacağım.”

Duvarları bembeyaz, yüksek tavanlı eski bir daire. Kanepenin şömine arasında parlak plastikten, alçak, gri bir masa. Perdeler sarı. Odanın dibinde iki pencereye yönelik şık dekorasyon mağazalarındakilere benzeyen meşeden bir gömme dolap.

Düzenli bir erkek evi.

Aniden korkuya kapılan Juliette onun böyle bir evde oturabileceğini hiç düşünmediğini fark etti. Öykülerinin devamı öngörülenden daha karmaşık gelişebilir.

Antoine üzerinde altlıksız iki fincan, bir kaşık, bir de şeker paketi bulunan metal bir tepsiyle geri dönüp kanepeye hemen yanına oturuyor ve tepsiyi ona uzatıyor.

“Désirade’a geri döndüm. Tahmin etsene neden?”

“Bir ipucu ver.”

“Tamam. Désirade’ın garsonu olduğumu düşün. Bana tatlı bir sesle ‘bir sonraki kahve için iki tane alabilir miyim?’ diye soruluyor.”

“Naneli çikolatalar! Sen delisin” derken gözleri puslanan Juliette ona doğru sokuluyor. Antoine onu kucaklayıp yatak odasına doğru çekiyor.

Yatak bu odanın tek hâkimi.

Öyle mi sanıyorsunuz? Yanıldınız!

Halkımız sözcüklerle oynamayı seviyor.

Oda Google araştırma motorunun anahtar sözcüğü.

Fransız dilindeki sitelerde 13 milyon başlık mevcut. Her yandan, yaşamımızın her alanından 13 milyon başlık!

Milletvekili odası, ticaret odası, fotoğrafçıların karanlık odası, Barthes'ın aydınlık odası, Ariege meslek odası, noterler odası... Bekleme odalarını da unutmayalım.

Niyetimizi açıklama cesareti gösterelim. *Yatak odasıyla ilgili olarak 2 milyona yakın site var!*

Kesin sonuç: Bir odada yatmaktan başka birçok faaliyet gerçekleşiyor!

Zaten yatak odası bir krize yol açabilir! Wikipedia'da, 1839-1841 arasında İngiltere'de gerçekleşen siyasi bir olayla ilgili olarak "Yatak Odası Krizi" başlığı var. Bir hükümet değişikliği sırasında Kraliçe Victoria hizmetçiden çok bir sırdaş, bir dost olarak gördüğü "ladies of Bedchamber"larla yakın ilişki içindeydi. Söylendiğine göre, Victoria'nın 1840'daki evliliği maiyetindeki kadınların etkisini azalttı.

Biraz Feng Shui felsefesine girerek yatak odasının sadece uyumaya ve çiftlerin aşk oyunlarına ayrılması gerektiğini hatırlayalım.

Ama kim yatak odasında bir bahçe partisi düzenlemek gibi garip bir düşünceye kapılabilir ki?

Doğrusunu söylemek gerekirse, yatak odası her zaman için uykuyu ve âşık bedenlerin mitsel tutkulu buluşmalarını temsil etmedi. Fransa kralları bu odayı aynı zamanda salon olarak kullanıyordu! Pascal Dibie, *Ethnologie dela chambre a coucher/Yatak Odasının Etnolojisi* adlı çalışmasında bize yüzyılların ve kıtaların arasından Batı'daki evlerde bir odanın yavaşça ortaya çıkışını anlatıyor.

Ama alan bakımından cimri olan 21. yüzyılımızda yatak odası bazen bir çekyata indirgenebiliyor!

Yatağa elbiseleriyle birlikte uzandıklarında Antoine, Juliette'in üzerindikileri çıkarıyor.

Kadınlar sıklıkla "bunu beklemiyordum" der. Yalan.

Âşığı tarafından soyulmuş bir kadının tertemiz iç çamaşırları bunun kanıtıdır. Sık sık yıkandığı için sararmış naylon iç

çamaşırlarına rastlamak mümkün değildir. Gerçekleşecek olanı öngörmek daha önce de altını çizdiğimiz gibi günümüz kadının bir yetisidir.

Sıfır sınırı üç ay önce karşılıklı bir yıldırım aşkı yaratmıştı. Birbirlerini keşfetmek için geçen bir mevsim. Ama iki kahramanımızın bu zamanı boşa harcadıklarını gördük.

Bir aşk gecesi bir ilişkiyi derinleştirebilir mi? Çıplak bedenler o ana kadar söylenmemiş olanı -işte bu yüzden kalıcı bir ilişkimiz olacak- dile getirebilir mi?

Gerçekten paradoksal bir süreç.

Okula gidip Spinoza'yı okuyanlar, Monet'nin beyaz nilüferlerini yorumlayanlar, Amerikan liberalizminin ekonomik uygulamalarını, insan hakları çerçevesinde mücadele veren Hayek'inkilerle karşılaştıranlar siyasi partilere, sendikalara, hükümete, Putin'e, Çinlilere ve neden olmasın papaya modernleşmelerini tavsiye edebilecek durumdalar... Sonuç olarak, günümüzde erkekler ve kadınlar insanlar arasında diyaloga, paylaşılmış bir dünyada daha mükemmel bir geleceğe inanıyor...

Bedenlerinin, sadece bedenlerinin bir jestle, zekâlarının, muhakeme yetilerinin, duyarlılıklarının başkalarıyla paylaşma talimatı vermediği bir şeyi açıklayabileceğini nasıl umabilirler?

İnsanlar arasındaki ilişkilerin %70'i sözcüklerle kurulur. Personel müdürleri, pazarlama uzmanları, ticaret okulu öğretmenleri kararlarının bir bölümünü beden diline, sessizliklerin, mimiklerin, homurdanmaların, kafa sallamaların, omuz silkmelerin, el, ayak, ağız kaş hareketlerinin dile getirdiklerine göre belirler.

Denemesi kolay. Şirketin insan kaynakları müdürüne %50'lik bir zam talep ettiğinizi söylemeniz yeter. Yanıt olarak boş bir bakış, buz gibi bir sessizlik mi? Bu durumda "susmak kabul etmektir" halk deyişi sizi tuzağa düşürecektir.

Bedenin açıkladığı gerçekler sözcüklerinkinden daha mı güvenilir?

Nörobiyolog Profesör Guy Lazorthes duyular sisteminin, özellikle de dokunmanın önemini ortaya koymuştur. Dokunma çocuğun psikolojik gelişimini büyük ölçüde etkiler. Sözcüklerden önce kendimizi hareketlerle ifade ederiz. “Hareket ruhsal yaşamın yegâne ifadesi ve ilk aygıtıdır.”

Aşkta bedenlerin diyalogu evrimleşti. Artık kadınlar daha aktif bir rol oynuyor.

Kuşkusuz 20. yüzyıl, iki dünya savaşıyla, Yahudi oldukları için yaşama hakkı olmayan bir halkın soykırımıyla, Japon halkına atılan atom bombalarıyla -o dönemde buna sadece Camus açıkça karşı çıkmıştı-, 1,5 milyon Kamboçyalının sürgünü ve ölümüyle, Biafra’da yaşanan açlıkla, Ruanda ve Darfur katliamlarıyla, Afganistan’ın karanlığa gömülmesiyle, ABD’yi, İspanya’yı, Birleşik Krallık’ı yasa boğan terörist eylemleriyle, Avrupa’nın İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra verdiği ve tutınayı beceremediği büyük barış sözüyle tarihte kötü bir namla anılacaktır.

Ama bu karanlıkların arasından kadınların özgürlüğü ortaya çıktı. Bu özgürlük sadece cinsellikten ibaret değil.

Ya da daha doğrusu cinselliği de kapsıyor. Doktor Boccard’a göre cinsellik erkeklerin evreninde varlığın dört boyutunu ortaya koyuyor: fiziki mekanizmalar, kimyevi mekanizmalar, entelektüel süreç, duygusal yaklaşım.

Sonuç olarak aşk.

Kadınlar yatakta tabulardan özgürleşmiş ve daha aktif görünüyor.

2007 ilkbaharı. Ulusal Sağlık ve Tıbbi Araştırma Enstitüsü (Inserm) ve Ulusal Demografi Araştırmaları Enstitüsü’nün (INED) 18 ile 69 yaşları arasındaki 12 bin 364 kişi üzerinde yaptığı araştırmada kadınların %80’inin oral seks yaptığı sap-

tandı. “Erkeklerin ve kadınların cinsel organlarının ağız ve dil yoluyla uyarılması seks yaşamının sıradan bir parçası haline geldi.”

15 yıl önce, 1992’de, ACSF’nin (Fransa’da Cinsel Davranışların Analizi) 20 bin kişi üzerinde yaptığı araştırma, 55 ile 69 yaş arasındaki kadınların %48’inin erkeklerin cinsel organını ağız ve dil yoluyla hiç uyarmadığını ortaya koyuyordu.

Günümüzde kadınlar partnerlerinin sayısını 4,4 olarak itiraf ediyor, bu sayı erkeklerde 11,6.

İki cins için aylık ortalama ilişki sayısının 8,7 olması cinsel aktivitenin sıklaştığını gösteriyor. 1970 ve 1992 anketlerinin sonuçları birbirlerine çok yakın.

En büyük yenilik çiftler halinde yaşayan 50 yaş ve üstü kadınların cinsel yaşamlarında görülüyor. 1970’te kadınların %53’ü o yıl boyunca sadece bir kez cinsel ilişkiye girdiğini belirtirken bu oran 1992’de %77’ye yükselmişti. Günümüzde 50 yaş ve üstü erkek ve kadınların cinsel ilişki sıklığı neredeyse örtüşüyor (7,3 ve 7,2).

Haftada iki cinsel ilişkiden fazla, hatta tanışmanın ilk altı ayında bu sayı üçe ulaşıyor. Bu durum cinsel birliktelikle haz almanın ailenin sıradan bir faaliyeti haline dönüştüğünü gösteriyor.

Kamasutra mutfak kitaplarının yanında yer alıyor.

Ama tıpkı en mükemmel yemek tariflerinin üstat Bocuse’e dönüşmeye yetmediği gibi, üzerinde giderek daha fazla bilgi sahibi olunduğuna inanılan cinsellik âlemi kendini gizliyor. *Traité des Orgamses/Orgazmların İşleyişi* kitabının yazarı olan seksolog Gérard Leleu’nün bu konudaki açıklamaları hem bilgilendirici hem de şaşırtıcı!

Bundan başka bir şey düşünmeyen erkekler *şehvet dolu* bakışlarıyla bir *hayvan* gibi seks yapabilir...

Cinsel birleşme sırasında erkeklerin sadece %47’si orgazm olabiliyor.

%3'ü cinsel ilişki sırasında hiç orgazm olmadığını itiraf ediyor (www.aufeminin.com).

Zaten bir erkeğin boşalması illa ki zevk aldığı anlamına gelmez.*

Simone de Beauvoir'a göre "erkek şehvet duygusunu kaybedince"

Gerçekler yerle bir mi oluyor?

Belki de ilişkinin zamana karşı koyması için bir başkasına cinsel olarak bağlanmamızın nedeninin şifresini çözmek gerekecek

Aşk artık çiftlerin temel değeri haline geldiği için, INED sosyologu Michel Bozon dobra dobra şunları söylüyor: "Cinsellik birlikteliğin çimentosu, en önemli bileşenidir... Günümüzde cinsel ilişki çiftlerin yaşamının temel belirleyenidir."

Kısacası: Haz almıyorsa, sizi terk mi ediyor? Haz alıyorsa, tüm yaşamını sizinle mi geçiriyor? Tam tersi kadınlar için de geçerli mi?

"Bana bak, gözlerini görmek istiyorum" diyor Antoine, Juliette'e.

Gözlerini açıp yeniden kapıyor. Bunu Antoine'ın açık bırakmak istediği gece lambasının ışığının gözünü almasından değil, "zamanı ve mekânı ortadan kaldırarak ana rahmine benzeyen şehvetli bir gecenin bağrında kaybolup gitmek istediği için yapıyor." (Simone de Beauvoir, *Deuxieme Sexe /İkinci Cins*, Gallimard, 1949)

Beauvoir'a göre, bir kadın için cinsel haz "kendini tam anlamıyla bırakmayı" gerektiren "bir tür büyülenme" anlamına geliyor. Bu "kendini tam anlamıyla bırakma" sürecinde kadın

* Kaynaklar: 24 Nisan-3 Mayıs 2001 tarihlerinde *Marie-Claire* için yaşları 18 ile 60 arasında değişen 500 kadınla kota metodu yöntemiyle -yaş, meslek, bölge- yapılan anket; Contexte de sexualité en France/Fransa'da Cinsellik anketi, s.109.

özellikle “erkeğin karşısına koyduğu ayrılma olgusunu ortadan kaldırmayı” diliyor.

Hem *nesne* hem *özne* olmak isteyen bir kadın.

Antoine kafasını koltuğunun altına yerleştirip, avucunun içini boğarcasına yüzüne yapıştırdığı Juliette’i ağırlığıyla ezdikten sonra, kenara kaykılıyor.

Edebiyatta, bedenlerin bu ayrılış anı, sıklıkla sessizce geçirilir.

Yine de aşkı gerçeklikle yüzleştiren bu an ne büyük bir kopuşu temsil eder!

İlk karşılaştıkları günden ve sıfır sinirinin uyarısından beri, kendilerine itiraf etmeden, bazen de kendilerine itiraf ederek, bedenlerde cisimleşmiş iki varlığın birlikteliğinin o simyevi anına doğru ilerliyorlardı. Ekonomistlerin ya da kumarbazların terimleriyle, bu, yatırımlarının sermayesiydi.

Antoine geri çekiliyor, bedenler birbirinden ayrılıyor ve belki de tüm aşk macerası bu anda sınırlarına ulaşıyor. Kadınlar bunu iyi bilir. Bir halk deyişinde söylendiği gibi: “İstedigini elde etti.”

Simone de Beauvoir bu kopuş anını kadınlar açısından mükemmel bir şekilde tasvir ediyor: “Erkek cinsel birleşmeden sonra şehvet duygusunu kaybedip kendi içine döner.”

Bu erkek uyuma ya da çıkıp hava alma eğilimi gösterirken, Beauvoir’a göre kadın bir tatminsizlik yaşar: “Kadın cinsel birleşmeyi hazzın doruklarına ulaştığı büyülenme süreci tamamen sona erene kadar uzatmak ister; ayrılma onun için memeden kesilme kadar acılı bir kopuştur.”

Erkekler “bu ani ayrılışın kadında yarattığı öfkenin” bilincinde değildir. Cinsel birleşmeden sonra erkeklerin sanki az önceki birlikteliği yadsırmış gibi istemeden, beceriksizce ettikleri sözler ne büyük yaralara yol açar.

Haftada iki ya da üç kere yaşanan bu birleşme/ayrılma Simone de Beauvoir’ı acilen yeniden okumayı ve aynı zaman-

da bu konuda büyük yazarların yazdıklarını unutmayı gerektirir.

“Ne kadar ünlü olurlarsa olsunlar, arzudan ve cinsellikten söz edecek durumda olmayan nice tanınmış düşünür vardır.” İşte bunlardan biri olan Dr. Boccard’ın itirafı...

Epiktetos: “Özgürleşmeyi sağlayan arzuların tatmini değil yok edilmesidir.”

Heraklitos: “İnsanların arzu ettiklerine ulaşmaları kendileri için hiç de hayırlı değildir.”

Renan’a göre arzunun hiçbir anlamı yoktur: “Her arzu bir yanılsamadır, ama olaylar öylesine gelişir ki arzunun boşluğu ancak tatmin edildikten sonra anlaşılır.”

Nietzsche kavramın içini boşaltır: “Sonunda arzunun nesnesi değil kendisi arzulanır.”

Ya romancı Paul Auster’a ne demeli: “Cinsel arzu belki de öldürme arzusu anlamına da gelebilir!”

Belki de tedbir olarak onun yerine daha eskilerden Clemenceau tercih edilebilir: “Aşkta merdivenin çıkıldığı an en mükemmelidir.”

Lacan’da maceranın sonlanma şansı vardır: “İnsanın arzusu bir diğerinin arzusunda anlamını bulur.”

Paul Valery de kafaları karıştırmaktan geri kalmaz: “Yeni olanın en mükemmel yanı eski bir arzuya karşılık vermesidir.”

Yeniden barışmak için bir cep telefonu

Sonra, önce değildir.

Monsieur de La Palice’in (Bay Doğru’nun -ç.n.) sizin gerçekliklerinize ihtiyaç yok. Durum ciddi. Antoine ve Juliette ya hep ya hiç kararı almak üzereler.

Aşk süreci başladığında, yataktaki ilk buluşma, ne kadar beceriksizce gerçekleşirse gerçekleşsin, olayların akış yönünü değiştirmez. Bu buluşma bir uyum testi olarak değil, birlikte aşılması gereken bir etap gibi yaşanır. Erkek hazza doğru hızla

koşuyor ve kadın çekingence davranıyorsa... Aşk bu kusurları birer sevmeye gerekçesine dönüştürür. Erkeklerde heyecan duygularının kanıtı olarak ortaya çıkar. Kadının okşayışlarındaki becerisizlik ise duygulandırıcı bir deneyimsizliği ifade eder...

Ama Antoine ve Juliette tepkisel tavırlarıyla bu süreçleri altüst edecek gibi görünüyorlar.

Bedenler kendilerini ifade etti: *Hoşuma gidiyorsun, seninle çok uzaklara gidebilirim, haz alman için olası yasaklarımı kaldırıyorum.* Yine de aşk macerasının devamı konusundaki tereddütler bir şeylerin daha doğrulanmasının gerektiğini gösteriyor.

Tercih.

Bedenler aşkın özünü ifade etmekte yetersiz kalır: *Sen eşsizsin. Tercihim senin varlığını eşsiz kılıyor.*

Zaten bu beyan eşlerden birinin sadakatsizliğinde en acı deneyimi yaşıyor: eşsiz olunmadığının, diğeri için bir daha asla eşsiz olunamayacağının keşfi.

Yine aynı beyan çift yatakta iki üç kez birlikte olup bütünleşmeyi başaramadığında da yaralayıcı bir etki yaratıyor.

Bir çift *o sensin, bir başkası değil* tercihiyle oluşuyor.

Antoine ve Juliette biri sırt üstü diğeri yüzükoyun sessizce yan yana uzandılar. Antoine sol kolu Juliette'in belinde ama kafası ters yöne çevrili ve yüzü çarşafa gömülü.

Aniden bedeninin konumundan dolayı boğuk bir sesle soruyor: "Benimle uyuyacak mısın?"

Juliette duraksıyor. Bu gece için birlikte karara varmamışlar mıydı? Bu soruyu sorması yalnız uyumayı tercih ettiği anlamına mı geliyor?

Az önce, sevişmenin sıcak anlarında şimdi yerde duran yastıkları fırlatmış, şimdi yarısı yatağın dışına sarkmış olan çarşafı üzerinden atmıştı ve şimdi banyoda kısa süre kaldıktan sonra başucu lambasını söndürdü. Juliette kısa süre sonra uyuya kalacağını tahmin etti.

Elbette, bu dağınıklığın ortasında uyumak Juliette'e imkânsız görünüyor. Banyodan gelen ışıktan dolayı oda yeterince karanlık değil. Kalkıp lambayı söndürmek gerekiyor. Bu vesileyle serinlemek için yüzünü yıkayıp, dişlerini fırçalayabilir. El çantasındaki torbada yedek iç çamaşırı, tarak ve diş fırçası var. Ama çanta salonda. Ne yapması gerek? Soru sormak için vakit geç. Antoine uyuyor. Horluyor. Diğerini tanımadıkça her şey ne kadar zor görünüyor.

Antoine, Juliette'in kendisine verdiklerinden başka ne bekliyordu?

Ve Juliette bu fiziki birliktelikten ne bekliyordu?

Yine de, kahramanlarımız şanslılar grubuna mensup.

Cep telefonu çalan Antoine yeniden ışığı yakıyor. Ama bu lanet telefon da nerede?

"Salonda" diyor Juliette.

"İmkânsız, onu asla yanımdan ayırmam."

Juliette ona boynunda bir zincir olsaydı -Antoine çıplaktı- telefonunu ona bağlayabileceğini söylemek istedi. Telefon elbette salondaki kanepenin üzerinde. Arama sona eriyor. Antoine arayanın Adrien olduğunu görünce oğlunu arıyor.

"Ne oldu?"

"Baba müdahale etmen gerek. Annem Brezilya'ya gitmemi istemiyor."

"Bu gece yola çıkmıyorsun öyle değil mi? Yarın konuşuruz."

Telefonu kaparken, ardından gelen Juliette'in çantasını aldığı fark ediyor. Görüntüyü çekici bulunca onu büyük bir aynaya doğru sürüklüyor.

"Bak, nasıl görünüyoruz."

İkisi de çıplak, Juliette omzuna astığı çantası bedenini çarpazlamasına sarıyor.

"Sorun, bu çantanın içinde neler olduğunu bilmek" diyor Antoine bilgiç bir ses tonuyla.

“Belki de bakır vardır...”

Gölüşüyorlar. Aralarındaki gerilim kayboluyor.

Gülme bir kaçış, suçun işlendiği an orada olmadığını ispatlama çabası mıdır?

Kahkaha mucizesi. Kaçınılmaz olanın mantığına yaptığı nanik.

Aşkta, tehlike kendini trajedilerin romantizmine kaptırmaktır.

Verona. Birçok önemli şahsiyet caddeleri ve ırmağı Adige boyunca gezindi. Catullus ve Vitruvius orada doğmuştu. Charlemagne, Dante, Napolyon, Goethe, Stendhal, Paul Valéry ve öncesinde Ostrogot Kralı Theodoric gizemli Etrüsklülerden kalma bir ipucunu, bir parfümü, bir taşı keşfetmek umuduyla buraya gelmişti. Jules Cesar burada iki düşman arasına sıkışmıştı.

Yetiştirdiği en ünlü iki çocuğu olan Romeo ve Juliette’in orada birlikte yaşamasına izin verilmemişti. Trajik bir aşk. Ailevi ve toplumsal yasalar tutkuya baskın çıkıyordu. Efsane Kelt Avrupa’sına, İrlanda’ya, İngiltere’ye, Norveç’e ve Normandiya’dan Fransa’ya yayıldı. Tristan ve Isolde de kendi paylarına orada öldüler.

Rüzgâr Gibi Geçti. İki kahramanın biricik çocuklarının kaza sonucu ölmesi sonucu ayrılmalarıyla sona eren ve Margaret Mitchell adlı bir Amerikalı kadının imzasını attığı bir başka aşk romanının sinemaya göz kamaştırıcı bir şekilde uyarlanması. Daha öncesinde, bir Fransız romancısı Madame de La Fayette ahlâk kurallarına boyun eğmişti: Nemours’a ölümcül ve karşılıklı bir aşkla bağlandığını anlayan kahramanı Cleves prensesi bir manastıra kapanmaktan başka bir çare bulamamıştı.

Bu romandan birkaç yüzyıl önce, Çin’de sahnelenen *Ha-*

nın Sarayında Bir Sonbahar adlı tiyatro oyununda İmparator Yuandi ile Wang Zhaojun arasındaki geleceği olmayan bir aşk hikâye edilir: Genç kadın intihar eder. Aynı şekilde, *Bin Bir Gece Masalları*'nda, Pers Prensi Ali Bin Bekar ve Halife Harun Reşit'in gözdesi Prenses Şems el Nehar birbirlerine âşık oluyor, geleneklere karşı koyan bu aşkın sonucunda iki sevgili ölüyordu.

Rusya'da yasak aşkın büyük romanını Tolstoy yazdı. Anna Karenina, Vronski'ye hissettiği duyguların ateşinde kocasını terk ediyor -kuşkusuz bu yürekli davranış gelecekteki aile anlayışındaki değişimin habercisiydi- ve oğlunu görmesi yasaklanıyordu. Burada, baskın düşünce çok netti: Toplum çocukların eğitimini tutkularına yenik düşmüş bir kadına bırakamazdı.

20. yüzyılda, mutlak aşk ölümün pençesinden kurtulamadı: Batan gemi *Titanik* bir Hollywood başyapıtına ismini veriyordu!

Ama artık 21. yüzyıldaız. Aşkta bizi büyüleyen kurguları aşmaya cesaret edip mutlu sonları yeniden düzenlemeliyiz.

Bir erkek yatakta başarılıysa, kadın duygularını ifade eden basit sözcükleri bulacaktır. Erkek kendinden önce dünyanın var olmadığını kesin bir şekilde öğrenmeyi bekler.

Ya âşık erkek tutkularının doruklarına çıkmayı başaramazsa? Emin misiniz? Onu sevdiğinize göre bu mümkün değil.

Ya âşık kadın yapmacık, çekingen davranıyor, davranışlarında etkileyici olamıyorsa? Ona içine girmekten korktuğu mutlak aşk labirentinde rehberlik etmek ne büyük şans!

Ona güvenin, kendinize güvenin. Aşk sağlığa yararlı olduğu için sadece kazanmayı hedefleyin. Pfizer grubu 2002'de yüzyılın açılışını yapmak için yirmi dokuz ülkede cinsellik üzerine yaptığı bir araştırmanın sonucunu kamuoyuna açıklıyor. "Soru yöneltilen kişilerin yaklaşık %70'i sağlıklarının çok yerinde olduğunu söylerken, son bir yıl içindeki seks yaşam-

larının da oldukça tatmin edici olduğunu ilave ettiler. Duygusal tatminle sağlık arasında da benzer bir ilişki ortaya ıktı.”

Daha fazla ne düşlenebilir ki? Ah, evet, dünyayı kurtarmak. Onu çok sevmek. Doğanın ortasında aşk yapmak: Fransız âşıklarına özel bir fantezi.

Bu arada, teknoloji ve zgr pornografi çağında, iki kişilik büyük aşklar hââ sıradan bir şekilde tüm ışıklar söndükten sonra yatakta yaşanıyor.

5. ÇİFT

21. yüzyılın başında önlerinde bir fincan kahve duran iki adam: “Demek evleniyorsun...”

Eylem iradi, sözler nükteli gibi görünse de, çift olarak yaşama niyetini sembolize etmek için ne garip bir sahne! Yüzyıllarca önce, ortaçağda yaşananlar daha da şaşırtıcı...

12. yüzyılda Latince *copula*'dan (bağ, zincir) türeyen *couple* (çift) sözcüğü özellikle köpekli avlarda iki köpeğin bağlandığı ipi ifade etmek için kullanılıyordu! Yani çift oluşturmak sözcüğü “iki av köpeğini sürüklemek için bir iple bağlamak” anlamına geliyordu.

Eskiden, resmi anlamda geçerli olan çift modeli bir kadınla erkek arasındaki *mantık* evliliği idi. Günümüzde, aile, klan, kasaba ya da geleneklerin belirlediği sosyoekonomik çerçeveye uygun düşmek için değil, aşk için birlikte yaşamaya cesaret ediliyor. Çift, evlilikle, evlilik sözleşmesiyle ya da özgür birliktelikle bir araya gelmiş bir kadının ve erkeğin ya da iki erkeğin ya da iki kadının özgür iradeleriyle oluşturuluyor.

Dünyada kaç çift var?

Bu soru Büyük Birader'e rağmen yanıtsız kalacak! Yine de, atomik saatler sayesinde, dünyanın *gerçek zamanlı* nüfusu, günde kaç bilgisayar ve cep telefonunun faaliyete baş-

ladığı, ülkelerin GSMH ve GSYİH'ları, hatta her gün kaç bebek doğduğu bile hesaplanabiliyor.

Ama ne mutlu ki, gezegenin tüm dosyalarını tutan Süper Büyük Birader'in aşkın kırılğan, hareketli bir göstergesi olan çiftin karşısında eli kolu bağlanıyor.

Çünkü bir çift oluşturmak, özellikle arzu üzerine kurulmuşsa içinde bir belirsizlik payı taşıyor.

Bazı biyologlar arzu üzerine kurulan birlikteliklerin çok kısa ömürlü olduğunu söylüyor. Diğerleri ise arzunun sevgiden sonra geldiğini öne sürüyor, tüm bunlar beynimizin prefrontal korteksi ile dopamin, nöradrenalin, serotonin üçlü modülatörleri arasındaki karşılıklı iletişim sayesinde gerçekleşiyor.

Kısacası, bilinmeyen bir süre boyunca sevmek, sevilmek bir muamınaya dönüşüyor.

O zaman, bu *Sen ve Ben* önsezisi neden, *yaşam için mi?*

“İkili yaşam daha güzel”

Teknenin rüzgâr yönünde yol almasını sağlamayı bilmek koşuluyla... Çünkü ismi önceden *Kopuş* olarak tanımlanmış bir siklon bu yüzyılın başından beri borsayı, bankaları, şirketleri, siyasi partileri ve sosyal ilişkileri süpürüp atıyor.

Alışkanlığı olduğu üzere Fransa bu siklondan uzak duracağını sanmıştı. 2006 ve 2007 yıllarında 1 milyonu aşkın kişi evlendi ve 350 bin kişi evlilik sözleşmesi imzaladı. 2007 ve 2008 yıllarında, 1,7 milyon bebek doğdu.

Ama fırtınanın rüzgârları şimdiden etkilerini göstermeye başlamıştı. 2004'te 2 milyon Avrupalı, 2,5 milyonu aşkın Çinli boşanıyordu. OECD'ye göre, önümüzdeki yıllarda, çiftlerin %50'si bu zorlu koşullara dayanamayacak. Dünya Bankası 2005'te, emekli maaşları ve dul kadın aylıkları için alarm zillerini çalıyordu.

BM ne yapıyor?

2008'de bir demografi yillığı* yayımlandı. Ulusların iç bilgilerini elde etmek ve doğrulamak hiç de kolay olmadığı için bunu hafife almayalım.

İşte 24. ve 25. tablolardan itibaren seçmeli bir sentez:

*2006'da (ya da 2005'te) Avrupa'da yaşayan
1000 kişi için evlenme ve boşanmaların sayısı*

	<i>Evlenmeler</i>	<i>Boşanmalar</i>
Fransa	4,4	2,3
Almanya	4,5	2,3
Belçika	4,3	2,8
İspanya (2005)	4,8	1,7
İtalya (2005)	4,2	0,8
İrlanda	5,2	0,8

Çöküntü bizi yutmaya başlıyor. Yoksa *sonsuz dek süren aşk* yakında geçmişin bir kalıntısı haline mi gelecek? Ya yıldırım aşkı konusunda uzmanlaşmış dostumuz sıfır sınırı, o da işsiz mi kalacak?

2004 yılında, Fransa'da, 12 milyon 496 bini evli olmak üzere 15 milyon 544 bin çift vardı. Yani 62,4 milyonluk nüfusun 32 milyona yakını çiftler halinde yaşadığını beyan ediyordu.

Juliette duş alıp makyaj yaparken, iki saatlik bir uykuyla geçen gecenin ardından dipdiri kalkan Antoine kravatını taktıktan sonra ayakkabılarını giydi ve işe gitmenin sabırsızlığıyla laptopunu dizlerine alıp yatağın kenarına oturdu. Hammadde sitesini açıp son piyasa hareketlerini izledi... 27 Hazi-

* BM Ekonomik ve Sosyal Konsey İstatistik Bölümü, Demografi Yillığı, 4 Ağustos 2008. 1948'den beri yayımlanan bu elli sekizinci yıllık dünyanın iki yüz otuzüç aykırın ülke ve bölgesinden toplanan resmi istatistikleri bir araya getiriyor.

ran. 7.30. Acil. Kullanılmış rayların ihraç edilmesini teklif ediyoruz -miktar: 2 milyon ton. Vay canına, ama London Metal Exchange'de ne yapıyorlar? Kuşkusuz bu ilan da piyasaı altüst etmek için uydurulanlardan biri...

“Juliette, geliyor musun? On dakika sonra çıkmamız gerek!”

“Bize kahve yaptın mı?”

“Evet, içmek için seni bekliyorum.”

Juliette çok sıradan görünen bu cümleinin içerdiği sevecenliği anladı mı? Ya Antoine bu sözlerle bir karşılık bekliyor mu?

Aralarında en az dört metre var, biri aylak aylak odada dolaşırken, diğeri kapısı düşüncelerle ya da sözlerle diyalogun devamını sağlayacak şekilde açık duran banyoda hazırlanıyor. Eve geldiklerinden beri ilk defa birbirlerini görmüyor, birbirlerine dokunmuyorlar.

Aynaya mümkün olduğunca yaklaşmak için lavaboya doğru eğilip makyajın hatayı hiç affetmediği o en hassas aşamasına yoğunlaşıyor: Gözlerinin çevresinde gece mavisi bir kalem gezdiriyor. Elbette bu alışılmadık çabayı ona hoş görünmek için gösteriyor. Bir aşk gecesinin ardından, kadın sevgilisinin bakışlarını üzerine çekmeye devam etmelidir. Zaten, bu kalemi dün Monoprix'den almıştı.

Bir süreliğine boş kalan Antoine onun iç dünyasını gözlemliyor. Süslenmek için bunca zaman kaybı. *İş kadını* ve bakımlı. Kuşkusuz keyif alıyorsa, sevdiği kişiye, iş yerindeki meslektaşlarına, arkadaşlarına, bakanlıkta çalışanlara çekici görünmek onun hakkı. On beş dakikaya kalmadan evden çıkıp ayrılacaklar... Ama bu ayrılığı öngörmüş olan Juliette tüm zamanını ona ayırmıyor... Geçirdikleri geceden önceki kimliğine bürünmüş bir halde Antoine'ın merkezinde olmadığı meşguliyetleri düşünüyor. Birkaç dakika daha bekledikten sonra Antoine kendi kendine: “ben bir ahmağım!” diyecek.

Dilin bir yüzü. İnsan kendi kendine konuştuğunda umudunu ve hayal kırıklığını gizlemek için ne gibi sözcüklere başvuruyor!

Lacan, itiraf ve söz

Tarih sözcüklerle yazılır. Cumhuriyet bile sadece bir “evet” için 212’si deniz aşırı ülkelerde olmak üzere 36 bin 783 belediye başkanlığı inşa etti. *Bana hiç söylemezsen beni sevdiğini nereden bileceğim?*

Geçen yüzyıl, 1967’de, bir adam “je t’aime non plus (-Seni seviyorum -ben de hiç) gibi garip bir deyişi ortaya attı.

Serge Gainsbourg çağını yorumlamayı biliyordu.

Sözcüklerle oynamak, onlara karşı koymak. 68 Mayıs’ının “yasaklamak yasaktır” sloganı Sorbonne’un duvarlarında çiçekleniyordu. Gainsbourg’un efsanevi şarkısı 20. yüzyılın rakamlarındaki ikiliğe benziyordu. Brigitte Bardot ile bir düet için bestelenen *Je t’aime moi non plus şarkısının* yeni versiyonu iki yıl sonra Gainsbourg’un *hayatının kadını* Jane Birkin için yeniden düzenlendi. Nakaratın sözleri Fransa’ya ateş saçtı: Gidiyorum, geliyorum,/Kasıklarının arasında”, vs.

Jane ve Serge orgazmın şarkısını mı söylüyorlardı? Ama hayır.

Biraz gerçekçi bir şekilde aşkı anlatıyorlardı. Tıpkı “kaldırım taşlarının altında kum var” gibi.

İkilik, metafor ve yapmacık uçarılık arasında Lacan için ne muhteşem bir yüzyıl! “Psikanaliz varsa ve etkilerini gösteriyorsa, bu durum sadece itiraf ve sözlerden kaynaklanıyor.”*

Sözcükler konuşuldu, şarkılarda söylendi ya da yazıldı. Ve hep söylediklerinden daha fazlasını dile getirdiler.

Başka beyinlerle iletişim kurmak için beynimizden çıkan sözcükler farklı anlamlara yönelirler. Beynin üç katlı evini

* Madeleine Chapsal ile röportaj, Express, 31 Mayıs 1957.

hatırlayalım. Zemin katta öncelikli duyusu koku olan sürün-gen beyni. Duyguların sahanlığında, duymanın hâkim olduğu limbik beyin.

Dostum, ovalarımızın üzerinde uçuşan leş kargalarını du-yuyor musun?

Dostum, zincire vurulan ülkenin boğuk çığlıklarını duyu-yor musun?

Hey...

İkinci Dünya Savaşı'nda *Partizanların Şarkısı*. Sözleri Jo-seph Kessel ve Maurice Druon'a, bestesi Anna Marly'ye ait olan Direnişin Marşı BBC'de çalındı.

Söz yazarlarının yurttaşlarını kulaklarına hitap ederek uyandırmak istedikleri çok açık. Uzmanlar 21. yüzyıla görsel-liğin damgasını vuracağını düşünmüştü. Beynin en üst katın-da, görüntüyü, resmi, bakışı öne çıkaran neokorteksten yayı-lan bir dünya.

Aslında, sinema ve yeni teknolojiler, görüntü ve ses, duy-gu ve mantık arasındaki bir miksajı ortaya koyuyor.

Aşkta, çiftler beyinlerinde bilinçli ya da bilinçsiz olarak hazırlanan görüntülerden yola çıkarak kendi filmlerini oluş-turur.

Pek şiirsel olmasalar da, duygusallık ifade eden bu görün-tüler hem günlük yaşamdan -“en sevdiğim yemeği yapıyor”- hem de cinsel yaşamdan -“bu tişörtün içinde ne kadar da çe-kici görünüyor” ya da “yüzünü kötü bir ifadeyle asması ne çekici!” kaynaklanır. Ses tonu sözcükle oluşur.

Bir çift arasında kaleme alınan sözcükler koşullara bağlı bir ayrılığı ya da bir noktaya vurgu yapma, onu birlikte ince-leme ihtiyacını dile getirir.

Sözlerin eşler arasında bir bağ örmesi gündelik fiziki ya-kınlığı belirtmesinden kaynaklanır. Yanınızdan üç yüz metre

uzaklaşan birine, “sevgilim, bu akşam işyerinden erken çıkar-
san beni arabayla alır mısın? Böylece otobüse binmeme ge-
rek kalmaz” ya da “pazar, annemin doğum günü. Bize çikola-
talı pasta yapacak mısın?” ya da “hadi yatağa gidelim mi?” di-
ye bağırmak zordur.

Sevecenliği, coşkuları, gündelik yaşamı ve akla gelen şey-
leri dile getiren sözcükler.

Barışın ve savaşın sözcükleri. Çünkü barış anlaşması söz-
cüklerle imzalanır ya da uygar dünyada savaş sözcüklerle
ilan edilir.

Halk dilinde yer alan ve aşta asla kullanılmayan “kokusu
çıkar!” gibi deyişler neden kaynaklanmaktadır? Beyin evinin,
kokunun baskın olduğu zemin katından mı?

Beynin üç anahtar duyuya -koklama, duyma, görme- sa-
hip olan üç katlı evi dile katkıda bulunuyormuş gibi görünü-
yor. Belki de, dilin aştaki önemi buradan geliyor.

İlk gecenin ilk sabahı. Juliette banyoda makyajını tamamlar-
ken, Antoine ikisi için hazırlarken gurur duyduğu bir sür-
prizi gerçekleştirmek amacıyla iki fincana kahve doldurdu.

Kendini yalnız bırakılmış hissetmenin keyifsizliğiyle gü-
nün ekonomik haberlerini izlemek için laptopunu açan An-
toine, ardından salonun balkonunda amaçsızca gezindi. Ama
kadınlar süslenmek için neden bu kadar zaman harcıyor?

İşte nihayet, kendinden emin bir şekilde ışıklar saçarak
geliyor. Juliette hemen yatağın üzerindeki tehlikeyi fark edi-
yor. Üzerinde ağzına kadar kahve dolu iki fincanın bulundu-
ğu tepsi çarşafa dolanmış yastıkların hizasında duruyor. Hep-
si birden Antoine’ın açık duran bilgisayarının üzerine dökül-
mek üzere.

“Antoine saçmalıyorsun!”

Laptopu alıp odanın bir köşesindeki masanın üzerine ko-
yuyor.

Ve hazırladığı tepsiye bakmaya tenezzül etmiyor.

“Kahve soğumuş olmalı, dökebiliriz. Kahve makinesinde sıcak bekletmeliydin!”

Antoine afallamış bir halde ona bakıyor. İnanılır gibi değil! Oysa o sevdiği çikolatalardan geriye kalanları kahvelerin yanındaki bir şekerliğe yerleştirmeyi düşündüğü için aşk dolu bir teşekkür beklemişti.

Antoine öfkelenirken, Juliette “saldırganlığını” taçlandırmak için tek yanlı bir karar alıyor: “Dinle, tekrar kahve yapacak zaman yok, herkes işyerinde içsin.”

On dakika geçmeden Antoine’ın domates yeşili Austin’ine yerleştiler. Günümüzün ölçütlerine göre düzeyli bir adam olan Antoine onu Sanayi Bakanlığı’na götürürken içinden sessizce kükrüyor...

Veronalı âşıklar kavga ediyor muydu? Zamanları olmuyordu! Romeo ve Juliette birlikte yaşasalardı muhtemelen bizimle aynı nedenlerden dolayı tartışacaklardı: “Çöp poşetini hâlâ çıkarmadın mı?” “Eski basket ayakkabılarımı bulamıyorum. Umarım atmamışsındır!”

Birlikte yaşamın başlarında tartışmalar gönül alıcı barışmalarla sonuçlanır. Ama bunu sistemli bir diyalog aracı haline getirmek tehlikelidir ve uzun vadede mutluluğun tadını kaçıır.

Yine de psikologlara göre, âşıklar ilk tartışmayla kendilerini tanıtma sürecinden gerçek dünyaya dönerler.

Antoine arabada konuşmaktan kaçınmak için radyonun sesini açıp Avrupalı bankaların Amerikan bankalarına göre krizi daha rahat atlatacağını anlatan deneyimli bir ekonomisti dikkatle dinlermiş gibi yaptı. Juliette öfkeleniyor. Sıcak ya da soğuk kahve meselesi yüzünden surat asılır mı?

Araba bakanlığın yakınlarında durduğunda saat 8.15’ti.

“Üzgünüm, zamanı iyi hesaplayamadım. İşe erken gelmiş oldun.”

“Yoo, hayır, iyi oldu.” Onu yeniden harekete geçirme ümidiyle: “Tatile çıkmadan bitirmem gereken işler var.”

Gerçekten de Antoine harekete geçiyor:

“Ne zaman gidiyorsun?”

“1 Temmuz Salı.”

“Gitmeden önce ararım.”

Juliette kısa süre sonra görüşemeyecekleri sonucuna varıyor. Dudaklarının ucuyla öpüşüyorlar. Ne de olsa çok yakın bir gece geçirdiler!

Antoine arabadan inmiyor. Juliette kapıyı açıp çıktıktan sonra, sırtını arabaya dönüp güvenlik görevlilerin beklediği kapıya yöneliyor. Birkaç adım attığında Austin’in yeniden hareket ettiğini duyuyor.

Kadınların sözleri!

Mesleki yaşamdaki etkililiklerini özel hayatlarına taşırlar. Ve bunu bilançoyu denetleyen bir müfettişin tarzında yaparlar. Oysa âşık partner yaşam kalitesinin iyileşmesi için bir denetimi asla kabul etmez! Hiçbir erkek gönüllü olarak eleştirilmek istemez!

“Biraz daha yavaş sürseydin direğe çarpmayacaktın.”

“Akşam geç döneceğini haber verebilirdin. Telefon diye bir şey var!”

“Göğsüne dövme yaptırırsan onu çıkarmakta zorlanacağını düşünmüşsündür...”

“Çekmecede bir sürü varken yazılım programı satın almak...”

“Pazar günü telefonda kafanı ütölediğine göre patronunun ailesi yok herhalde?”

Atlantik ötesinde, Amerikalı kadınlar dişlerini daha fazla gösteriyor. Örneğin, Mrs. Obama büyük aşkına şöyle çıkışıyor: “Sadece kendini düşünüyorsun... Çocuklarımı tek başıma yetiştireceğim hiç aklıma gelmemişti.”

Başkanlık seçimi kampanyası sırasında medyanın önünde bazen aile yaşamlarının hiç de ulvi olmayan arka yüzünü göstermek. Bu, her gün herkesin televizyonlarda hayranlıkla

izlediği o kahraman mı? Pis çoraplarını ortada bırakıyor, “horluyor, sabahları pis kokuyor”, vs.

Sanki bizi yöneten prenslerin özel yaşamı bir sır olarak kalmış gibi Michelle Obama aile yaşamlarını açıklamaya cesaret ettiği için kınandı. Büyük İskender bile, Baktriya soylularından genç ve güzel Prenses Roksana ile evliliğini Makedonyalı yandaşlarına açıklamakta güçlük çekmişti.

Quintus Curtius, -1. yüzyılda, İmparator Claudius döneminde- İskender’in romanlaştırılmış biyografisinde eleştirileri hatırlatıyordu: “Asya ve Avrupa’nın kralı bir sefahat âlemi sırasında daha sonra galiplerin komutanı olacak olan bir çocuk yapacağı bir köleyle evlendi...” Quintus Curtius, İskender’in Yunanlı yandaşlarının, büyük fatihin kayınpederi olarak bir *köleyi* seçmesinden dolayı kendilerini aşağılanmış hissettiklerini ekliyordu.

Her zamanki erkek, yeni kadın

4 Kasım 2008. Barack Obama, Chicago parkında toplanmış bir kalabalığın önünde ABD başkanı olarak ilk konuşmasını yapıyor. Medya sayesinde söylevi tüm dünyaya ulaşıyor. Yirmi iki ülkede yapılan anketlere göre, ABD başkanı dünya ölçeğinde seçilseydi, Barack Obama açık farkla kazanacaktı!

Amerikan başkanı tarihte ilk defa beyaz değil, bir melezdi. Bu büyük sembolik mesaj farklı ırkların *bir arada yaşamasını* temsil ediyordu.

Ama bu bir arada yaşama, insanlığın iki önemli bileşeni olan erkekleri ve kadınları da kapsamazsa eksikli kalacaktı. Başkan adayı “birlikteliğimiz muhteşem olacak” sözünü vermişti. Podyumda, dünyanın gözleri önünde, bir erkek, bir kadın ve çocukları.

21. yüzyıl zorluyor. İkisi de Harvard’lı, ikisi de avukat. Adam uzun boylu, çekici. Kadın uzun boylu, çok çekici. Obama’dan önceki siyasi liderler, karılarına olan aşklarını kamu-

oyuyla paylaşmıştı. Ama Baracak Obama (47 yaşında) ve Michelle Obama (44 yaşında) halka aile yaşamlarının şifresini açıklayarak bir yenilik getirdiler.

Adam karısı için “son on altı yıldaki en iyi dostum, ailemizin belkemiği, hayatımın aşkı” diyor.

Michelle Robinson Obama: “Her şeyi konuşuruz, ama onun siyasi danışmanı değilim. Karısıyım.”

Çiftlerin bir arada yaşaması nasıl düzenleniyor?

Erkekler hayatı bir mücadele, bir meydan okuma alanı olarak görüyor.

Bu, türle ilgili bir cezalandırma, bir lanet anlamına gelmemekte. Aksine söz konusu olan bilinçli bir meydan okumadır! Erkeklerin canavarlarla boy ölçüşme eğiliminin güzel bir örneği tek gövdeli bir yelkenliyle tek başına hiç yardım almadan yapılan dünya turudur: Vendée Globe. Doğaya karşı tek başına. Ne büyük bir sarhoşluk!

2008 yarışmasının onuncu gününde, Kaptan Yann Elies düşmanla karşılaşmaya hazırlanan ilkel savaşçılarına ritüellerine uygun olarak yüzüne 50 faktör güneş kremi sürüyor, yarışın en tehlikeli bölgesi olan kuzey ve güney rüzgârlarının çarpıştığı tropikler arası bölgeyi geçerken şunları söylüyordu: “Canavara yaklaşıyorum. Alizeler giderek yumuşuyor. Bu bölge biraz garip, biraz gizemli bir canavar.”

Canavarla mücadele. Ama aynı zamanda rakiplerle. Tarzan ormandan olduğu kadar kapı komşusundan ya da bürodaki meslektaşından daha güçlü olmalı!

Radarlarının birinin arıza yapması üzerine yetmiş altı mil geride kalan diğer bir kaptan Jean Le Cam ise “böyle bir macera insanını kişiliğini oluşturuyor!” diyor. “Ama burada 1914’te olduğu gibi yeniden toparlanmak gerek! Tamirat için dört saat harcarken öndekiler 23 mil yol kat ediyorlar...”

Gezeğenin tüm kurumlarında, ırk, din, politik tercih gözetmeksizin var olan şeflik kavramı böylece ortaya çıkıyor.

Tüm erkekler arasındaki bu sözleşme inanılmaz!

Orkestra şefi, parti şefi, işletme şefi, kabile şefi, servis şefi, şef garson, gar şefi, şef mühendis...

Her yanda şefler, hatta kadınların öncelikli yaşam alanları olan mutfaklarda bile beyaz kepleriyle şef aşçılar. Projeler şefler tarafından yönetiliyor! İnanılmaz gibi görünse de, ayaklanmalar bile şeflerin talimatıyla gerçekleşiyor!

21. yüzyılda bazı adımlar atıldı.

Bazıları çok eski değil, modaları hâlâ geçmedi... 1998'de, iki dünya arasındaki sınırdaki sosyolog Pierre Bourdieu başlığı oldukça anlamlı bir yapıta imza atıyordu: *Domination Masculine/Erkek Egemenliği* (Seuil).

Ona göre, bu egemenlik bilinçlerimize kazındığı için fark edilemez bir hale gelmiştir. Sosyolog, görüşlerini özellikle *Le Monde Diplomatique*'te Virginia Woolf ile bütünleştiriyordu. İki benzer yetenek ve işte baskın sembolün uzun bir süre için yenisine ihtiyaç duyulmayacak tasviri: "Gök gürültüsünü andıran sesi, çelik gibi bileği, çocuksu ifadesiyle yere tebeşirle içlerinde kararlı, katı görünümlü, yapay insanların yer aldığı mistik sınır hatları çiziyor." (Virginia Woolf, *Trois Guinéas/Üç Gine*, Des femmes, 1977)

Bourdieu *her zamanki erkeği* kalıcı kılan mekanizmaların ve kurumsallıkların tanımlanması gerektiğini düşünüyordu. Bunlar, Virginia Woolf'un sözünü ettiği "altın sarısı ve kırmızı giysilerle, vahşiler gibi taktıkları tüylerle mistik ritüellerin peşinden giden ve gücün hazzından keyif alan" erkeklerin kullandıkları pek de çekici olmayan alanlar olabilir miydi?

Bourdieu ve Virginia Woolf'un tespitlerine paralel olarak eşitlik geliyordu.

Kadınlar da var. Altmışlı yıllarda, Eliane Victor'un hazırladığı bir televizyon programı. O zamandan beri, kadınlar eşitlik konusunda adımlar atıp, şirket yöneticisi, devlet ve hü-

kümet başkanlıkları görevlerine geldiler. Pratibha Patil Hindistan'da, Michelle Bachelet Şili'de, Angela Merkel Almanya'da başkan seçildi.

Özel yaşamda fethedilen kaleleri unutmayalım. Fransa'da, 4 Haziran 1970'e kadar erkekler aile reisi olarak kabul ediliyordu. Bir yasayla yürürlükten kaldırılan bu uygulamanın yerini kadın ve erkeğin aileyi birlikte yönetmesi aldı.

Çağdaş toplumda kadınlar niteliklerine göre bir başka ayrıcalığa da sahip oldu.

Yöneten hangi özelliğiyle ortaya çıkar? Karar verme yeteneğiyle. Sözlükler bu karar anlarına ne geniş yer vermiştir!

“Mahkeme yetkisizlik kararı verdi... Konsil bu dogmanın reformuna karar verdi... Anarşi dönemlerinde her şeye güç karar verir... Kararınız nedir? Annesi bu evliliğe karar verdi... Kral savaşa karar verdi... Ben karar verir, ben yönetirim.”

Günlük yaşamda, sağduyu örneğin bir büro şefi için manevra alanını sınırlar.

Bu durumda, gidişatı yönlendiremiyorsa, şefi nasıl tanımlamak gerekir?

Güç sözcüklerdedir. Silik birinin konuşma hakkı yoktur. Şef konuşur; bu, onun ayrıcalığıdır.

Toplantılarda, konferanslarda, televizyonlardaki, radyolardaki, internetteki tartışmalarda etkin bir görev üstlenir.

Bir çiftte söz hakkı erkeklerle kadınlar arasındaki bir numaralı sorundur. Binlerce yıllık sözde bir sessizliğin ardından, kadınlar sürekli konuşuyor! Erkekler de usanmış görünüyor.

Bilim insanları beyinle ilgili araştırmaların sonucunda sözel alanda kadınların erkeklerden daha üstün olduğunu belirtiyor.

Çok sayıda erkek akşamları PC'lerine ya da sevgili Macintosh'larına sığınıyor. Bilgisayar bilgi aktarımı konusundaki

büyüleyici uygulamalarının dışında parmağa itaat ediyor ve kendisine sorulan soruları yanıtlamakla yetinip asla eleştirmiyor!

Ya kahramanımız Juliette? Yüreği sıkışmış bir halde dostu Capucine'in cebini arıyor. Artık bakanlığın aynı katında çalışmadıkları için kahve makinesinin önünde buluşuyorlar.

“Tuhaf görünüyorsun! Antoine ile işler yolunda gitmedi mi?”

“Capucine ne yapacağımı bilemiyorum.”

“Bu sabah nasıl ayrıldınız?”

“Belirsiz bir halde. Antoine karar verebilen, duygularını belirtebilen biri değil. Bunalıyorum...”

“Ama daha ilk geceden evlenme teklif etmesini beklemiyordun, öyle değil mi?”

Juliette tam da bu teklifi bekliyordu.

İnternette kadınların itiraflarını içeren bir yığın blog var.

Bir sessizin kadın âşıkları.

Erkekler sıklıkla susuyor. Bezginlikten mi? Yoksa liderliği yeniden ele geçirmek için yararlanılan bir taktik nedeniyle mi? Erkek doğurganlığı ve cinselliği uzmanı Dr. Georges Antoine de Boccard'ın açıklamalarını hatırlayalım: “Erkekler sürekli seksten söz etseler de, ilişkisel düzlemde sessiz kalıyorlar.”

Belediye başkanlığında mırıldanan “evet” ifadesine rağmen, bir çiftin aşkı sadece sözcüklerle açıklanamaz. Ama bu onaylamanın ifadesi için daha önce birçok sözcüğün kullanılması gerekir. Ve o zaman suskunların sessizliklerini bozmaları lazımdır: 21. yüzyılda bile evlilik teklifi erkeklerin ayrıcalığıdır.

Bu durumda, gerçeklik ilkesi adına ve Lacan'ın uygun bir şekilde “Şey” olarak adlandırdığı olgu nedeniyle, erkekler ip-

leri geri dönüşsüz bir şekilde elinde tutmaya devam mı edecek?

İçinden çıkmak mümkün değil: seks, sözcükler, egemenlik. Aşk sadece bu üçlüye mi bağımlı kalacak?

On, on iki yüzyıl belki de daha öncesinde, bilinmedik yazarlar bugün televizyon dizisi olarak nitelendirecek bir tarz yaratarak bu soruya yanıt verdiler. Zaten, dizilerin sonundaki ünlü “devam edecek” yazısının mucitleri ve yayıcıları da kuşkusuz onlardı.

Bölümlere ayrılmış yapıtlar Doğu’da, önce Büyük İskender, ardından 7. yüzyıldan itibaren Araplar tarafından işgal edilen Pers ülkesinde ortaya çıktı. Ustalıkla bir sansür pornografinin sınırındaki metni reddetti. Bu bir bahaneden başka bir şey değildi.

Çünkü bilinmeyen yazarlar aşkın uzun süre boyunca tüm uygarlıkları rahatsız eden ve etmeyi sürdürecektir olan yanlarını ortaya koymaya cesaret etmişti.

Tüm dünyaya yayılan eser Goethe, Stendhal, Joyce, Dos Passos, Proust, Faulkner gibi yeterince bozguncu yazarlar tarafından da desteklendi. Gelecek kuşakların ilginç bir şekilde muhteşem çocuk masallarına dönüştürdüğü bu esere günümüzde bazı Müslüman ülkelerde yayın yasağı uygulanıyor ya da öyküler elden geçiriliyor!

Kadın konuşuyor, erkek dinliyor, bu bir masal

Bin Bir Gece Masalları, Kaptan Sinbad, Alaaddin’in Sihirli Lambası ya da Ali Baba ve Kırk Haramiler gibi iç içe geçmiş öykülerden oluşur.

Bu derleme de, eski zaman sarayları gibi biri avludan biri bahçeden olmak üzere iki girişe sahip.

Bir yandan masallar, çevredeki öyküler, bölgedeki söylenceler. Diğer yandan tek bir öykü. Eserin gerçek entrikası olarak bir çifti anlatan gizli bahçe.

Sultan iğrenç bir çılgınlığın etkisiyle her sabah geceyi geçirdiği genç bir bakireyi öldürtüyordu.

Ve masalların yaratıcısı, büyük vezirin kızı ve o zamanların feministi güzel prenses Şehrazad babasının rızası olmasına rağmen bu trajik döngüyü sonlandıracağına inanarak gönüllü olarak bu Acem Mavi Sakal'la evlenmek istiyordu.

Baş başa geçirdikleri zamanın şifresini çözmek gerekir.

Hemen bir ön saptama: Sultanın içinde gizlenen adam her gece cinsel ilişkide hazzın veremeyeceği bir şeyler arıyor. Her sabah öldürülen kadınlar bu bitmek bilmez arayışı simgeliyor, yazarlar Şehrazad'ın bile güzelliği sayesinde hayatta kalma hakkını kazanamayacağı üzerine vurgu yapıyor.

20. yüzyılda, “şehvetin aşk ifadesinin ikincil bir olgusu olduğunu” söyleyen ve eserleri Rusçaya, Çinceye, Japoncaya, Portekizceye, Bulgarcaya, Kore diline çevrilen döneminin en etkili felsefecilerinden Max Scheler'in Acem bir çırağı mı?

Ya da acımasız bir Don Juan mı? Tam da öyle değil. Bu öykünün edebiyattaki, sinemadaki, tiyatrodaki, müzikteki yorumu ne olursa olsun, Don Juan bir başkasını baştan çıkarma yöntemini uyguluyordu. Oysa Şehriyar'ın baştan çıkarma ya da ikna etme gibi bir derdi yoktu. O talimat veriyor, kurbanları ayaklarına geliyordu.

Böylece, ne Freud'u okuyan ne de psikanalizin babasının Ernst Jones tarafından aktarılan “insanlığı cinselliğin zorluklarından kurtaracak kişi kahraman sayılacaktır” sözlerinden haberdar olan bu sultan her gece yatağında yeni bir kurban buluyordu...

Yazarlar Şehrazad'ın erkek-sultana onunla evlenmeyi arzulamadan önce hangi gözle baktığını kesin olarak belirtmiyor. Aslında bu yürekli, eğitilmiş, zengin ve güzel kız kendini feda etmek istiyordu. Yine de, bin bir gece boyunca masal üretmek üstün gelme arzusunu ifade ediyor. Ama bahsedilen nasıl bir zafer?

Bin Bir Gece Masalları bir aksiyon kurgusuna dayanmıyor, burada gerilim sadece ilk aşk gecesinin sonunda bir dakika boyunca yaşanıyor. Karanlıkta birleşeni gün ışığıyla ayıran ve sıradan gerçekliği yansıtan bir an...

Aslında, bu tiran oldukça uzlaşmacı biri gibi görünüyor!

Şehrazad ve kız kardeşi uyku saatini bir saat önceye alıyorlar. Sultan Şehrazad'ın kız kardeşine anlattığı masalı ayakta uyuya kalana kadar homurdanmadan dinliyor.

Bildiğimiz gibi, bir erkek ailevi ve zamansal sıkıntıları kabullenirse -Aşkı, işe giderken şu paketi anneme bırakır mısın?- Quebec'te haklı olarak söylendiği gibi kendini aşkın büyüüne kaptırmıştır.

Şehrazad'ın ilk güvencelerini babasını elçi olarak göndermesiyle verdiği bir aşk: "Kızım düğün gecesinden sonra ölmek pahasına sizinle evlenmek istiyor." Bir kadından bir erkeğe gönderilen inanılmaz bir mesaj: *Seninle sonsuza kadar, sensiz hayat umurumda değil.*

Bourdieu'ye göre bu mesaj "çılgın aşkın" bir ifadesi miydi?

"Devrimcilikle suçlanan" isyankâr ruhlu Bourdieu aşka inanıyordu. Kendisine "bu saf aşkın illa ki toplumsal bir başkaldırı anlamına gelip gelmeyeceğini" soran *Télérama*'nın iki gazetecisine verdiği yanıtla belki de farkında olmadan, Şehrazad'a gönderme yapıyordu!

"Başka güvenceler isteyen toplumsal düzenle çatışma halindeyse evet. Saf aşk çılgınca aşktır".

-Ama sosyal baskılara bu ölçüde karşı çıkan bir aşk gerçekten var olabilir mi?

"Tırnak içinde mucizevi, sosyolojik anlamda mucizevi olarak: pek mümkün değil, ama binde bir olasılıkla gerçekleşebilir."

Ah! Ardından gelen bin geceden önceki o biricik ilk gece!

Şehrazad bir erkeğe evlenme teklif etme yürekliliğini gösterecek ilk kadınlardan biri oldu, üstelik bu erkek toplumsal statü açısından kendinden çok üstteydi. Eli kulağında ve adil olmayan bir ölüm tehdidi geleneklerin gücünü yok eder. Şehriyar bu öneriden etkilendi mi? Yüzünü gördüğünde güzel olduğunu anlamıştı. Bir başkasına duyulan hayranlık aşkın bir bileşkesidir.

Ama bu çiftin ilişkisi ne kadar da çağdaş!

Toplumsal şahsiyetler, kahramanlar yaşamlarının kamusal alanında kuralları kabullenmiş gibi görünüyor. Erkek ve sultan yönetiyor, cezalandırıyor, ödüllendiriyor, atının üzerinde geziniyor. Burada, erkek dünyasının Virginia Woolf tarafından karikatürize edilen bazı yanlarını görebiliyoruz.

Bin Bir Gece Masalları'nın sonunda, sultan görkemli bir şekilde Şehrazad'ı boğdurmayaacağını açıklayıp ömrünün sonuna kadar onunla yaşar. Kısacası, kafasında gerçek anlamda evlenmeye karar verir ve otuz üç aylık ortak yaşamdan sonra duruma "çeki düzen verir". Bu arada çiftin üç bebeği olur ve elbette baba onları çok sever!

INED'in (Ulusal Nüfus Araştırma Enstitüsü) raporuna göre, Fransa'da 1997'den beri bebeklerin yarısından çoğu evlilik dışı ilişkilerle doğuyor: "Evlenmemiş çiftlerin çocuk yapmasının benimsenmesiyle, babanın çocuğu kabul etmesi kural haline gelmiştir."

Felsefe, tıp ve sanat eğitimi almış olmasının dışında Şehrazad hakkında çok az şey biliyoruz. 21. yüzyılda yaşasa, büyük bir insani vakfın ya da Orsay veya New York Metropolitan Müzesi'nin müdürü olarak mesleki yaşamdaki yerini alacaktı.

Her halükârda, bilinçli olarak, özgür iradesiyle kaderini kendi belirledi.

Baş başa kaldıklarında kocasını ve sevgilisini uykusundan

her gece bir saat fedakârlık etmeye zorlar. Bin saat az uyku, pek de bir şey sayılmaz.

Öykünün gözü pekliği her gelenekte yaygın olan bu saatlerden kaynaklanır.

Kadın konuşur, erkek dinler.

Sözünü asla kesmiyor! Fransa milli takımının açıklanmasını izlemek için televizyonun kumandasıyla oynamıyor.

Peki ya *Bin Bir Gece Masalları*'nın yazarı bir kadınsa?

Bir erkeğin dinlemediğini sadece bir kadın bilir!

20. yüzyıla kadar tüm uygarlıklarda geçerli olan ünlü “güzel ol ve sesini kes!”i sadece bir kadın reddedebilir.

Jules Verne'in saati, Claude Monet'nin güneşi

Bu başyapıtın diğer bir yeniliği de aşkla zamanı bütünleştirmesidir.

Bin Bir Gece Masalları'nın yazarı birlikte yaşamın ilk yılları boyunca her sabah birlikteliğin sorgulandığını işaret etmektedir. Birlikte yaşam ancak üçüncü yılda rayına oturacaktır.

Günümüzde Adalet Bakanlığı'nın istatistikleri ayrılıkların evlilik sözleşmelerinde üçüncü yıl sırasında, evliliklerde ise dördüncü yıl sırasında gerçekleştiğini belirtiyor.

Şuraya bakın! Tutku, birbirimizi ilk gördüğümüz anda duygularımızı alevlendiren o ateş nerede? Yıldırım aşkının GPS'i ile ünlü sıfır sınırı bizi gerçekleştirecek bir düşe mi sürükledi?

Bu arada, Antoine ve Juliette ne haldeler?

Her biri kendi kendini oyuyor. Antoine onunla yeniden buluşup buluşmayacağına karar veremiyor. Yine de, Juliette'in yarın uçakla Palma de Mallorca'ya hareket edeceğini nasıl unutabilir? Ama onu sevseydi, uzakta tek başına geçireceği bir tatilden vazgeçmesi gerekmez miydi?

Sen ve ben bir araya gelemiyorsak bu hep senin yüzünden.

Ne büyük zaman kaybı!

Ama kayıp sanılan bu zaman belki de aşkın simyası için kaçınılmazdır.

Bergson bu konuya açıklık getirmişti: “Bir şeylerin yaşadığı her yerde zamanı kaydeden bir defter vardır.” (*Evolution Créatrice/Yaratıcı Evrim*, Alcan, 1907)

Bir ilişki ne kadar sürer? Havalarda nasıldır? Güneş ya da yağmur geçici mi? Zaten ilişki var mı?

Çocukluğumuzun ve hiçbir şeyin ilgimizi çekmediği anneninin bahçesindeki yaz öğleden sonralarının anısına, Bergson'a ve Brunschwig'e yakın duran metafizikçi Louis Lavelle'in şu sözlerine kulak verelim: “Zamanın en saf haliyle bilinci sıkıntı demektir.” (*Du temps et de l'éternité*, Aubier, 1945)

Ama günümüzde kimin sıkılmaya zamanı var ki?

Modern yaşam biçimi *gerçek*, hemen geçip gidiveren bir zamanlamanın üzerine kurulu. Hiçbir şey kalıcı, yerleşik değil. Sistem bir kontratın, bir ev aletinin, bir ilişkinin uzun ömürlü olup olmadığına değer biçmekten kısacası bir kuralı, bir normu dayatmaktan ibaret.

Önceki alışkanlıklarımıza göre ne büyük bir değişiklik!

Leiv Eriksson, Zheng He, Christophe Colomb, Macellan, Jacques Cartier, Vasco de Gama, James Cook, La Pérouse ve onlardan önce MÖ 330'larda Marsilya'da yaşayan Pytheas bilinmeyene doğru yola çıktıklarında yolculuklarının süresini kestiremiyorlardı. Bu bilinmeyen zaman, MÖ 8. yüzyılda Yunan şair Homeros'un yazdığı ünlü şiir *Odysseia*'nın arka planını oluşturur.

Küçük bir adanın kralı olan Ulysses, Truva savaşı için gitmiş, eşi Penelope onu İthaka'da beklemişti. Ulysses'in

eşinden ve oğlundan ayrılmasının üzerinden yirmi yıl geçmişti.

1873'te, Jules Verne'in ünlü romanı *Seksen Günde Devriale* ile zaman aniden hızlanır.

Aslında, hepimizin iyi bildiği gibi insanlığın -kaybolan çocukların yardımına koşmak dışında- dünya turunu yüz yirmi beş gün yerine yetmiş beş günde tamamlamakta hiçbir çıkarı yoktur. Jules Verne'in dehası insanların artık sagalarının dakikalarını denetlemeyi istediklerini anlamış olmasında yatmaktadır. Artık milyarderinden elma toplayıcısına, fizikçisinden şarkıcısına kadar herkes bileğinde bir saat taşımayı arzuluyordu.

Londra'da yaşayan ve isminden de anlaşılacağı gibi sıklıkla Reform Kulübü'ne giden Phileas Fogg dünya seyahati sırasında gemilerden, trenlerden, arabalardan, yatlardan, ticari gemilerden, kızaklardan, fillerden yararlandı. Bu bir başlangıçtı. 1970'te, Japonya'da düzenlenen Uluslararası Osaka Fuarı'nda, yabancı turistler Tokaido hattında çalışan hızlı trenin performansını keşfetti. Fransa'da, TGV'ler trenlerin yolculuk süresinde devrim gerçekleştirdi. Uçaklar kıtalar arasında büyük bir süratle yol alıyor.

Saatlere, tarihlere, meridyenlere, boylamlara ayrılmış bir dünyada yazarlar zaman dilimlerini iç içe geçirmeyi deniyor. *Önceki Günün Adası* ve Umberto Eco. Ya da Jules Verne'den çok daha önce toplum tarafından pek kabul görmeyecek bir proje olan *Bir Haftada Üç Pazar* ve Amerikalı şair ve gazeteci Edgar A. Poe.

Boşuna. Çünkü *zaman dakikalara bölündü*. Çünkü *vakit nakittir*. Eskiden telefonlar âşıkların konuşma sürelerini hesaplamazdı, şimdiyse süreli paketler var. "Bana zaman ayırabilir misiniz?" "Lütfen, bir dakika dikkat!" İş yaşamında haftada 35 saat çalışma tartışmaları yaşanıyor. Cumhurbaşkanı'nın

görev süresi de yeniden düzenlenerek yedi yıldan beş yıla indirildi.

Jules Verne'in 1873'te, *Seksen Günde Devriale*'i yayımlamasından bir yıl sonra, 1874'te, zamanın akışını güneş ışığıyla gözlemleyen bir grup ressam bir sergi açtı.

İzlenimden daha geçici bir şey biliyor musunuz?

Empresyonizmin öncüsü Monet bir yapıtına *İzlenim, Güneşin Doğuşu* ismini vererek niyetini belli etmiştir: tuvale bir anın algılanışını yansıtmak.

Degas, Manet, Monet, Renoir, Sisley, Berthe Morisot ve arkadaşları her şeye biçimini ve rengini veren güneş ışınlarının yarın saatte bir değiştiğini keşfettiler. Bu gerçekliği yansıtmak için renkleri palette karıştırmak yerine tuvale peş peşe fırça darbeleri indirdiler. Monet'nin bir resmine yakından bakıldığında, renk lekelerinin bolluğundan etkilenilir. Üç metre geri gidildiğinde gözün kendini uyarlamasıyla motif belirir. Gelincik tarlasında gezinen şemsiyeli bir kadın. Gölün kenarındaki bir kayık...

Empresyonistlerin deneyi unutuldu.

Hayatımız milyonlarca andan oluşuyor, ama onları insan gözünün algılayabileceği hale getirmek için biraz mesafeli bakmak gerekiyor. Bu yüzden her şeyin karmakarışık olduğu duygusuna kapılıyoruz.

İki anahtar gerekçeye eklenmiş bir proje olan aAşk için aynı şey geçerli değil:

Bu sensin, bu benim.

İyi ve kötü günde.

Sadece herkesin ortak umudunu değil, insan macerasının birçok yönünü yansıttıkları için insanlığın büyük bir bölümünün sloganı haline geldiler: tercih edilme umudu ve bu tercihin sürüp gideceği umudu!

Antoine ve Juliette de yıldırım aşkı yaşadılar. Yine de, kafaları karışmış bir şekilde davranıyor, inatlaşıyor, diyalog kurmayı bilmiyor, birbirlerini, beklentilerini anlamaya çalışmıyorlar. Ne var ki... *Kader* sözcüğüne inanır mısınız?

Ya da daha doğrusu Hoffmann'ın, Max Jacob, Cendrars, Mallarmé ve Pieds Nickelés'nin (Uyuşuklar anlamına gelen Fransız çizgi romanı -ç.n.) dostu olan Malraux'nun öngördüğü gibi "gündelik yaşamdaki tuhaf olaylara"?

Sanayi Bakanlığı'nın ekonomiden sorumlu teknik danışmanı Juliette'i çağırdı.

"Matmazel Darros, yarın tatile mi çıkıyorsunuz?"

"Evet."

"Sizden bu tatili birkaç hafta ertelemenizi rica edebilir miyim?"

Afallayan Juliette yanıt vermekte gecikiyor.

"Endişelenmeyin, tatil için harcadığınız parayı ödeyeceğiz. Bundan böyle iki haftada bir Bercy'de yapılacak olan hammadde konseyi toplantılarında bana eşlik etmenizi istiyorum. Hammadde piyasası Fransa'nın sınırlarını aşp, en azından Avrupa'ya taşıyor."

"Yerimi alan meslektaşım..."

"O başka bir göreve atandı. Bu yeni girişimin ilk toplantısı yarın 11'de yapılacak."

Juliette kabul ediyor. Danışman daha sonra departman müdürüne şu sırrı açacak: "Bu Juliette Darros ilginç bir kadın. Ekonomik sorunlarla tatilinden vazgeçecek kadar ilgilymiş gibi görünüyor! Bir kadında nadir rastlanan bir özellik!"

Ama danışman Juliette'in az kalsın boynuna sarılacağıнын farkında değil. Sonunda kurtuldu. Antoine'ı yeniden gördüğünde ona aşkını itiraf ettireceğine inanıyor.

Capucine:

"Ya sen, ona kendisini sevdiğini belirttin mi?"

"Onunla bir gece geçirdim!"

Capucine afalladı:

“Erkeklerin sekse çok değer verdiğini sanıyorsun!”

LOVE CODE. İnternette bu iki sözcükle ilgili 3,3 milyar başlık var. Neredeyse dünya nüfusunun yarısı!

Love, aşk demek.

Code, Latince Codex’ten köken alıyor. Codex Sinaiticus, Codex Vaticanus, Codex Borbonicus, Codex Dresdensis...

İnsanlığın başlangıç dönemlerini unutmasa bile LOVE CODE aşkı teşvik edecek ya da koruyacak bir sihirli reçeteler listesi değil.

Antoine ve Juliette bu sayfalarda yazılanların aksini yap-salar da, mutlu bir birliktelik kurmayı başarabilecekler.

Demek LOVE CODE hiçbir işe yaramıyor!

Bu kanıtlanmadı. Aşkta hiçbir şey iyi ya da kötü niyetli ya da kötü niyetli dehalar tarafından bile kestirilemez.

Bu sensin, bu benim.

Buna inanıp inanmamak herkesin kendi bileceği iş. Mace-ranın sakın bir nehrin akışını izlemeyeceği düşünülebilir.

İşte tüm kadın ve erkekler *birlikte yaşamının* yeni reçe-tesini ellerinde tutuyor, çağımızın müjdeciliğini yapıyorlar: *Yapabiliriz!*

Yeniden keşfedilen bir enerji! Işık için güneş?

Her gecenin sonunda, uyanışın ışığı gölgeleri ve düşleri geride bırakıyor. Stendhal “yaşamın sabahla başladığını” be-lirtiyordu.

Sabah aşkın en önemli anı. Alacakaranlığın maskeleyiği en hassas noktalar yeniden keşfedilir. Ama karar vermek için çok elverişli olan bu çiğ ışığın aydınlığında bir vaat oluşur: *İyi günde ve kötü günde!*

O halde Antoine ve Juliette için bin gece ve bir gün başlı-yor. Masalı yineleyecekler...

Alfabetik Küçük Bir Ek

ABRAKADABRA

Alfabetik sıralamanın tesadüföyle bu küçöök sözlök bir çocuk tekerlemesinin anahtar sözcöğöyle başlıyor.

Kaba ellerinizle
Tozların arasından
Yazın büyöcüler:
ABRAKADABRA!

Aslında, bu bir çocuk şarkısı değıl, *Yüzyılların Efsanesi*'nin yazarı Victor Hugo'nun imzasını taşıyan sihirli bir formöl. Aşkı çevreleyen tüm öğütler, rakamlar, reçeteler, iksirler düşsel romanla aynı galaksiyi mi paylaşacaklar?

Aşkın bir büyü olduğına inanmak için bir abrakadabra dokunuşu.

AŞK

Einstein bile nasıl yaklaşacağını bilemediğı bu binlerce yıllık muammayı görelilikle paralel olarak değıerlendiriyor: "İnsanlar yerçekiminden dolayı âşık olmuyorlar." Günümüzde birikimli felsefeciler, şairler, psikologlar, moleküler biyologlar, nörobiyologlar, bilişim uzmanları bu bulmacayı çözmek ve onu her zaman *ahenkli ve tutarlı* bir sunumun arayışında olan zihnimizle uyumlu hale getirmek için

birleşiyorlar. Doktor ve biyolog François Jacob "aksi takdirde anksiyete ve şizofreni ortaya çıkıyor" teşhisini koyuyor. 1965 Nobel Fizyoloji Ödülü sahibinin bu sözleri *Le Jeu des possibles/Mümkünlerin oyunu* (Fayard, 1981) adlı ilginç bir kitapta yer alıyor.

Aşkta Racine'in tiyatrosunda olduğu gibi her şey mümkün görünüyor. Phaidra, çekici Hippolytos ile karşılaşır: "Onu gördüğümde, kızardım, görüntüsünün etkisiyle sarardım.../Gözlerim görmüyor, konuşamıyordum."

Âşık kadın duygularını ayrıntılarıyla anlatıyor.

Jacques Lacan, 20 Mayıs 1964 Çarşamba günü, psikanalizin temelleri konulu bir konferansta Freud'un *kazılarına* gönderme yapıyordu: "Freud kısmi itkileri bir yana aşkı bir yana koyar. İkisi aynı şey değildir."

Bu çok şaşırtıcı! "İtkiler yürekten. Aşk mideden gelir. Çok iştah açıcıdır."

Herkesin anladığı gibi aşk erkeklerin anlayışına karşı çıkan bir olgu. En azından mutluluğun koşulu mu? Halkın sağduyusu yaşamın iki yüzünü iç içe geçiriyor. Mutlak olan parçalara ayrılmayacak: *iyi ve kötü günde*.

AYNA

"Kendini tanı!" Delf tapınağının girişinde her ziyaretçinin gözüne çarpan bir yazı. Ama insan kendini nasıl, hangi yöntemlerle tanıyabilir?

Tenten'in maceralarında, aynasının önünde "ah, kendimi bu kadar güzel gördüğüme gülüyorum" şarkısını söyleyen sinir bozucu ve yürek sızlatıcı Bianca Castafiore bize doğrudan yansıyan görüntüyü okuma yönteminin her zaman hedefine ulaşmadığını gösteriyor.

Araştırmalar biraz olsun keşfetmeye pek de hevesli olmadığımız bu gerçeği mi yansıtıyor? Flaş oyunu ve saklambaç. Aydınlık ve gölge.

–10 erkekten 6'sı eşini çok güzel buluyor.

–10 erkekten 9'u sokakta gözleriyle çekici bir silueti izlemek için başını geri çeviriyor!

Fransız erkeklerin tercihi şık giyinmiş, saçları uzun ve kalın telli, kumral bir kadın. Descartes'ın yurttaşlarının bu kadınla nerede öpüşmeyi yeğlediğini tahmin edin... Hepsi Maserati kullanmasa da İtalyanların tercihi araba koltuğu. Fransızlarınki ise asansör!

–16. Her erkeğin arkadaşlarını güldürmek için bildiği fıkra ve gülünç öykü sayısı.

–Bir gecede 2 ila 5 ve daha fazla cinsel ilişki. Performanslarını kanıtlayanlar erkekler. Kadınlara hiç girmiyoruz.

–Erkeğin hayatını etkileyen iki kadın var. Gerçekten de, bu kabilenin üyelerinin %40'ı haftada en az bir kez annelerine telefon ediyorlar. Ah, bu anne-oğul ilişkisi! Acaba geçmişin mamut avcıları annelerinin yakınmalarına neden olmayı seviyorlar mı? Haftada ortalama 4 kez yemek yaptıklarını iddia ediyorlar. Makarna, makarna, hep makarna: tercih edilen bir yiyecek!

–Erkeklerin %98'i kendilerinden daha fazla para kazanan bir kadınla yaşamayı kabul ediyor. Ama abartmamak gerek. 3 erkekten 2'si erkek bir yöneticinin idaresinde çalışmayı tercih ediyor.

–10 Avrupalıdan 8'inden fazlası için ideal modern kadın her şeyden önce âşık olmalı. Yani tek bir güneşle aydınlanıp, tek bir ağırlık merkezine sahip olmalı. *Her zamanki erkek* ne kurnaz! "Artık eskisi gibi yönetmiyorum, yöneten bana olan aşkın!" Bu bağlamda kadınların mesleki faaliyetleri çiftlerin yaşamında hâkimiyetini kuramıyor. Burada eşitliğe uyum sağlamanın bir örneği görülüyor. Maço eğilimli bu kafadarlar kendilerini kandırırımış gibi görünmüyorlar.

–10 Avrupalıdan 6'sının kadınlardaki öncelikli tercihi güzellik, zariflik ve mutfak marifetleri değil mizah anlayışı.

Ya kadınlar?

Fransız kadınları iyi puanları hızla dağıtıyor. Erkekler şefkatli olmalı, çocuklarla ilgilenmeli, ev işlerine katkı koymalı, diyalogu kabul ederek gizli bahçelerini düzenlemeyi bildikleri eşlerine mesleki yaşamlarında destek olmalı. Kadınların yarısından çoğu için bu mükemmel erkek babalarından ve oğullarından daha önemlidir.

–Kadınların sadece %7’si ilk aşklarından çok fazla etkilendiklerini söylüyor.

–%80’i cinsel uyumun çiftin dengeli yaşamının temeli olduğunu düşünüyor. Aynı yüzde seçilen partnerle baş döndürücü bir fiziki ilişki yaşadıklarını itiraf eden kadınlar için de geçerli.

Önemli bir soru: Size en fazla hangisi keyif verir? Yüreğinizdeki erkekle cinsel ilişkiye girmek, onunla restoranda akşam yemeği yemek ya da birlikte Venedik’e kaçamak yapmak?

Elbette bir demet çiçek, bir fotoğraf, yatağa getirilen pazar kahvaltısı, saçlara ve evin ortamına yapılan bir iltifat gibi günlük küçük hassasiyetler kadınlara keyif verir... Ve özellikle erkekler yerlerinden sıçrayacaklar:

–Kadınların %65’i erkeklerin ara sıra homurdanmadan bulaşık yıkamasını, elektrik süpürgesiyle temizlik yapmasını istiyor. Kadınlar erkeklerin ev işlerine katkıda bulunmasını kötü günlerin, angaryaların paylaşılması, kısacası aşkın kanıtı olarak yorumluyor. Yataktaki tutku bunlara bağlı olacak!

–%85’i eşinin aile yaşamına zarar verecek ölçüde işine öncelik vermesini istemiyor.

Aile yaşamı kadın için olduğu kadar erkek için de önemli. 2002’den itibaren, AB’nin 20 ülkesinde uygulamaya konan babalık izni 2004’te, Fransa’da 369 bin baba tarafından kullanıldı (ortalama süre 10,8 gün). 10 babadan 7’si kendilerine bebekle vakit geçirme ve anneyle ilgilenme fırsatı veren bu yeni düzenlemeden çok memnun olduklarını belirtti. İçlerinden yarısına yakını çocuk açısından baba rolünün anne kadar önemli olduğunu söyledi. Daha geniş anlamda, ebeveynlik duygusal bağlarına kavuştu. Fransızların %99’u için aile (anne, baba, büyükanne, büyükbaba, önemli bir rol oynuyor. Yine de çiftlerden sadece %27’si bunun birlikteliklerini etkileyecek bir sorun olduğunu ifade ediyor. (Temel kaynaklar: “Yeni Fransız kadını”, TNS Sofres/*Figaro Magazine*, 21-22 Eylül 2005 anketi; “2006’da erkekler”, TNS Sofres/FHM, 16-21 Ağustos 2006 anketi; “Fransızlar ve aşk”, TNS Sofres/Bayard/*Vivre plus*, 22-23 Şubat 2006 anketi; “Kadınlar ve cinsellik”, Ifop/Elle, 14-15 Nisan 2006 anketi; “Aşk oyununun ra-

sathanesi. Avrupa’da aşk ve kadınlar”, Haris interactive/Meetic, 30 Temmuz-12 Ağustos 2008 arasında gerçekleştirilmiş ve sosyolog Gérard Mermet tarafından değerlendirilmiş anket; “Çiftlerde ev işlerinin yeniden bölüşümü”, Ipsos/Mapa Spontex, 4-5 Ocak 2008 anketi; Fransız kadınlarının fantezileri”, CSA/ELLE, 28-29 Haziran 2005 anketi; Erkekler ve kadınların mutluluğu”, Ipsos/Côte femmes, 24-25 Haziran 2005 anketi; “L’observatoire Match.com de la relation amoureuse. Yaz aşkları.”, Opinion way/Métro, 10-11 Haziran 2008 anketi; “Fransızlar ve aile”, TNS Sofres/L’EPIQ.)

Tüm bu anketler kota yöntemine göre yapılmıştır.

Gülmek hayatı güzelleştirir. Çekicilik sadece neşeyle etkisini gösterir. Ortada dolaşan kirli çoraplar mutluluğa gölge düşürmez. Kadınlar erkeklerin düzensizliğini kabullenir ve maçoğun dışı vurum tarzlarına seslerini çıkarmadan katlanırlar. Onları rahatsız eden kötü niyetliliktir.

Zorunlu haller dışında, çalışmanın yararlı olduğunu düşünen kadınlar kendilerini toplumdan dışlanmış hissetmek istemiyor. Çalışma yaşamında sorumluluklar üstlenmek kişiliklerini geliştirecek, toplumsal kabul görmelerini ve para kazanmalarını sağlayacak. On civarında kadının Arc de Triompe’un altına üzerindeki şeritte “kadın, meçhul askerden daha da meçhul” yazan bir demet çiçek bırakıp bir çığır açtıkları günden -38 yıl önce, 28 Ağustos 1970- çok uzaktayız. Antoinette Fouque ile birlikte feminist hareketin öncülerinden olan Monique Wittig bir pankart taşıyordu: “İki erkekten biri kadındır.”

BEBEK

Çocuklar aşkın ürünüdür. Fransa’da, 2008’de 834 bin bebek dünyaya gözlerini açtı. Ile-de-France en doğurgan bölge oldu. Fransa %2’yi aşan bir doğum oranıyla kuşakların yenilenmesini güvence altına alırken aralarında İspanya’nın da bulunduğu birçok Avrupalı komşusunun endişe verici *beşik krizini* atlattı.

BEN

“Ben...” Bu ifade anaokulunda kaldı.

Aşkta benin sen olmadan düşünölemeyeceği öğrenilir.

BENZERSİZ

“Daha yedi aylık ama her şeyi anlıyor! Bacaklarının üzerinde dikilip şimdiden yürömek istiyor.”

Ebeveynlerin çoğuna kalırsa bebekleri benzersizdir.

Öyledir. Hepimiz benzersiziz.

Profesör François Jacob: “Aynı türün içinde bireyler arasında garip bir farklılık saptanıyor, çünkü tek yumurta ikizleri dışında biyolojik yapısı aynı olan iki kişi yok.”

Ne paradoks! Biz insanlar hepimiz birbirimize benziyoruz ve hepimiz benzersiziz. Öyle mi?

Fransızca çokluk ile benzersizlik arasındaki ortaklığı mükemmel bir şekilde ifade ediyor. Çikolatayı, çiçekleri, müziği seviyoruz. *Sen ve ben* de birbirimizi seviyoruz. Bu aşkın çiçeklere duyduğumuz sevgiden farklı olduğunu da çok iyi biliyoruz.

Bir efsane âşıkların özel bir itkiyle birbirlerine bağlanmalarının nedenini açıklamaya çalışıyor.

Eskiden insan bir baştan ve birbirine kaynaşmış biri dişi biri erkek iki bedenden oluşuyordu. Tanrılar bu insanı boylamasına ikiye ayırdılar. O günden beri, her yarım diğerini arıyor.

Bu eski efsane Lamartine tarafından 19. yüzyılda yeniden yazıldı, ama bir mısrada özetlendiği gibi ana fikir aynıydı: “Sizin aradığınız tek bir kişi ve herkes yalnız.”

Demek milyarlarca insan arasından bizi tek bir kişi tamamlayacak, öyle mi?

Ne korkunç bir stres. Gerçekten de, kalabalıkta kaybolmuş o meçhul kişi nasıl bulmalı? Özellikle sonunda onunla karşılaşırsak, onun tamamlayıcımız olduğunu hangi ayırıcı özellikten tanıyacağız?

En çılgınca olanı da, karşılaşma sırasında bizde ve diğerinde bir şeylerin harekete geçmesi.

Araştırmacılara, özellikle de biyologlara ve nörobiyologlara göre, iki partner tarafından gönderilen ve algılanan duyusal mesajlar beynimizde bir dizi hormonal ve sinirsel reaksiyonu harekete geçiren imgeleri, anıları canlandırıyor.

İşte sıfır siniri ya da terminal sinir burada devreye giriyor.

Aşk mı diyor? Onun görevini türün devamıyla sınırlayanlar gerçekliklerden haberdar değil.

2009 yılında, Almanya'da gerçek bir öykü yaşandı. Erkeğin adı Mika, kızınki Anna-Lena'ydı. Evlenmeye karar verdiler. Hem de "hava sıcak olduğu için" Afrika'da. Her şeyi planladılar: Anna-Lena'nın küçük kız kardeşi evliliğin tanığı olacaktı. 1 Ocak 2009 sabahı erkenden kalktılar. Aileleri uyurken valizlerini topladılar. AFP muhabirinin bildirdiğine göre yanlarına "güneş gözlüklerini, mayolarını, havlularını ve yolculuk için gerekli olan şeyleri" alıp Langenhagen'deki evlerinden ayrıldılar. "Şehirde bir kilometre yürüdükten sonra, üç kilometre uzaktaki Hannover merkez garına gitmek için tramvaya bindiler. Gardan havaalanına trenle gideceklerdi."

Bu arada, üç kafadar -iki âşık ve tanıkları- gar personelinin dikkatini çekti. Garda görevli polisler üçlünün paraları ve uçak biletleri olmadan Afrika'ya gideceklerini öğrendi.

Anna-Lena, Mika ve Anna-Bell yaşları 7, 6 ve 5 olan yumurcaktı.

Kamuoyu araştırmalarına göre, Fransızların %70 ila 96'sı benzersiz büyük aşka inanıyor.

Ya talihsizlik eseri bu aşkı 20, 30, 40 ya da 6 yaşında bulamayanlar?

10 Avrupalıdan yaklaşık 8'i sevmenin yaşı olmadığını düşünüyor.

Bazen kader Hollywood filmlerindeki postacı gibi kapıyı iki kere çalıyor. Fransa'da, 2007'de gerçekleşen 266 bin 500 evliliğin %30'unda çiftlerden biri daha önce boşanmıştı. Bu durum birçok kez sevmenin kanıtı olamaz!

Her halükârda bir şey kesin. France Diplomatie sitesindeki bir röportajda Profesör Jean-Didier Vincent şunları söylüyordu: "Ben

bir bireyim, karşımdakinin benim özel duygularım hakkında neler hissettiğini (nefret ya da aşk) anlayıp bunu dile getirebildiğim için tamamıyla benzersiz bir varlığım. İnsan sadece başkalarının yardımıyla oluşur.”

Sen benzersizsin, ben benzersizim. Çoğul bir dünyada aşkımız benzersiz olacak.

Demek ki, aşk kapalı alanda baş başa kalamaya indirgenemiyor.

DİL (1)

Tadın, boğazına düşkünlüğün, öpücöklere karışan okşayışların organı olan dil lezzetlerden ve yakınlaşmalardan elde edilen keyfin sembolüdür.

Bazı ölkelerde sansör bu yakınlaşmayı, öpüşen sinema oyuncularının dudaklarını sıkıca kapamalarını dayatarak engeller.

Tamam, birini küçümsemek, dağa tırmanırken harcanan çabayı belli etmek ya da bir şeyi bilmediğini belirtmek için de dil çıkarılabilir.

Ama *dilin* bir diğer anlamı da var. İnsani koşulların ve hayvanlardan farklılaşmanın bu oldukça sembolik alanında aşk ve şifresi farklı gezegenlerde yer alıyor.

Âşıklar özel bir dil kullansa da, herkes bu anlamsız sözlerin ne ifade ettiğini anlar.

İstediyini elde ettiğinden beri hiç haber yok

Seni seviyorum... Ben de hiç.

Bütünleşmiş bir çiftte, alışkanlık diğerinin ne demek istediğini ortaya koyar.

Erkekler kadınların “hayır” demesinin “evet” anlamına geleceğini iddia ediyor.

Temkinli olmak gerekir, çünkü bu ters yüz etme günümüzde otomatik olarak gerçekleşmiyor. İş yaşamında sorumluluk üstlenen kadınlar bir projeye girişmek için en olumlu olanı seçmeyi çok iyi biliyor.

Diğer bir özellik, bir kadın sözü: “Bir dakikada hazırım.”

Banyoda sıcak su akarken başında bigudiler bulunan bir kadın hazırlanması için bir dakikanın yeterli olacağını asla düşünmez. Ama banyoyla salon arasında gidip gelen âşık bir erkek bir kadın için bir dakikanın ne anlama geldiğini öğrenmeyi başarır.

Bu zaman dilimi koşullara göre değişir. Örneğin, “şu etajeri bir gün mutfağa taşısan çok makbule geçecek” dediğinde, bir gün, hemen ya da en geç bir hafta içinde anlamına gelir.

Erkekler toplum önünde toplantılar düzenleyerek, raporlar hazırlayarak düşüncelerini, tepkilerini dışa vururlar. Ama eşleriyle olan ilişkilerinde daha suskun görünürler. Dinlenmek, pillerini şarj etmek için mi?

Bazı psikologlar bunu kadınların iktidarı ele geçirmesinin sonucu olarak yorumlarken, diğerleri bunun erkek ve kadın beyinlerinin işleyiş farklılıklarından kaynaklandığını öne sürer.

Erkekler konuşma sırasında bilgi aktarımını önemser. “Dolapta tereyağını bulamıyorum” ya da “tamirci arabanın onarımının birkaç gün daha süreceğini söyledi.” Kadınlar ise konuşmayı bağ kurmanın bir aracı olarak görür.

Bir erkekle birlikte yaşayan genç kadınların çoğu partnerleriyle diyalog kuramamaktan yakınır.

Bir pazartesi akşamı yemeği:

“Büroda işler nasıldı?”

“Her zamanki gibi.”

“Hafta sonunu çalışarak geçirdiğin için doğru dürüst konuşamadık, şimdi de patronunun raporunla ilgili olarak ne düşündüğünü söylemiyorsun.”

“Çünkü bilmiyorum!”

Yeni teknolojiler paradoksal olarak iletişimin bu özel alanında sınırlar oluşturuyor. Akşam yemeğinden sonra kadınlar sıklıkla cep telefonlarıyla en iyi dostlarıyla sohbet ediyor. Buna karşılık, Ipsos/Menstyle’in 2008’de yaptığı araştırmaya göre, saat 22’den sonra internette erkeklerin ağırlığı hissediliyor.

Buradan yola çıkarak erkeklerin ve kadınların birbirlerinden uzaklaştıkları sonucuna varılabilir mi?

DİL (2)

Sözel bir iletişimin mevcudiyeti aile bağının dil yoluyla sürekliliğini sağlar.

Genç, orta yaşlı, patron, işçi, zengin, yoksul diplomalı, diplomasız tüm erkeklerin on yıl, yirmi yıl, otuz yıl ve daha fazla süren ortak yaşamları boyunca her akşam 19 ile 20 arasında eşlerine sordukları ritüelleşmiş bir soru vardır: "Bu akşam ne yiyoruz?"

Bu değişmez cümle ne yeneceğine olan meraktan çok çift yaşamının düzenliliğine olan bağlılığı belirtir. Aşktan söz eder, ama erkek diliyle!

Erkeklerin çoğu aşkını doğrudan ifade edemez. İlk başlardaki olası gürültü patırtının ardından aşk özel bir dekordaki, imanın evrenindeki yerini alır. Öyle ki içten ve sevecen bir erkek bile eşinin onca beklediği şu ünlü sözü dile getiremez: "Seni seviyorum."

Akşam yemeği öncesinde sorulan ve on yıllarca tekrar edilen bu sıradan soru (bu akşam ne yiyoruz?) fethetmeye ve bilinmeyene düşkün olan erkeklerin yaşamlarını işaret noktalarına, ritüellere, alışkanlıklara göre düzenlediklerini belirtir.

Kuzey diyarları serüvencisi Nicolas Vanier, Sibirya'nın uçsuz bucaksız buz çöllerinde on beyaz köpeğin çektiği kızağıyla yol alırken bu türden bir erkek profili çizmiyor. Evlilik yaşamını hangi sözcüklerle ifade ediyor? "Kurtlarla kıyaslanırsa, ailenin baskın erkeği kuşkusuz benim. Ama sürülerde her zaman iki baskın karakter vardır, erkek ve alfa dişisi..."

Croix'da Jean-François Fournel'e karısı Diane'in rolünü -"önemli olan üç kurt yavrusunun eğitimi", -(üç çocuklarının)- açıklayan Vanier kadınlar için kuşkusuz şaşırtıcı olan bir dünya tasvir ediyor: "Kurtlar avlarına her zaman iki taraftan saldırır. Bir sürüye erkek, diğerine dişi hükmeder, bizim ilişkimiz biraz buna benziyor."

Demek *her zamanki kadın* karşısında *her zamanki erkek* var olacak? Bu duruma özellikle Pierre Bourdieu ve Virginia Wolf tarafından vurgu yapıldı.

İki kişilik yaşam, ne büyük roman!

EV

Yağmur yağıyor, işte bu harika
Evde kalacağız
Hiçbir şey bizi birbirimiz kadar mutlu etmiyor...
Francis Carco

GİZLİ BAHÇE

Düşlerden, duygulardan, meraklı bakışlardan uzak tutulan tutkular-
lardan oluşan bir bahçe... Oysa, bedenimizden yayılan geveze fero-
monlar en gizli sırlarımızı açığa vuruyor!

Bu ihanetten yakınmayalım. Vücudumuzda varlığını sürdüren o
küçük sıfır siniri bu sırların sergilenmesi sayesinde türün devamı
için ve umarız ki aşkın oluşumu için gerekli bilgileri yakalar.

Aşk doğdu, iki hafta, iki ay, iki yıl önce.

Her partnerin gizli bahçesi nereye kadar açılır? Aşkta *iyi ve kötü*
gün için iki varlığın simyevi bir birleşimi mi söz konusu?

Ah, bahçe! Ne yerleşik bir düş! Şehir merkezinde oturulduğun-
da, farkına varılmasa da, bu bahçe evrensel saganın en benimsen-
miş arzusudur.

Dünya cennetinin bahçesi, hazların bahçesi, cennetin bahçesi.

İsa'nın çilesinin başladığı Zeytin Dağı'nın eteğindeki Gethseme-
na bahçesi.

On iki görevi yerine getirmesi gereken Herakles'in elma topladı-
ğı Hesperides'lerin bahçesi.

Nabukadnezar'ın karısına olan aşkı yüzünden düzenlediği ve
Dünyanın Yedi Harikası sıralamasında ikinciliği elinde tutan Babil'in
Asma Bahçeleri (Semiramis Bahçeleri).

İçlerinde şölenler veren kralların gururu Mezopotamya bahçeleri.

Üzüm, sebze, meyve yetiştirilen eski Mısır bahçeleri.

Felsefe eğitimi alan Epiküros'un Atina'daki bahçesi.

İlkçağda kısmen askeri seferler sayesinde gelişen botanik bili-
minin tanıkları olan Roma villalarının bahçeleri.

Kyoto'nun kuzeybatısında bulunan ve UNESCO tarafından dünya

mirası listesine alınan zen tapınağı Ryona-ji'ninki gibi bedeni ve zihni meditasyona hazırlayan Japonya bahçeleri.

Charlemagne'in bahçeleri. Ama evet, *capitulaire de villis vel curtis imperii*

olarak bilinen ve 8. yüzyılın sonlarına doğru kaleme alınan bir kraliyet talimatnamesinin 70. maddesi ekilmesi gereken doksan dört bitkinin listesini içeriyordu. Kısacası, bugün marul, salatalık, kavun, pırasa, soğan, kiraz yiyip, güller yetiştiriyorsak belki de bunu Charlemagne'a borçluyuz.

Tuileries bahçesini, Luxembourg bahçesini, Botanik bahçesini, Curés bahçesini, Jerome Bosch'un *Dünyevi Zevkler Bahçesi* triptiğini, Claude Debussy'nin piyano için bestelediği *Yağmur Altında Bahçe*'sini, okula gitmeye hazırlanan küçüklerin çocuk bahçelerini ve herkesin gizlice ekip biçtiği kendine ait milyarlarca gizli bahçeyi unutmayalım...

Bu durumda, bir çifti oluşturmak için eşlerin gizli bahçelerini birleştirmek mi gerekir?

Ortak ev, ortak yatak, ortak gelecek. Ama gizli bahçeler ayrı, öyle mi? Tutku hemen "mümkün değil, birleştirmek gerek" diye yanıt verecek. Aşkta birliktelikten, "kaderleri birleştirmekten" söz edilir.

Jardin (bahçe) sözcüğünün kökeni Frankça ve Galloromancadaki çit, bölme sözcüklerine dayanır.

Bu çitler herkesin diğerinin alanına geçmesi için karşılıklı açılır.

Zaten büyük bir sıklıkla gizli bahçelerimizin kapısına bekçi dikmeyiz. Dostlarımıza, aile yakınlarımıza sırlarımızı açarız. Ve davranışlarımız, sözlerimiz kendimiz hakkında çok şeyi dışa vurur. Giyim tarzımız bile gizli bahçemizi ortaya koyar. Keşiş giysisinden tanınmaz mı?

Aşkta gizli bahçeler derinlemesine bir keşif için açılır.

Bahçe adlandırması zamanın bir anahtar olduğunu belirtir. Önce tohum halindeki bitkiler ardından kök salmaya başlar. Tohumlar bir bahçeden diğerine uçuşurken, kökler toprağın derinliklerinde birleşir. Meşe yılımızı kutlamadan önce geçen seksen yıl! Yüz yaşımıza geldiğimizde birbirimiz hakkında her şeyi bilecek miyiz? Pek müm-

kün görünmüyor. Çünkü bahçeler her sezon yenilenir. Biyologlar yakın zamanda insanın da sürekli olarak yenilendiğini keşfetti. Her gün “beynimizde yüz binlerce yeni hücre oluşuyor.”

Aşk için bu gelişme büyük bir şans anlamına geliyor. İnsanın karşısındakini anlaması için her zaman çözülmesi gereken bir bulmaca mevcut, yine de bu durum bir romanın bilinen bölümlerini tekrar okumaktan daha heyecan verici.

GÜVEN

Güvenmek! Kime?

İki partner belediye başkanının önünde “evet” dediğinde ya da sevgililerden biri diğerine taşındığında, öykünün devamı güven üzerine kurulur. Elbette zaman içinde. “Birkaç ay içinse, neden Aulnay-sous-Bois’daki küçük dairemi boşaltıp, muayenehanemi kapatıp tarih öğretmenliği yaptığın Lyon’a geleceğim ki?”

Kime güvenmek? Ama kendine! Kendine saygı duymadan başkasına saygı duyulabilir, ortak bir gelecek kurmak içine birine güvenilebilir mi?

Günümüz dünyası güveni teşvik etmeyecek.

Kendine ve başkasına güven barışa bağlı. Bu barış kavramı bir çiftin ilişkisinde çok önemlidir.

Güven eksikliği illa ki ayrılığa yol açmaz. Ama Britanya’da bir grup avukat tarafından yapılan araştırma çiftlerin hayatlarının “kölün altındaki ateş” deyimindeki gibi pek de dingin olmadığını belirtiyor.

Kadınların %55’i mali bir güvenceleri olsa boşanacaklarını söylüyor! Aynı oranda erkek de “aşksız” bir hayatta kendilerini tam anlamıyla mutlu hissetmediklerini açıklıyor.

Britanyalı erkeklerin %35’i her zaman için evliliklerinin kötüye gideceğini düşünüyor.

Marş ötesi çiftler kara kara düşünürken, Fransa kendini antidepresanlara verdi.

Fransızların bu bin yılın başında bir depresyon salgınının etkisine

maruz kalacağını düşünmeye yönelten söylentileri anlamak için işte Inpes'in (Ulusal Koruyucu Sağlık ve Eğitim Enstitüsü) 2005'te, Philippe Guilbert yönetiminde 30 bin kişi üzerinde yaptığı Sağlık Barometresi araştırmasının 9 Mart 2006'da yayımlanan sonuçları. 23 Eylül 2008'de, *Bulletin Epidémiologique Hebdomadaire*'de bu araştırmanın bir sentezi yapıldı.

Araştırma kapsamındaki 15 ile 75 yaş arasındaki Fransızların %7,8'i 2004'te "depresif bir dönem" yaşadığını belirtti. Kadınlar depresyondan erkeklere oranla iki kat fazla etkileniyor (kadınlarda oran %10,4 iken erkeklerde %5,2). 55 yaş üzerindeki kişilerde ise depresyon oranı daha düşük.

Ulusal ölçekte hesaplarsak 3 milyon kişinin depresyon sıkıntısı çektiğini söyleyebiliriz. Elbette yüksek bir rakam. Üstelik kişi kendisiyle ilgili bir hayal kırıklığı yaşadığı için depresyon cehennemi andıran yıkıcı bir spiraldir.

Yine de, "depresif bir dönem" yaşayan 3 milyon kişi, nüfusu 64,3 milyonu aşan Fransa için yaşamsal bir salgın tehdidi oluşturuyor mu? Aslında, toplumun acı çeken bu kesiminde bile depresyon kalıcı bir rahatsızlık olarak ortaya çıkmadı. Gerçekten de Sağlık Barometresi'nin (beş yanıtlı) bir sorusu "hüzün semptomu" ile ilgiliydi: "Son bir yıl içinde, kendinizi, hüzünlü, çökkün, umutsuz hissettiğiniz iki haftalık bir dönem yaşadınız mı?"

%80 bu soruya olumsuz yanıt verdi.

Cesames-CNRS'in sosyologu Xavier Briffault'a göre, bu duyguyu en az on beş gün boyunca yaşayanların sayısı her gün yaşayanların yarısından az.

Gezici bir çöküntü, kararsız bir yolcu...

HEDİYE (1)

Sen, ben ve aşkımız, kaderin hediyesi!

Daha az kalıcı diğer hediyeler için ikiyüzlü "önemli olan yapılan jesttir" sloganının arkasına sığınmak yerine makul sinyaller göndermek daha hayırlıdır.

Kısacası, hediyein kendimizden çok karşı tarafta mutluluk yaratması gerekir.

Burada erkeklerin kafalarındaki en değerli hediye en pahalı olandır düşüncesini çıkarmaları gerekir.

Her hafta hediyeler bekleyen kadınlar bunu küresel ölçekte *ilgi* olarak benimser.

Genç kadınların önem verdiği bu ilgiler arasında ara sıra elektrik süpürgesiyle temizlik yapmak, annenin pazar sabahı suçluluk hissetmeden kuaföre gidebilmesi için bebekle ilgilenmek gibi davranışlar yer alır.

Ama romantizm kendini başka koşullar altında da gösterir. Erkek kadının ilk günlere yeniden dönme isteğini anladı. Bu durumda, cumartesi akşam yemeğine davet edilecek, önünde tabağı kaplayan bir peçete, kurdeleli bir kutu ve herhangi bir kağıt paket olacak. Ah hayır, herhangi bir paket değil: içinde naneli çikolatalar olması gerek. Sekiz yıl geçti. Paket ona ilk gece verdiği aynısı...

HEDİYE (2)

Ya erkek, onu hangi hediyeler mutlu edecek?

Âşık bir kadın her erkeğin beyninin büyük başarılarla, meydan okumalara göre programlandığını asla unutmamalı.

Terlikler hariç. Erkekler onları sadece yapıldıkları maddeler -"o terlik sadece Latin Amerika'nın ya da Asya'nın öbür ucunda bulunan deriden ya da pamuktan yapılmıştı" - ya da şekilleri -Jules Verne de aynı terlikleri giyiyordu- nedeniyle düşler.

Ama terlikler yararlıdır. Erkekler onlara gizlice hayranlık duyar, çünkü muhteşem kâşifin yani bir kitabın giysilerinin tamamlayıcısıdır. Ya da bilgisayar yazılım programları, son model bir cep telefonu, olta iğneleri kutusu, spor yaparken giyilecek bir tişört yeni kıtaların fatihinin alet edevatını tamamlar.

Erkekler sürekli oyun oynamayı severler.

Yaşamın kadınlar için her zaman geçerli olmayan oynusu bir boyutu.

Kadın yaşamın ganimeti cezbetme, elde etme ve koruma gibi en zor oyununda bu yüzden hem av hem ödül hem de hakem rolünü yerine getirir.

Skoru belirleyen kadındır. *Sen kazandın. Yeteneklisin, her gün beni yeniyorsun.* Bu sevecen kadın, ne büyük bir hediye!

Aşkta hiç yetişkin olunabiliyor mu? Ya hayatta? Günlük dilde bunun bazı göstergeleri var: *Ağaçlar üzerinde güneş oyunu, ayna oyunları, okul oyunları, güç oyunları, arz ve talep oyunları...*

Biyolog Jean Rostand "yetişkin olmak yalnız kalmaktır" diyor. Kim yalnız kalmayı düşler?

İTİRAF (1)

"Ya bir gün başına gelirse..."

"Böyle bir şey asla olmayacak."

"Tamam. Ama böyle bir şeyin başına geldiğini varsayalım, bana söyler misin? Aramızda yalanın, gizliliğin yeri yok."

Anlaşılacağı gibi sadakatsizlikten söz ediliyor. Tüm çiftler itirafın sarsıntıyı hafifleteceğini sanarak soruna aynı şekilde yaklaşır.

Sözcükler kendini kurban sanan kişinin algılayışını ortaya koyar. Sadakatsizin kendini aldattığını, ihanet ettiğini söylemez mi? Aldatılan kişinin aldatana olan güveni sarsılmıştır.

Bir kamuoyu anketine göre sadakatsizliği çok az kadın (%15) başgışlıyor ve Fransızların çoğu (%57) itiraftan sonra ayrılığı tercih ediyor.

Bu itiraflar yaşları 34'ün altındaki partnerler tarafından yapıldı.

Bu halde itiraf etmek ayrılık anlamına geliyorsa, ihanet edenin susması gerekmez mi?

Ama sadakatsizlik nedir, sınırları nasıl belirlenir?

İTİRAF (2)

Asla itiraf etme

Asla, asla, asla...

Bu, Guy Mardel'in Françoise Dorin ile yazdığı şarkının nakaratıy-

dı. Fransa bu şarkıyla 1965 Eurovision Yarışması'nda üçüncülüğü elde etmişti. Ama güftecilerin tavsiye ettiği bir başkasına olan aşkın itiraf edilmemesiydi!

Sadakatsizlik kendini açığa vurur mu? Sözcükler bazen itirafın anlamıyla oynayabiliyor. Günlük kullanımda itiraf suçla bağlantılandırılıyor. İtiraf ederek suçun hafifletilmesine çalışılıyor. İnsan *vicdanını rahatlatır*. "İtiraf edilen suç yarı yarıya bağışlanmış sayılır." Küçük çocuklara bu değerleri benimsetmek istemez miyiz?

Aşkta itiraf içtenlik ihtiyacından kaynaklanıyor, her halükârda yeniden güvene dayanan bir ilişkiye başlamaya inanılıyor.

Ama şuraya bakın ki, kriminologlar insani garipliklerin bir başka yanını ortaya koyuyor: Suçunu itiraf eden bir kişi illa ki bu suçu işlemiş sayılmaz! İtiraf resmi bir kanıt değil, bir ipucu olarak görülür.

Ve itirafın amacı bazen bir başkasına kötülük yapmak olabilir. Kendini erkek partneri tarafından terk edilmiş gibi hisseden bir kadın sadece onu kıskandırmak için yeni bir ilişkiye başlayabilir.

Bir Asya masalı bu tür bir oyuna örnek oluşturur.

Bir zamanlar, on çocuk sahibi olduğu ilk karısına hiç sevgi göstermeyen bir adam varmış, Kadın erken çökmüş. Adamsa bir an önce bu yaşlı kadından kurtulmak istiyormuş. Ama kadın gözlerini son kez kapamadan önce, gerek intikamını almak gerek de unutulmak için kocasına bir sırrını açmış: "On çocuğundan biri senden değil." Sinirlenen adam "hangisi, hangisi?" diye sormuş. Ve hayatının geri kalanını sona eren birlikteliklerinin ayrıntılarını düşünmekle geçirmiş...

İtiraf oyunlarının yelpazesinde bazen partnerin suç ortaklığıyla ve cinsel oyunları çekici kılmak için anlatılan yalan ya da gerçek itiraflar da yer alır.

Web 2, Kaliforniya'da bir itiraf vakası üzerinde yoğunlaşıyor. Eskiden Uzak Batı filmlerinde şerifin bürosunda üzerinde "*Wanted*" yazılı bir afiş yer alırdı. Genellikle aranan adamın yüzünde bir yara izi, başında bir kovboy şapkası, iki tabancası, çizmeleri ve bir atı olurdu. Bazen de bir salonun kapısını tekmelerken resmedilirdi.

Bu 2009 yılı ocak ayının "*Wanted*"ı olan masum öğrencinin, in-

ternet kullanıcılarının bahtsızlığını haber vermek istedikleri “boy-nuzlu sevgilinin” ne mutlu ki resmi yok.

Senaryo, “uzun süreli ilişki yaşayan biri var mı?” başlıklı bir forum üzerinde yazıldı. Bir internet kullanıcısı sırrını açtı: “Üç yıldır süren uzun süreli bir ilişkim var. Erkek arkadaşım UCLA’ya gittiğinde ben Ohio’da kaldım. Dürüstçe onu aldattığımı söylemek istiyorum. Birkaç kez kontrolümü kaybedip başka erkeklerle eğlendim...” Ohio’lu genç kadın erkek arkadaşını dört kere “aldattığını” söylese de, onunla nişanlanmak istiyor ve tartışmanın katılımcılarına asla itiraf etmemelerini tavsiye ediyor: “Bu, güzel bir şeyin sonunu hazırlamak anlamına gelir.”

Bu tavrı, “kurbanı” bulup onu durumdan haberdar etmek isteyen bazı katılımcılarda öfke uyandırıyor. Adalet dağıtıcıları YouTube’a bir video yolluyor, UCLA mahallelerine afişler asıyor, yerel basında bir haber çıkmasını sağlıyor, Facebook’ta bir tartışma grubu oluşturuyor ve özel bir site hazırlıyorlar. Basın da erdem ve dayanışma adına bu endişe verici davranışları destekliyor. Kız ve erkek için, bireysel özgürlük için Ohio’lu genç internet kullanıcısının her şeyi öğrendiğini umalım...

İtirafın arka planında ne olursa olsun, sadakatsiz kişi bir başkaldırıyı dışa vuruyor. Bu itiraf belki de iki âşık tarafından önceden hissedilen bir sıkıntıyı dile getiriyor. Aşkın önseziyle mücadele ettiği işte bu sıkıntıdır.

KANITLAR

“Çek git kötü niyet, Tanrı senin peşinden gelecek.”

BNF’nin değerli eşyalar koleksiyonu bölümünde sergilenen ve eski ve kırmızı bir kazma taşın üzerine yazılmış bir çağrı. Belki de mühür ya da nazarlık olarak kullanılıyordu. İnsanların gerçek olmayan nesnelerden duyduğu kaygının ilkçağlara dayandığını gösteriyor.

Tedbirsiz gezgin karşısındakinde aşkın kanıtlarını arar! Kesin olanı asla bulamayacaktır! Buna karşı, bu arayış sevilen kişiden şüphelenmenin insanı yavaş yavaş acıya boğduğunu ortaya koyar.

Bazı aile terapistleri süreci tersine çevirmeyi önerir. Sevilmediğinin kanıtını aramak yerine neden sevildiğinin kanıtı aranmasın ki? Nasıl? Öncelikle kendi kendine sevecen görünerek. Aşkın teşvik ettiği bu metamorfoz kuşkusuz insanın kendisiyle ilgilidir. Bu dönüşüm insanın kendine özgü niteliklerine daha güvenli bir gözle bakmasıyla başlar.

MAIL'LER, CEP TELEFONLARI, SMS'LER

Daha iyisini beklerken.

MUTLULUK

Egoist, küstah ve genellikle sanatta üretkenliği azaltıcı. Ya ülkenin kol emeğine ihtiyacı varsa, tembellere güvenilebilir mi? Bu dinin, felsefenin, mezhebin fanatiklerine gelince, onları nasıl bulmalı? "Mutlu yaşamak için, gizli yaşayalım."

Bu geçmişte kaldı.

2008'den beri, Harvard Medical School ve San Diego'daki Kaliforniya Üniversitesi'nin iki araştırmacısı sayesinde, mutluluk kamu sağlığının önemli bir unsuru olarak kabul edilmeye hazırlanıyor.

Sözcük anlamı itibarıyla "iyi şans" anlamına da geldiği için kötü şans onu tam tersini ifade eder. Epiktetos: "Her şeyin iki kulpu vardır, ama ancak biriyle taşınır."

Ne yazık ki seçkin entelektüeller yüzyıllar boyunca mutluluktan uzak durdular. 2006'da, belki o sırada depresyonda olan Milli Eğitim Bakanlığı bakalorya adayı ergenlere korkunç bir ikilem sunuyordu: "Mutluluğu gerçeğe tercih etmek gerekir mi?"

Profesör Nicholas Christakis ve James Fowler otuz yıla dayanan araştırmalarında mutluluğun insanlar üzerindeki olağanüstü etkisini, hatta yakın mesafedeki bir dostun mutluluğunun bulaşıcı olduğunu ortaya koydular:

—Evimizden bir buçuk kilometre uzakta oturuyorsa bizim de mutlu olma şansımız %25.

–Sekiz yüz metreden yakınsa, mutluluğun bulaşma şansı %42’ye çıkıyor.

Daha da şaşırtıcı olanı, araştırmacılar evli kadınların mutluluğunun kapı komşularına ve aynı binadaki diğer evli kadınlara bulaşma riski olduğunu kanıtladı. *British Medical Journal*’a göre, mutluluğun toplumsal bağlarla yayılması yeni sağlık politikalarını etkileyebilecek.

Ama hiçbir şey geleneksel tıbbın çerçevesini geride bırakan uygulamalar tasarlamayı engellemiyor.

İki profesör, “bir bireyin mutluluk düzeyindeki değişimlerin toplumsal gruplara dalgalar halinde yayılıp mutlu ve mutsuz insan gruplarından oluşan geniş bir yapı meydana getirebileceğini” belirtiyor.

Devletler tarafından teşvik edilen mutlu insan topluluklarını görebilecek miyiz?

BM’nin, DTÖ’nün, IMF’in, Brüksel Komisyonu’nun bürolarında şimdiden ekonomik krizin stresini yaşayan dünya için ilaç olarak mutluluğun kullanılması düşünülüyor.

Aşkta, mutluluğun yeni statüsü içten bir diyalog için uyarıcı etki yapıyor. Mutlu bir kişi bu duyguyu sekiz yüz metreye kadar yayıyorsa, dört metre karelik bir yatakta neler yaşanabileceğini siz düşünün!

Tabii mutluluk rakipsiz kalırsa. Sevilen kişi sıkıcı bir tavır sergilemekte ısrar ediyorsa, önemli değil. Mutsuzluk mutluluğun tersine bulaşıcı bir özellik taşımıyor.

OKŞAYIŞ

İtalyanca *carezza* anlamına gelen okşayış, duygularını ve sevgilerini dışa vurmayı iyi bilen ve elleriyle ünlü İtalyanlara çok şey borçlu. Dış dünyayla fiziki ilişki kurmamızı sağlayan duyumsal organlarımız olan el ve ağza, burun, göz ve kulak eşlik eder.

Ama örneğin bir bebek, konuşmayı öğrenmeden önce dünyayı dokunarak annesinin memesiyle temas kurarak tanır. Sonra, ayaklarının üzerinde durduğunda, çevreyi bedeniyle ve özellikle elleriyle dokuna-

rak algılamaya çalışır. Haklıdır: "Parmak uçlarının milimetrekaresinde yaklaşık iki bin sinir ucu var."

Duyuların performansı ile ilgili bir yarışmada havyanlar da birkaç Oskar kazanabilir. Keskin gözlere sahip olan yarasanın duyma hissi de bizden daha güçlüdür. Sevgili köpek ve kedilerimiz bizden iyi koku alırlar.

Dokunma duyusunda hiçbir hayvan insanla boy ölçüşemez. Dokunma "Thomas'ın bildiği ve çocuğun hızla öğrendiği üzere insana özgü pek de saf olmayan, tek gerçekçi duyudur", diyordu Profesör Guy Lazorthes. Bir başka bilim dalında John Bowlby ve Konrad Lorenz ile birlikte bağlanma teorisinin kurucularından olan Amerikalı psikolog Harry Harlow "derinin sevecen varlıklar olmamızın temel nedeni" olduğunu ileri sürmüştü.

Aşkta "birini teninde hissetmek" dokunmayı gerektirir.

El sadece dokunmaz, kavrar. Ağız da öyle. Etki alanları bilinen okşayışlar içtenlik ve hareket arzusunu dile getirir. Bazı dini otoritelerin olumsuz yaklaşımlarına karşı çıkan ve eskide kalmış geleneksel aşklarla kopuş yaşayan bilinçli bir arzu.

Yine de, yakınlık doğmadan önce bile bir bakış ruhu okşayabilir.

PARA

"İnsan severse hesap yapmaz." City, çok arzulanan bu adam için görüşme masasına 120 milyon avroluk bir çek koydu. Başkan Silvio Berlusconi: "Bu tür bir teklif reddedilemez." 2009 Ocak ayından önce çocuklarından birine asla böyle bir değer biçilmeyen İtalya çalkalandı. Başbakanın hükümette değil ama City'nin önerdiği para konusunda en yakın destekçisi biraz duygusal bir ifadeyle şunları söyledi: "Taraftarlarla aynı duyguları paylaşıyorum, ama bir yönetici olarak sorumluluklarım var. Bir yüreğim var ama mantığımı da kullanmalıyım."

Futbol düşkünleri, Berlusconi'nin başkanlığını yaptığı AC. Milan'da oynayan Brezilyalı Kaka'ya Birleşik Arap Emirlikleri prenslerinden birinin sahibi olduğu Manchester City'nin yaptığı transfer teklifinden söz edildiğini anlamışlardır.

Futbol endüstrisi paranın aşkın dilini kullanarak nasıl çekicileşmek istediğini gösteriyor. Ama her şey karşılıklı, aşk da bazı avantajlar elde ediyor. “küçük aşk mektupları”, “sevgili hazinem”, “ilişkinin bilançosu”...

Aşkla para arasında bir yakınlığın olduğuna, insanların dışarıya karşı iyi bir görüntü vermek için aşka para transfer ettiklerine şüp-
he yoktur. Dahası âşıklar 2007 yılında düğün masrafları için 9 bin ila
12 bin avro harcıyorlardı. O yıl evlilikler 266 bin 500 gibi rekor bir sa-
yıya ulaşmıştı.

Epinal'ın resimlerine düşkün bir toplum için hayal kırıklığı. *Aşk paradan daha güçlü* ya da tersine para aşkı satın alarak ona baskın çıktı.

Bir çiftte para sorunları sıkıntıya neden olur. Erkek bilgisayarı için yeni bir yazılım sistemi almayı düşünürken, kadın güzellik kremleri almak ister. Her iki taraf için de diğerinin bu istekleri gereksizdir.

Bir aşk öyküsünde paranın krallığını ne zaman ilan ettiğini belirtelim: ayrılık sırasında.

Muzip ve provokatör olan aşk birlikteliğin gümüş yılında yirmi beşinci, altın yılında ellinci yılını kutluyor.

SADAKAT (1)

Dünya cenneti. Çiçekler, meyveler, güneş. Suları berrak akan ırmaklar, dallarında meyvelerin olgunlaştığı ağaçlar, cıvılcıvılcı ötən kuşlar. Bir erkek ve bir kadın bu cennet bahçesinde, denize, dağa, yeşil çayırlara bakan güzel bir evde oturuyorlar. Ne düşsel bir yaşam! Elbette elektrikli süpürgeye gerek yok, Laguna benzinsiz çalışıyor. Kirlilik yok, Süpermarkette aceleyle alışveriş yapmaya gerek yok. Bize sıklıkla yetmeyen zaman orada akıp gidiyor.

Çift her zaman baş başa.

Kadın kimdi? Sevecen, nüktedan, tanışma sitesi Meetic'te Avrupalı erkekler için ideal kadın kriterlerine sahip. Ya Adem, nasıl bir adam? Çekici, kibar, kültürlü, eşini güldürecek kadar esprili mi? Her halükârda, sadece karısının bir yılanla diyaloguna tanık olduğu için

değil, ekmeğini alın teriyle kazanması için her şeyin hazır olduğu bir mekândan kovulduğu için tarihin en büyük bahtsızlığını yaşayacak!

Kötülük eğilimini temsil eden bu yılan kadına iyinin ve kötünün ağacının Tanrı tarafından yasaklanan bir meyvesini yemesini önermişti. Devamı biliniyor. İnsanlığın ilk kadını yasak meyveyi tattıktan sonra, bir parça da Adem'e verdi, böylece ikisi de cennetten kovuldu.

Serafim İncil'inin Yaratılış kitabında Havva, "yılan beni teşvik etti ve ben de yedim" der.

1910'da, Louis Segond İncil'inde, "yılan beni ayarttı, ben de yedim" der.

Ekümenik İncil çevirisinde TOB, "yılan beni kandırdı, ben de yedim" der.

Havva, Adem'e yetmiyor muydu? Adem ona ihanet mi etmişti?

TNS Sofres tarafından 2008 Temmuz'unda *FHM* dergisi için yapılan bir araştırmadaki şu kutsal metinleri inceleyelim. Bu enstitünün medya departmanının bir sentezi şu sonuca varıyor: "Sadakat öncelikle ilkesel bir sorundur: İnsan birini sevip sayarsa onu aldatmayı düşünmez. Buna rağmen asla sadakatsizlik göstermeyeceklerini söyleselerde, dört Fransızdan biri bu eğilimi yaşayabileceklerini belirtiyor."

Bir zamanlar kocalar eve ikinci bir kadın getiriyordu. Üzerlerine yeni bir eş getirilen kadınlar gizlice ağlıyor muydu? Yoksa bu duruma uyum mu gösteriyordu?

Günümüzde, 34 yaşın altındaki kuşağın büyük çoğunluğuna göre sadakatsizlik partnerlerden birinin arayış içine girmesiyle ya da bir tanışma sitesine kaydolmasıyla başlıyor.

Kısacası başkaldırı yaratılışın yılanında olduğu gibi eylemle gerçekleşecek.

SADAKAT (2)

"Etrafını çeviren sis perdesi yüzünden sadakatsizliğin toplumda görülme sıklığını tam olarak belirlemek kolay değil!" Psikolog, seksolog ve Quebec'teki Centre Psycho-Corporel'in kurucusu Yvon Dallaire'in mizahi bir saptaması.

Katılımcıların (özellikle erkek ve Fransız olanlar) ya ilişkilerinin sayısını abartması ya da gizlemesi nedeniyle yapılan kamuoyu araştırmaları ve istatistikler kuşkusuz gerçeği göstermiyor.

Cinsellik günümüzde hiç olmadığı kadar *özgürleşmiş* görünse de, sadakatsizlik çiftlerin en gizli tabusu olmaya devam ediyor.

Ama bildiğimiz gibi, erkek ya da kadın olmasına bakılmaksızın, sadakatsizliğin itirafı ayrılığa yol açabiliyor.

Desdemona'nın sadakatsizliğine inanan Venedik'in Mağriplisi Othello onu öldürür.

Shakespeare'in trajedisi ilk kez 1604'te, Londra'da ahşap bir tiyatroda sergilendi. O dönemde, yurttaşları tarafından "İhtiyar Çapkın" olarak anılan Fransa Kralı IV. Henri her ailenin "her pazar bir tavuk" yemesini düşlüyordu.

1677'de, Yunan mitolojisinden esinlenen Racine, Paris'te daha incelikli bir tiyatro oyunu sahneledi. Theseus ile evlenen Phaidra yakışıklı bir genç adam karşısında kendinden geçer. İnanılmaz ama bu kocasının ilk evliliğinden olan oğludur. Baba ve üstüne oğul!

Kadının ihaneti soyağacında bir karmaşaya yol açar. Ortaçağdaki bir uygulama bu şekilde açıklanır: Uzak ülkelere savaşa giden yiğit şövalyeler hayallerindeki kadına bekâret kemeri takıyordu.

Kadınlar doğurganlıkları nedeniyle sıkı bir şekilde gözlemlenir. Soyun devamının meşruiyetini ve düzene olan saygıyı temsil eden "böyle babaya böyle oğul" deyişi dilimize boşuna yerleşmemiştir.

Bunu tersine, erkeklerin sadakatsizliği büyük bir drama yol açmıyordu. *Şölen*'deki Pausanias, biri sadece bedensel zevklere önem veren sıradan, diğeri ise ruhların birlikteliğini arayan semavi Eros'un birlikteliğini vurguluyordu.

Eros'un iki özelliğinin bir arada taşıma yetisiyle donanan erkekler soylu Eros'u ailelerine, eşlerine ayırıyor. Macera olgunlaştığında, kadın Tanrıya terk edilmediği için şükretmek zorundaydı.

Çifti, aileyi, öykünün devamını bu şekilde düşünmek evrenseldi.

Tahmin edileceği gibi genç kuşak kadınlar bu gelenekleri Nuh nebiden kalma olarak değerlendiriyor.

Yüzyılın başında, mutlu olduğunu belirten Fransız kadınları tüm yaşamlarını aynı erkekle geçirmeyi düşünüyor.

Peki ya eşlerinin bir çapkınlık yaptığını öğrenselerdi? Küçük bir azınlık onu bağışlayacaktı. TNS Sofres'un 2008 Temmuz'unda iki cins üzerinde yaptığı bir araştırma bağışlama eğiliminin güçlüğünü ve katılımcıların %57'sinin ayrılığı tercih edeceğini ortaya koyuyor.

İlişkileri yolunda gitmeyen çiftlere danışmanlık yapan birçok psikoterapist bunu doğruluyor: Eşin sadakatsizliği büyük bir üzüntü yaratıyor ve ayrılıkların %70'i bundan kaynaklanıyor.

Günümüzde kadın ve erkek sadakatsizliği arasında bir algı farklılığı var mı?

Doğum kontrol önlemlerine rağmen, hâlâ önemini koruyan soyun devamını bir kenara bırakalım (DNA testlerine ancak televizyonda ele alınan olağanüstü vakalarda başvuruluyor).

Bir erkek için eşinin sadakatsizliği kişiliğine karşı büyük bir saldırı anlamına geliyor: Erkeklik gururu kırılıyor ve liderlik yetenekleri konusunda şüphe duymaya başlıyor. Baskın erkeğin, bir başka erkek aslanla dövüşüp yerini ona bırakmasıyla cinsel ve komutanlık ayrıcalıklarını kaybettiği aslanlara özgü bir tepki. *Ihanete uğramış* erkek aslanın ölümünü yoğun ve acılı bir şekilde yeniden yaşar.

Çocuksu bir davranış mı? Psikoterapist Gérard Leleu'ya göre ihanete uğradığında çocuk gibi panikleyen erkek aşkı geri dönülmez bir şekilde kaybettiğini düşünür. Kadın ona kendini " tüm ruhu ve bedeniyle" vermemiş midir? Bu durumda, ilişkinin yeniden başlamasını düşünmek zordur...

Erkeğin sadakatsizliği kadının tüm benliğini altüst eder. Çünkü babadan ve oğuldan daha önemli olan eş kaygılarının odak noktasını oluşturur. "Hayatımın erkeği" deyişi geçerliliğini yitirmemiştir. Mesleki yaşamda yönetici konumunda olan kadınlar ironik bir gülümsemeyle de olsa bu deyişi kullanır. Derinden etkilenen bu yaşam tarzı parçalanmaya mahkûmdur. Bilindiği gibi kartların üst üste konmasıyla inşa edilen bir şato ufak bir darbede yıkılır.

Genellikle eşin dışında bir başkasıyla girilen cinsel ilişki sadece

şehvet eğilimini değil, gizlenmiş bir hüznün dönemini de belirtir. Bu sadakatsizlik bir depreme neden olur.

Ama tüm yer sarsıntıları yaşamı sistemli bir şekilde yerle bir etmez. Bazı çiftler hasarları onarmaya, yaralanan egoyu tedavi etmeye çalışır. Bu yaraların önce kabuk tutması gerekir. Psikologlar, bu durumda sadakatsizlik eden kimseye acı çeken eşinin yanında kendini aşırı suçlamamasını tavsiye eder.

Aile psikoterapistlerinin çoğunluğu sadakatsizin bir eksiklik, sevilen kişinin tatmin edemediği bir ihtiyaç hissettiği görüşünü paylaşır.

Erkeklerde bu sıkıntı özellikle cinsellikte yaşanan hayal kırıklıklarına, eşini yeterince tatmin edememeye, onda coşku uyandıramamaya mı bağlıdır? "Onu kendinden geçiremiyorum, beni arzulamıyor!" Bazen tersini iddia etseler de, erkekler yatağın aşkı kutsadığına inanır. Ama çiftlerden biri cinsel ilişkiye sadece *eşlik görevini* yerine getirmek için katılıyorsa kutsamadan söz edilebilir mi?

Kadınlarda, sadakatsizlik sıklıkla fiziki bir yalnızlığın, iletişim kuramama, dikkate alınmama duygusunun sonucudur.

Kısacası, sadakatsizlik aşk diyalogunun kopmasından kaynaklanır. Bu diyalog yeniden kurulmadıkça sadakatsizlik kaçınılmazdır.

SAYGI

Çok sevilip sayılıyor. Frankofon sitelerinde saygı sözcüğüyle ilgili 244 milyon başlık var. 8,5 milyon başlıklı *küstahlık* ve 2,1 milyon başlıklı *hakaret* ile kıyaslandığında olağanüstü bir rakam.

Ama işin en ilginç yanı saygının bu popülerliğinin genç nesillerde de karşılık bulması.

Evlilikleri seksen bir yıl süren -insanlık tarihinde bir rekor- Fransız Marguerite ve André Debry çifti birbirlerine aşk ve karşılıklı saygı çerçevesinde bağlandıklarını itiraf ediyor.

Günümüz Fransa'sında, yaşı 34'ün altında olan ergenler ve genç yetişkinler aynı inancı paylaşıyor. Aynı şekilde karşılıklı saygı sadakatsizlik eğilimlerinin de önüne geçiyor.

2008’de, 45 yaşına yaklaşan Brad Pitt, *Rolling Stone* dergisinde eşi Angelina Jolie’den şöyle söz ediyor: “Sevdiğim, bu gezegende en çok saydığım kadın.”

SEKS

Sandığımız gibi değil!

Çünkü kafamızda 800 milyonu aşkın porno sitesinden kaynaklanan bazı klişeler var. Porno sitelerinin iddiası bedenlerin adsızlığı. Hangi erkek, hangi kadın olursa önemli değil. Sadece bedenlerin buluşması. Hatta bazı resimlerde bakışların cinsel organlara odaklanması için kafalar bile kaldırılmış.

Ama, ilk randevu anında, herkes birinin ya da diğerrinin kişiliğinin öykünün mayasını oluşturduğunu hissediyor. Ya öykü nasıl başlıyor?

Bir kafede, küçük bir barda, şık bir restoranda -mekân önemli değil- karşı karşıya oturdular. Ne kadar garip görünürse görünsün, cinsel ilişki üzerine kurulmuş bir entrikada bile müstakbel yatak arkadaşları birbirlerinin gözlerine bakarak konuşmaya başlıyor. Birbirlerinin vücutlarını sınırlı bir şekilde görüyorlar. Kuşkusuz randevuya önce gelen erkek, partneri kendisine yaklaşırken onun bedenini inceleyecek zamanı buldu. Yine de, aslolan şimdi göz göze geldiklerinde gerçekleşiyor.

Ah, bakışlar! Yürekli, fethe çıkan, sorgulayıcı bir bakışla karşılaştığında ona kafa tutan, meydan okuyan ya da geri çekilen, çekingen, itirazcı, okşayan, ıslak bakışlar! Ama bir bakış aynı zamanda reddedebilir ve aşk bu belirsizlikle başlar: Bu çok açıktır ve yadsınabilir.

Burada da, internetin iki yüzü var. İlki kimsenin çekingen davranmadığı ılımlı ya da aşırı porno siteler. Erkekler güçlü, kadınlar boyun eğmeye hazır. Bu maçoğun bir ritüeli. *Bu bedenle istediğimi yaparım, penisim benim gücümdür.*

İkinci yüzde erkeklere, kadınlar ait, tavsiyelere açık siteler var. Bir başkasına yaklaşmak, onu anlamak için görüntülere aldanmak gerek.

Burada, hoşla gitmemek, yanılmak, buluşma şansını kaybetmek

korkusunun hâkim olduğu daha sallantılı bir dünya ile karşılaşyoruz. “Zevkin sekiz buyruğu” (www.aufeminin.com) “kadın cinselliği, erkek cinselliği” (www. Sante-az.com), “ilk randevularda kaçınılması gereken tuzaklar” (www.masculin.com).

İlk randevuda akşam yemeğinin ya da kahvelerin ücretini ödeyen erkek daha önceki ilişkilerinden ya da avından söz etmekten kaçınır. Daha ilk buluşmada yüzyılın oral seksini yapabileceğini de iddia edemez.

Kadın zamanın arzuyu artıracığını öğrenmeli ve özellikle endişeli görünen bu erkeği rahatlatmalıdır. Kendini porno sitelerde gösterilen görüntülerin doruklarında hisseden erkeğe pek az rastlanır.

Ya sonra? Cinsel birliktelik yaşanır.

INED sosyologları ilk aşk gecesinin düğün gecesiyse örtüşmediğini belirtiyor. Evlilik ya da birlikte yaşama yaşı bundan böyle otuzlu yaşlara uzayacak.

Bir erkek ve bir kadın yaşayacakları ve sadık kalma sözü verecekleri partneri bulmadan önce bazı deneyimler yaşıyor.

Kamuoyu araştırmaları bunu itiraf etmiyor. Ama kabul edilmesi katlanılmaz olan partnerle ya da bir başkasıyla yaşanan bu bedensel yakınlık.

Cinsel ilişki hazzı çağırıştırır. Ve haz *Bu Sensin, Bu Benim'i*, tercihi, seçimi, aşkın olası uyanışını dile getiremez. Jean-Dider Vincent bize şunu hatırlatmıştı: “Ruh tenin çılgılığıdır.”

Yani bedenlerin birleşiminden eşsiz aktörleri olduğunu sandığımız bu aşk doğabilir. Sadakatsizliklerde en çok acı çektiren budur. *Acaba bir başkası ona benim verdiğimi verebilir mi? Demek “benzersiz” değilim?*

SIFIR

Bilim insanları tarafından *terminal sinir* olarak adlandırılan şu küçük *sıfır siniri* hakkında çok az şey biliniyor.

İsmi ne olursa olsun, bir işler çevirdiği kesin. Sıfır siniri olarak tarihin başlangıcını, Büyük Patlama anını -yıldırım aşkı da böyle bir

şey değil mi?- çağrıştırırken, terminal sinir yolculuğun sonunu animsatıyor. Otobüsten inin, son durak.

Saganın sonu mu? Bir bakıma evet. Aşk buluşmasından önceki yaşamın sonu.

Bir başka öykü başlıyor. Sıfır siniri bize: *Bu Sensin, Bu Benim* diye işaret verecek.

Varlığı bilinse de, ne yazık ki uzun süredir "etkinlik göstermeyenler" kategorisinde yer alan sıfır siniri aniden sansasyonel sırrını açığa vuracak: Bir diğer bedenden feromon adlı kimyasal maddeler olarak yayılan bilgileri beyne o iletecek. Hayvanlar âleminde, filler de kelebekler gibi feromonlarla iletişimi kurar. Buradaki ana mesaj cinsellikle ilgilidir ve hayvanları sekse davet eder.

Ortak malzemedен yapılmış insanların ve hayvanların türün devamı adına aynı telgrafları göndermelerini kabullenmek biraz zor.

Yunusların sıfır siniri var. Şahinler omurgalıların %5'i gibi çiftler halinde yaşıyor. Tanganika Gölü'nün daffodilinlerine (*Neolamprologus pulcher*) gelince, yıldırım aşkını, birlikte yaşama arzusunu biliyorlar mı? Philippe Vernier'nin, nörobiyolog Alfred-Fessard Enstitüsü'ndeki laboratuvarının akvaryumunda gelişen türler, doğadakiler gibi çiftler halinde yaşayıp ürerler.

Ama François Jacob bir insanın oluşumu için nükleik asitlere ilişkin unsurları da ekler: *anılar*.

Anılarımız neden kaynaklanır?

Ve şu garip telgrafçı sıfır siniri neyi iletir?

Henüz kimse, 6,7 milyar bireyin içinde bizi kâh yıldırım aşkıyla kâh da dostluk görünümü altında bazen küçük ölçekli yeraltı depremleri gibi ilerleyen bir yıldırım aşkından başka bir şey olmayan o yolla bir diğerini seçmeye yönlendiren orijinal olguların bu bir araya gelişinin nasıl gerçekleştiğini bilmiyor.

Evet, bir mühendis tarafından tanımlanandan, tasarlanandan farklı bir işleyiş.

Antropolog Claude Lévi-Strauss'un belirttiği gibi, malzemeleri çocukluktan beri biriktirilen ve hepsi farklı görevler için kullanılabil-

len bu insani mekanizmaların her zaman için çok önemli roller oynadıkları söylenemez.

Ta ki bir koşul ortaya çıkana kadar.

Bu koşul bizde iki kişilik bir yaşam projesini oluşturacak farklı unsurların bir araya gelmesini sağlar. Çünkü inanılmaz olan, bir başkasının bizimkiyle uyumlu bir projeyi düşlemesidir. Diyalog, ardından uyum testleri başlar... Arzu dönüşür, kendini dönüştürür. Aşk doğar...

SIR

Her zaman süren aşkların sırrını bilen biri var mı?

Kuşkusuz bunu ayrılırlarsa gelincik yılını (evliliğin sekizinci yılı) kutlayamayacak olan Madonna ve Guy Ritchie'ye sormamak gerekir.

Ya Kraliçe Elisabeth ve Edinburgh düküne? Elmas yılları 60 yıl önce basının yüreğini hoplatan soylu bir sevginin kanıtıydı.

2005 yazında, Argenton-sur-Creuse'de, yüz yaşını geçmiş sevimli bir kadın LOVE ve CODE anahtar sözcükleri çerçevesinde kurulmuş bir sitede 3 milyar internet kullanıcısına reçetesinden birkaç ipucu verdi. 1924'te "evet" diyen André ve Marguerite Debry çifti 2004'te meşe yıllarının mumlarını söndürdüler. Ertesi yaz mutlulukları hâlâ sürüyordu! Çocuklar, dört torun ve altı torun çocuğuyla yemek yenildi. Marguerite kendilerine hayranlık duyan ama yüz yaşını aşmış kişilerin beslenme alışkanlıkları için endişelenen *Bien public* muhabirinin sorusunu kendinden emin bir şekilde şöyle yanıtladı: "Yenebilen her şeyi yiyorum!"

Ya çiftin sağlığının sırrı? *Bin Bir Gece Masalları*nda olduğu gibi kadın konuşuyor: "Aşk ve karşılıklı saygı."

Daha fazlasını, âşıkların özel yaşamlarını bilmek gerekmez.

Aşkın en büyük sırrı yine aşksa, sırrın binlerce yıldır sürüp gittiğine şaşırmamak gerektiğini kaydedelim.

SÖZLER

“Söz uçar, yazı kalır.”

Yazıların hafızaya kazındığına inanıyorsunuz, değil mi? Eluard'ın 1942'de yayımlanan ve *özgürlük* sözcüğünü geçici dayanaklara yerleştirdiği şiirine kalırsa haklısınız:

Tarlalarda ufukta
Kuşların kanadında
Ve gölgelerin değirmeninde...

Aşkta öncelikli olan sözler bir ilişkinin sürekliliğinden söz ederken, yazılar geçici ya da kalıcı bir fiziki, ruhsal ayrılığı ifade eder. Geçmişle *bundan böyle sürüp gidecek olan birliktelik* arasında sınır çizgisi oluşturan evlilik için de aynı şey geçerlidir. Zaten, belediye başkanı önünde telaffuz edilen “evet” yazılı olarak değil, tanıkların önünde sözle dile getirilir. Evliliği onaylayan yazı bir izden ibarettir.

Aşkta söz eylemdir.

Cinsel birleşme sırasında sevecen ve tahrik edici.

Günlük dilde sıradan ve iç rahatlatıcı: “Aşkım, bu akşam ekmeği sen mi alıyorsun?”

Bir mağazada diplomatik. Temkinli erkekler bunu iyi bilirler. Eşleri hangi hevesin etkisiyle bilinmez bir alışveriş merkezindeki promosyon psychedelic bir tişörtü deneyip soruyor: “Nasıl buldun?” İçlerinden hiçbiri bu sorunun gerçek yanıtını verme riskine girmez.

Bir tartışma sırasında çatışmacı. “İnanamıyorum, demek eski basket ayakkabılarımı mı attın!”

İlk tartışmalar çiftin birbirlerine kurlar yaptığı gülüm cicim aylarından gerçek dünyaya geçişin kanıtıdır. Ama bunu suiistimal etmemek gerekir.

Erkekler bunun bilincindedir ve örneğin eşleri ona şöyle bir şey önerdiğinde konuşmak yerine homurdanırlar: “Aşkım, yarın sabah işe giderken şu paketi anneme bırakabilir misin?”

Homurdanan erkek “evet” demiş olur.

TARLA SIÇANLARI

Aşkın kodunda köstebek avcısı sıçanlar! Hiç de hoş değil. Ama tarla sıçanlarının cinsel yaşamları erkeklerin ve kadınların dünyasını altüst edebilir.

İnanması zor -üstelik çok da çirkinler- ama bu çayır kemirgenlerinden bazıları Don Juan gibi yaşar.

1993'te, Amerikalı ve İsveçli bilim insanları erkek tarla sıçanının uçarı davranışlarının nedenini ortaya koydular: vazopressin hormonunun işleyişi. Araştırmacılar bu hayvanların beynindeki vazopressin oranlarını değiştirmeyi başardıklarında çapkın sıçanlar tek eşli kocalara dönüştü.

Tarla sıçanlarından insanlara. Erkek sadakatsizliğine müdahale etmek mümkün mü?

Amerikan Bilimler Akademisi önünde çalışmalarını anlatan araştırmacı Hasse Walum ve Lars Westberg'e göre, aşkta sadakatin ve sadakatsizliğin karmaşıklığıyla oyalanmak yerine genetiğe ağırlık vermek gerekiyor.

900 gönüllü erkek üzerinde yaptıkları araştırmalarının sonucuna göre, vazopressin geninin bazı formları ile "erkekteki çiftleşme davranışına bağlı beyinsel mekanizmalar" arasında bir bağlantı var. Lars Westberg günün birinde erkekte "vazopressinin burun içi enjeksiyonunun sonuçlarıyla" ilgili bilimsel bir çalışma yapma arzusu gizlemiyor.

Gelecekte ne büyük bir devrim! Ama yönetmesi zor. İnternette hayali bir yaratığa randevu verirken karısına yakalanan bir erkek suçlu 334 genine atabilecek: "Ben değil o yaptı..." Diğer yandan, 2020, 2050 yıllarının kadınları da evlenmeden önce sevgililerinden sadakat hormonu reseptörlerinin genetik uyumu hakkında rapor isteyebilecekler.

Aşkta sadece erkekler mi sadakatsiz davranıyorlar? Sadakat nedir ve sadakatsizlik nerede başlar? Tarla sıçanları bu sorular karşısında suskun kalıyor.

YANI?

Genellikle önüne “ne” sorusu gelir. Sorgulayıcı, hafifçe tehdit eden bir tonla söylendiğinde bir tartışmanın habercisidir: “Ne yani?”

Aniden ortaya çıksa ya da birikmiş bir duygunun ifadesi olsa da tartışma partnerlerden birinin belki de ikisinin hayal kırıklığına yol açar.

YATAK

Bir yatağın kalitesi omurilik kanalı için önemlidir.

YILDÖNÜMLERİ

Bir çift için geçmişle olan bağları kadın kurar ve listesini hazırlar: ilk tanışma, evlilik, çiftin, çocukların, en yakın akrabaların doğum günleri...

Erkekse buna karşı çıkmaz... Güzel bir anıyı hatırlatan bir gün, hatta ajandasına dokuz önemli günü kaydetti... Ama bu lanet yıldönümleri hayaletler gibi... Zaten Latince “her sene tekrarlanan” anlamına gelen *anniversarius* sözcüğünden köken alıyor.

Âşıklar önemli kabul ettikleri günleri giderek daha fazla anıyor. Ticaret ya da reklamcılıktan esinlenen bir moda mı? Ya da belki de, CNRS’in (Ulusal Bilimsel Araştırma Merkezi) belirttiği gibi “hayatına yeniden sahip çıkma, eşzamanlı olarak kendini, bir başkasını ve ortak dünyayı düşünmek mi? Her halükârda, marjinal unsurlardan ya da guru eksikliğinden değil halkın, orta sınıfın yüreğinden yayılan bir olgu.

Eskiden sadece yirmi beşinci evlilik yılı anlamına gelen gümüş yıl ve ellinci evlilik yılı anlamına gelen altın yıl ve nadiren de yetmişinci evlilik yılı anlamına gelen platin yıl kutlanırdı.

Günümüzde kutlamalar her yıl yapılıyor. Pamuk yılı, deri yılı, buğday yılı, balmumu yılı, ağaç yılı, zivaniya yılı, yün yılı... Garip gelecek ama kolayca yırtılabilen kâğıt yılı birlikte yaşamın otuz yedinci yılını temsil ediyor!

Ama günümüzde, otuz yedi yıl yolun sadece yarısı anlamına gelebiliyor. Günün birinde, aşk bir ağaca yaslanacak ve ailenin soy ağacında yerlerini alacak olan mutlu çift kendilerini tebrik eden belediye başkanının ve yerel gazete fotoğrafçılarının flaşların önünde seksen yıllık beraberliklerini meşe yılıyla kutlayacak.

İnsanlığın ortaya çıkışına kadar uzanan ağaç, 19. yüzyılda BNF'de (Bibliothèque Nationale de France) arkeolojiyi savunan François Larmant'a göre "cennete inanan tüm geleneklerde" önemini koruyor. Adem ve Havva'nın kovulduğu Cennetin Bahçesi'nde yetişen iyinin, kötünün biliminin ağacı ve yaşamın ağacı -kâh iki ağaç kâh iki özelliği birleştiren tek bir ağaç. Eski Hindistan'da Meru tepesini dört ağaç çevreliyordu. Babil kentinin ilk adı "yaşama ağacının mekânı" anlamın gelen Tin-tir-ki idi.

Sekseninci evlilik yılı için seçilen meşe ağacı kalıcılığı simgeliyor.

Meşenin temel özelliği geleceği temsil etmesidir. Saint Exupéry, *La Terre des Hommes/İnsanların Dünyası* (Gallimard, 1939) adlı kitabında "meşe ağacını kısa süre sonra yapraklarının altında oturma umuduyla dikmek boşuna bir çabadır" diye yazar. Yirmi metre yüksekliğe ulaştığında, gölgesinden gelecek kuşaklar yararlanacak. Fransa'da kökeni Charlemagne'a dayanan meşe ağacının beş yüz elli türü vardır.

En yukarıda, tıpkı anne rahmindeki gibi dünya yüzeyinde yaşamın çiçeklenmesini sağlayan eski zamanların sıvısıyla yeniden bağlantıyı kuran su yılı. Sanal bir yıl, çünkü şimdiye kadar hiçbir birliklik yüz yıl sürmedi.

Ama gerçek, kurguyu geride bırakmaya hazırlanıyor. İstatistikçilere göre, yüzyılın ortasında, sadece Japonya'da, şu an 36 bin olan yüz yaşındaki kimselerin sayısı bir milyona yaklaşacak. Fransa'da, 2000 yılında doğan bebeklerin büyük bir bölümü 2100, 2101, 2102 senelerini görecek. Avrupa, 2008'den beri iki yeni yüzlüğe sahip olmanın övüncünü yaşıyor: Fransız antropolog Claude Lévi Strauss ve Portekizli sinemacı Manoel de Oliveira.

Demek ki, günümüzden 2050'ye kadar, bir erkek ve bir kadın ta-

rihin öncüleri olarak evlilik yıldönümü pastalarında yüz mumu üfle-yecek.

Doğumların ve düğünlerin birbirine karıştığı aile tüm dünyanın kameraları önünde elbette şarkı söyleyecek. On yedi dile çevrilmiş, hafızaya kazınması kolay, sözleri daha da kolay bir şarkı: “Mutlu yıllar, mutlu yıllar!” Telif haklarına düşkünlüğüyle bilinen sinemanın ve müziğin güçlü şirketi Warner, ortamın coşkusuna eşlik etmek için bir jest yapıp 2030’a kadar haklarını elinde bulundurduğu şarkının bir günlüğüne ücretsiz kullanımına izin verecek mi? *Mutlu Yıllar*, 1990’ın sonunda 5 milyon dolar değerindeydi.

YOKLUK

Âşıkların düşmanı, hatta La Fontaine’in dediği gibi “felaketlerin en büyüğü”. Sözlük ve Bay Doğru temkinli davranarak yokluğu orada olmamak şeklinde tanımlıyor.

Kısacası, bir musibet. Ama aynanın öteki yüzü gibi elle kavranamıyorsa onunla nasıl mücadele etmeli?

Bir zamanlar Korint’te, âşık bir çömlekçi kız sevgilisinin yokluğunu hissetmemek için bir plan yapıp gölgesini duvara sabitlemiş.

Yirmi yüzyıl önceden, sevgilinin fotoğrafını çekip, yüreğinin kenarında, Iphone’da ya da cep telefonunda taşımayı öngören bir girişim.

Çömlekçi kızın macerası yaşlı Plinius’un bilgi, mitler ve dönemin söylentilerini içeren otuz yedi ciltlik abidevi yapıtı *Doğanın Tarihi*’nden alındı. Plinius MS 1. yüzyılda, Vezüv’ün patlaması sırasında Pompei yakınlarında öldü.

Bir zamanlar Korint’te, Sikyon’lu çömlekçi Dibutades’in kızı yaşarmış. Hakkında çok az şey biliniyor, üstelik Plinius ismini eklemeyi unutmuş. Hikâyenin gidişatı babasıyla birlikte çalıştığını gösteriyor.

Bir akşam uzun bir yolculuğa çıkacak olan -belki Peleponez savaşına gidiyordu- sevgilisi veda ziyareti için genç kızın yanına gelmiş. Onu uzun süre göremeyeceğini anlayan çömlekçi kız gözlerini umutsuzca sevgilisinin bir fenerin aydınlattığı yüzüne dikmiş...

Aniden genç adamın gölgesinin duvara yansıdığını fark ettiğinde, hemen odun kömürüyle bu gölgenin sınırlarını çizmiş. Yaşlı Plinius'a göre, babası "duvardaki bu gölgeyi kille kaplayıp modelini çıkardıktan sonra diğer çanak çömleklerle ateşe atmış."

Söylentiye göre, resmin, kızıl toprağın ve aşkın gölgesinin bu tesadüfi birlikteliğinden ortaya heykelcilik sanatı çıkmış.

Plinius sevgilinin bir gün geri dönüp dönmediğinden, çömlekçi kızın uzun süre hasret çekip çekmediğinden söz etmiyor.

Günümüzde aşk, düşmanı yokluğun karşısında başka silahlarla çıkıyor ve yeni teknolojiler sayesinde, savaş sanatının düşmanın güçlerini bölmek taktiğiyle konumunu güçlendiriyor.

Âşıklar cep telefonlarını sadece "daha çok çalışmak ve daha çok kazanmak" için kullanmıyor. 2007 sonunda, dünyadaki cep telefonu sayısı şaşırtıcı bir şekilde 3,3 milyara ulaştı.

Telefon sohbetleri, SMS'ler, MMS'ler, e-postalar düzenli aralıklarla görüşmeyi sağlıyor: "Kantinde, metroda ya da havaalanında olmam sorun değil, aslında her zaman yanımdayım." Diğerinin aynı gerçekleri mırıldanması ne kadar da iç rahatlatıcı!

Cep telefonunda en çok sorulan soru birkaç saat ya da birkaç günlüğüne fiziki olarak uzaklaşan kişinin yerini bilmek. Arzu edilmesede kaçınılmaz olan bu yokluk programlanmıştır ve izi takip edilir... Tıpkı bir zamanlar Korint'te çömlekçi kızın sevgilisinin gölgesini odun kömürüyle duvara çizdiği gibi.

"Neredesin?"

"Trenden iniyorum. On dakika sonra evdeyim."

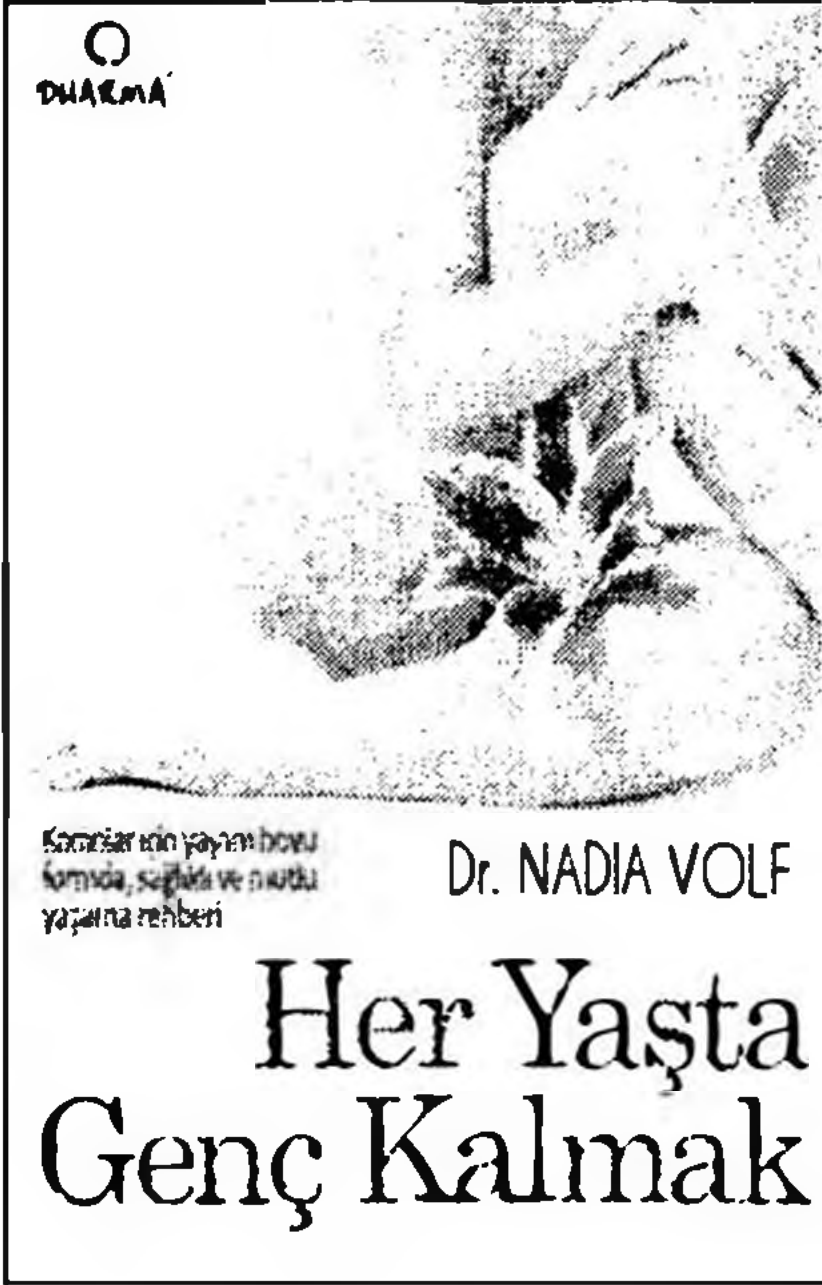
Ama ayrıca: "Alman (İtalyan, İsveçli) mühendisle buluşacağım binanın önündeyim. Görüşmeden sonra seni ararım..."

Bu sürekli yakınlık bağlamında, Ulysses'in beklenmedik yokluğu, bir pazar sabahı yataklarında uyanan Penelope'nin yüzünde sadece hüznü bir gülümsemeye neden oluyor. Odysseia artık yirmi yıl değil yirmi dakika yani sevgililerinden önce uyanan erkeklerin bir aşk kahvaltısı için çörek almaya gidip gelecekleri zaman kadar sürüyor.

Kuşkusuz, bir şömine ateşinin önünde geçen akşamlar orada ol-

sa da sevilen kişinin *yokluklarını* kamçılar. “Ne düşünüyorsun?” sorusunun yanıtı hep: “Hiçbir şey” olur.

Anglosakson dünyasında akli başka yerde olan partnere alışkanlık üzere uzun süre boyunca şöyle denirdi: “*A penny for your thoughts!*” (Ne düşündüğünü bilmek için bir kuruş verirdim!) Zihnın bu gezisi ne uzun sürer ne de pahalıya mal olur. Yine de, yokluk ve aşk arasındaki ilişkide baskın olan aşktır. Modern kural herkesçe bilinir: “Gözden uzak olan gönülden de uzak olur.”

Her Yaşta Genç Kalmak

Dr. Nadia Volf

Eski Çin’de hastalar iyileştikleri zaman hekimlere para öderlerdi. Böylelikle hastalıklarla baş edildiği sürece tıbbi tedavi ücretsiz hale geldi. Bu davranışa insanları iten düşünce bir hekimin tek görevinin hastaları iyileştirmesi olduğuydu.

Batı tıbbi eğitimi almış olan Dr. Volf aynı zamanda geleneksel Çin tıbbi uzmanı. Doktorumuz bu kitapta her iki tıbbi da pratik bir şekilde kaynaştırdı.

Kadınlar için yaşam boyu formda, sağlıklı ve mutlu yaşama rehberini kaleme alan Dr. Nadia Volf işte bu görevden yola çıktı. Dr. Volf elinizdeki bu rehberde yaşına, özelliklerine ve bedeninin kapasitesine göre bütün kadınlara 20, 50 veya 80 yaşlarında karşılaşacakları problemleri izah ediyor.

Sayıları 100’ü aşan egzersiz şekillerinin yanı sıra, akupunktur noktaları ve dijitopunktur sistemini de veren Dr. Volf, bütün kadınlara kendi vücut sağlıklarını avuçlarının içine almanın zamanının geldiğini söylüyor.

AŞK KODU

x-y

Google'da "aşk" kelimesini arayın. İki milyara yakın arama sonucuyla karşılaşacaksınız. Sonra "kod" yazın. Sonuç gene hemen hemen aynı. İşte size ruh ikizini arayan iki kelime. Bu bir rastlantı mıdır? Pek sanmam...

Yakın zamanda yapılan bilimsel bir araştırmada sizi muhtemelen ruh ikizinize yönlendirmek dışında başka bir fonksiyonu olmayan "sıfır siniri" bulunmuştur. Evet bir bakıma aşk GPS'si. Tüm erkeklerde ve tüm kadınlarda mevcut... İnsan makinesinin mucizesi! Terminal sinir olarak da adlandırılan sıfır siniri sayesinde -büroda, süpermarkette, sokakta, trende, nerede olursa olsun- bir anda bir sinyal size göz kırpar. Ayrıcalıklı, içten, kendiliğinden bir mesaj gelir. İşte bu O! Aşk ilişkisi elbette ki, mutlak olarak bir yıldırım çarpmasının etkisiyle başlamıyor. Fırtınaların, boralann, siklonların değişkenlik yasasına uyduklarını, depremlerin farklı Richter ölçeklerinde gerçekleştiklerini biliyoruz. Şimşek, iki partnerde aynı anda benzer bir coşkunun hissedilmesine neden olmuyor. Elektriklenme sırasında kadınlar âşık olduklarını düşünürken, erkeklerin aklına seks geliyor. İşte, belki de büyük bir aşka dönüşecek olan ilişki böyle başlıyor.

Aşk ilk başta mucizevi işlevini yerine getirerek kişiyi metamorfoza uğratar. Her birimizi bir filmin başrol oyuncusuna, bir roman kahramanına dönüştürür.

Antoine ile Julie'nin hikâyelerinden yola çıkılarak uyarlanmış, kısa olduğu kadar gülünç can alıcı aşamaları dile getiren bu kitapta, âşıkların bazen yüceltilen bazen bayağılaşan karşılaşmaları ve olayların gelişimi anlatılmıştır. Antoine 45, Julie 36 yaşındadır. Her okur kitapta iyi ya da kötü yanlarıyla kendisini bulacaktır.

Platon, Sokrates, Einstein, Descartes, Simone de Beauvoir, Kierkegaard, Max Scheler, Pierre Bourdieu, Lacan ya da Büyük İskender, Christophe Colomb, Claude Monet, Jules Verne, les Pieds Nickelés, Malraux... sayesinde yolunu bulur. Ya da Barack Obama! Ve Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası... Her şeyi bir kenara bırakıp kelimelerle, renklerle ve rakamlarla aşk hakkında konuşup argümanlar hazırlarlar. Bir İran klasiği olan Binbir Gece Masalları'nın yıkıcı gizemli havası Aşk Kodu'nda çözülüyor.

ISBN 978-605-5598-55-6

15.00 TL